

BARE UNDERHOLDNING – ELLER?

En analyse av den aktuelle tv-serien
The Big Bang Theory

Del 1 av forskningsprosjektet «Bare underholdning – eller?»
for Noregs Kristelige Folkehøgskolelag

Av: Ingvild Thu Kro
Høgskolelektor, NLA Mediehøgskolen Gimlekollen

FORORD

«Bare underholdning - eller?» er et prosjekt som ble mulig takket være stipendmidler tildelt av Norges Kristelige Folkehøgskolelag (NKF). Jeg vil rette en stor takk til NKF for den positive vurderingen av min søknad, og ikke minst for tildelingen av økonomiske midler til gjennomføringen av dette prosjektet. Jeg håper det arbeidet som er lagt ned i prosjektet og ressursene som er utarbeidet vil komme til god nytte for NKF – i folkehøgskolene, for lærerne og ikke minst, for den enkelte eleven.

Jeg vil også rette en takk til pedagogisk konsulent, Odd Haddal, som kontaktperson ved NKF. Takk for hyggelige prater underveis, med utveksling av tanker og ideer rundt prosjektet.

Jeg vil også takke min egen arbeidsplass, NLA Mediehøgskolen Gimlekollen, for tilrettelegging av arbeidssituasjon og gjennomføring av prosjektet. En stor takk rettes til min kollega, førstelektor Margunn Serigstad Dahle, for kyndig og god veiledning underveis. Takk også til mine andre kollegaer: høgskolelektor Bjørn Hinderaker og lærer og redaktør i Damaris Norge Anethe Vidjelund Birkeli for tilbakemeldinger på deler av prosjektet.

Tusen takk!

- Ingvild Thu Kro

Kr.sand, august 2014

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Innledning	s. 4
1.1. Aktualisering og bakgrunn	s. 4
1.2. Problemstilling	s. 6
1.3. Materiale og metode	s. 7
2. Teoretisk bakgrunn og metodisk grunnlag	s. 7
2.1. Et blikk på livssyn som begrep og fenomen	s. 7
2.2. Et blikk på populærkultur generelt og situasjonskomedie spesielt	s. 10
2.3. Populærkulturens rolle som formidler av livssyn	s. 13
2.4. Analyseverktøy	s. 15
3. Kort presentasjon av tv-serien <i>The Big Bang Theory</i>	s. 18
4. Analyse	s. 21
4.1 Forholdet til seg selv og sine	s. 21
4.1.1 Forholdet til utseende og image	s. 21
4.1.2 Forholdet til familie og venner	s. 28
4.1.3 Forholdet til romantisk kjærlighet og sex	s. 35
4.1.4 Forholdet til rusmiddel	s. 40
4.2 Forholdet til autoriteter og samfunn	s. 41
4.2.1 Forholdet til autoriteter	s. 41
4.2.2 Forholdet til samfunn	s. 43
4.3 Forholdet til det bortenfor	s. 47
4.3.1 Forholdet til fremtiden	s. 47
4.3.2 Forholdet til 'Det religiøse'	s. 50
4.4 Sammenfatning av analysen	s. 56
4.5 Ekskurs: Et underliggende tema for hele <i>The Big Bang Theory</i> : Synet på identitet	s. 58
5. Spor av livssyn i <i>The Big Bang Theory</i> – Konklusjoner	s. 61
5.1. Oppsummering	s. 61
5.2. Sentrale tilknytningspunkt og spenningspunkt i forhold til kristen tro	s. 68
5.3. Utblikk	s. 74
Litteraturliste	s. 76

Vedlegg 1: Beskrivelse av aktuelle rollefigurer i *The Big Bang Theory* (på engelsk)

Vedlegg 2: Sangtekst fra temasangen *The Big Bang Theory Theme*

Vedlegg 3: Presentasjon av sentrale livssynstradisjoner og livssynstrender

1. Innledning¹

Her vil vi aller først si noe om *hvorfor* en analyse som dette er aktuell og relevant i vår tid. Etterpå forklarer vi kort *hvordan* dette er tenkt gjort, ved å presentere en problemstilling for selve analysen, samt en kort presentasjon av materiale og metode som ligger til grunn.

1.1. Aktualisering og bakgrunn

Most youth workers are ever so good at understanding contemporary youth culture in terms of clothes, music, language and behaviour. All of these are important, but, if the church is to deal with issues rather than just symptoms, we need specialist help in identifying and responding to underlying worldviews which so many young people are absorbing unconsciously. (Sml. Pollard 1997:31)

Dette sitatet både inspirerer og utfordrer alle som jobber med unge mennesker. Kanskje særlig oss som jobber med kristen formidling i møte med unge. Vi er opptatt av å bygge bro mellom de unges livsverden og Bibelen/kristen tro. For å gjøre dette må vi blant annet lytte til hva som formidles i samtiden, også innenfor populærkulturen.

Mediene og samtidskulturen

I dagens samtidskultur er mediene en sentral del av livene til så å si alle mennesker. Vi omgis av medier på alle kanter, og særlig for de unge er mye av hverdagens fokus rettet mot medier i en eller annen forstand. Mediene er med andre ord en sentral del av konteksten vi alle lever innenfor i den vestlige verden, da med underholdningsindustrien som en av de største medieaktørene.

Ulike typer tv-serier dominerer store deler av sendeflaten på de fleste tv-kanaler, som dramaserier, komedier, kriminalserier og ulike former for realityserier². Samtidig gjøres i

¹ De to første hovedkapitlene – altså teorikapitlene – i denne forskningsrapporten baserer seg i stor grad på en tilsvarende forskningsrapport skrevet i 2008, i samarbeid med førstelektor Margunn Serigstad Dahle. Denne rapporten fokuserte på dramaserien *Grey's Anatomy*, og mye av teorigrunnet er det samme som for analysen av komiserien *Big Bang Theory*. Samtidig vil naturligvis teorien tilpasses og oppdateres der det er nødvendig og relevant ut fra tilgjengelig forskning som har funnet sted de siste fem årene.

² I kategorien realityserier inkluderes alt fra *Robinsonekspedisjonene*, *Farmen* og *Ungkarskvinnen* til *The Voice*, *Idol* og *Norske Talenter*. Alle disse har til felles at minst en deltaker stemmes ut eller velges i hver episode. I tillegg finnes realityserier med et mer dokumentarisk preg, som *The Kardashians* og *Svenske Hollywoodfruer*, hvor vi følger en gruppe mennesker – gjerne fordi de er ekstremt rike og/eller kjendiser – over tid og får et (redigert) innblikk i deres liv.

økende grad musikk, filmer og tv-serier tilgjengelige på nettbaserte sendeflater, gjennom streamingsbaserte tjenester som Netflix og Spotify. Alle disse ulike programmene og mediene er en del av det vi kaller populærkulturen, i tillegg til tilsvarende stoff i andre medier som magasiner, sosiale medier og blogger.

Hverken populærkulturen som helhet eller de enkelte medieproduktene er jo nøytrale. I stedet formidler de ulike verdier og holdninger, som igjen reflekterer underliggende livssynsperspektiv. Dette utfordrer oss til å være bevisste og reflekterte (medie)forbrukere i samtiden.

Analysen og NKF

Denne analysen ønsker å gi hjelp til nettopp dette. Målsettingen er å rette fokus på den formidlingen som skjer i populærkulturen, og gi hjelp til å identifisere og respondere på typiske verdier og holdninger som preger vår samtid. Ved å gi en livssynsanalyse av en aktuell tv-serie som *The Big Bang Theory*, med utgangspunkt i spørsmålet «Er det bare underholdning – eller?», vil vi kunne si noe om hvordan populærkulturen reflekterer og formidler sentrale perspektiver i samtiden – og hva den kommuniserer i møte med seeren.

Videre vil vi fokusere på hvordan vi kan forholde oss bevisst til denne formidlingen ut fra eget livssyn, med særlig fokus på møtet mellom samtidskultur/populærkultur og kristen tro. Noregs Kristelege Folkehøgskolelag (NKF) uttaler i sine vedtekter at de ønsker å «styrkja og forma ut den kristne folkehøgskolerørsla med forankring i evangelisk kristen vedkjening»³. Det ønsker dette prosjektet⁴ å bidra til, nettopp ved å gi hjelp til å formidle kristen tro på en aktuell og relevant måte i møte med unge menneske. I dette prosjektet gjøres det gjennom å knytte an til populærkulturen som unge mennesker er så opptatt av, og undersøke hvordan en kan forholde seg til dette på en bevisst og reflektert måte ut fra kristen tro

Målgruppen

Særlig aktuelt blir dette også inn på den enkelte folkehøgskolen, hvor forbruket av populærkultur trolig er fremtredende og tydelig, både gjennom film, tv-serier, musikk, tv-

³ Fra NKFs vedtekter, vedtekt §1. http://nkf.folkehogskole.no/nkf/wp-content/uploads/2012/06/VEDTEKTER_NKF2007.pdf

⁴ Prosjektet «Bare underholdning – eller?» består av denne analysen, samt ulike ressurser til bruk i folkehøgskolene med fokus på skape bevissthet rundt aktuell populærkultur og verdiformidling.

spill og lignende. Altså har ansatte på folkehøgskolen og i NKF en gylden mulighet til å bevisstgjøre elevene på de ulike folkehøgskolene på hva de egentlig ser/hører på og – underliggende – hvilke perspektiver de – bevisst eller ubevisst – møter der. Målgruppen for analysen er derfor i hovedsak ansatte ved de ulike folkehøgskolene tilknyttet NKF og NKF sentralt. Håpet er at den kan være en ressurs for undervisning og for møtet med den enkelte eleven. Analysen kan også være aktuell for elever med interesse for populærkultur, livssynformidling og kristen tro.

The Big Bang Theory

Når denne analysen fokuserer på tv-serien *The Big Bang Theory* er det nettopp fordi den er en svært aktuell og populær tv-serie akkurat nå, både i Norge og internasjonalt. TVNorge omtaler den som «USAs mest sette sitcom og TVNorges best likte serie»⁵. I prosessen med å velge tv-serie som analysegrunnlag, tok jeg en ringerunde rundt til flere folkehøgskolelærere blant NKFs skoler, og fikk bekreftet fra alle at *The Big Bang Theory* var en godt kjent og populær tv-serie blant skolenes elever. Med bakgrunn i dette falt valget på denne tv-serien, et interessant eksempel på aktuell populærkultur, med stort nedslagsfelt både blant tv-seere som helhet og blant elevene på NKF sine folkehøgskoler.

1.2. Problemstilling

Denne analysen er tenkt å gi teoretisk grunnlagsforståelse og praktisk innføring i livssynsanalyse av populærkultur (eksemplifisert av en aktuell tv-serie), samt hjelp til hvordan vi kan møte formidlingen som skjer i populærkulturen ut fra kristen tro. På bakgrunn av dette ønsker jeg å ta et helhetlig blikk på tv-serien *The Big Bang Theory*, med fokus på sentrale aspekt ved livssynsformidlingen som skjer i tv-serien. Siden analysen fokuserer på tv-serien som helhet, får den dermed et større fokus i bredden enn i dybden. Problemstillingen blir derfor som følger:

Hvilke underliggende livssynsperspektiver synes å være mest fremtredende i tv-serien «The Big Bang Theory»? Og hvilke sentrale tilknytningspunkt og spenningspunkt i forhold til kristen tro kan identifiseres?

⁵ <http://www.tvnorge.no/programmer/the-big-bang-theory>

For å gjøre en nødvendig avgrensning, men samtidig kunne gi et helhetlig blikk på livssynsformidlingen i tv-serien, har jeg valgt å rette hovedfokus mot de fire hovedpersonene (protagonistene) i serien⁶. Dette er også naturlig siden disse bærer hoveddelen av handlingen og vies mest oppmerksomhet i tv-serien som helhet. I den grad andre rollefigurer kommer til syne i denne analysen, er det som bi-rollefigurer til hovedpersonene (koner, kjærester, venner, foreldre, bekjente).

1.3. Materiale og metode

Til grunn for denne analysen ligger hele sesong 6 av *The Big Bang Theory*. Serien ble sendt på TV Norge høsten 2012 og våren 2013. Episodene ble vist tirsdager kl 20.30, og har senere blitt vist i reprise flere dager i uken på ettermiddagstid. Det vises til et stort antall episoder i løpet av analysen, hvor henvisning til den aktuelle episoden er markert i fotnote. Selv om ikke absolutt alle episodene er representert i analysen, brukes sesongen som helhet som bakteppe. Oversikt og kort oppsummering av alle episodene i sesong seks kan en lese på internett, blant annet på Wikipedia⁷.

Som det kommer fram ovenfor, vil denne analysen fokusere på de mest fremtredende og sentrale livssynsperspektiver som kommer frem i tv-serien. Ved å ta utgangspunkt i det som blir sagt og gjort, altså den observerbare livspraksisen, kan vi avdekke spor av underliggende verdier og holdninger. Disse verdiene og holdningene avslører noe om etikk, syn på mennesket, meningen med livet, og lignende. Dette er uttrykk for ulike livssynsperspektiver, som igjen kan forankres i ulike livssynstradisjoner og –trender.⁸

2. Teoretisk bakgrunn og metodisk grunnlag

2.1 Et blikk på livssyn som begrep og fenomen

Som selve begrepet tilsier, dreier livssyn seg om 'et syn på livet'. Noe mer presist kan det omtales som de svar et menneske kommer opp med på de såkalte livsspørsmålene. Bevisst eller ubevisst gir alle mennesker svar på spørsmål som 'Hva er rett og galt?', 'Hva er

⁶ Se pkt 3.1 for presentasjon av tv-serien og rollefigurene

⁷ [http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory_\(season_6\)#Episodes](http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory_(season_6)#Episodes)

⁸ Se pkt 2.2 for mer om livssyn som begrep og fenomen, og livssynets innholdsmomenter.

meningen med livet?', 'Er mennesket mer enn natur?' og 'Finnes det en åndelig virkelighet?'. Svarene vi gir, danner til sammen et visst syn på livet. Altså har alle mennesker et livssyn, enten det er bevisst eller ubevisst, og enten det personlige livssynet har en indre sammenheng eller ei. Det personlige livssynet blir imidlertid ikke skapt i et vakuum, men henter innholdsmomenter fra ulike teologiske, ideologiske eller filosofiske kilder. Altså må vi i tillegg til det personlige livssyn, snakke om et kollektiv, overindividuell nivå, hvor vi finner ulike objektive livssynstradisjoner og –trender⁹. Disse ulike livssynstradisjonene og –trendene er på ulike måter representert i vår postmoderne samtid.

Enten en fokuserer på subjektive, personlige livssyn eller på objektive livssynstradisjoner og –trender, kan et livssyn struktureres ut fra noen hovedområder som bidrar til å definere det enkelte livssynet¹⁰. Idèhistorikeren Per Magne Aadnanes vektlegger følgende hovedområder i et livssyn; *virkelighetsoppfatning* (oppfatninger og forståelser av hvordan virkeligheten henger sammen, hva som er fakta og hva som faktisk finnes, universets opprinnelse og eventuelle transcendent elementer), *menneskesyn* (oppfatninger om hva et menneske er, hvor vi kommer fra og hva som gjør et menneske til et menneske), og *etikk* (uttrykk for verdier og moral). Margunn Serigstad Dahle legger imidlertid til momentet *tro* (forstått som forankring av tillit og kilder til mening) (Serigstad Dahle 2002:31-34). Dahle forklarer dette fjerde elementet som det grunnleggende aksiomet i livssynet, og kan omtales som trosposisjonen. Det handler om hvor en forankrer tillit og søken etter mening (Serigstad Dahle 2003). Det enkleste å observere og gjenkjenne i et livssyn er imidlertid verdiene, fordi de er så nært knyttet opp mot den observerbare livspraksisen. Ut fra verdiene som kommer til uttrykk gjennom livspraksisen, vil det avdekkes oppfatninger knyttet til menneskesyn og virkelighetssyn og tro, i betydning forankring av tillit og mening.

Litteraturviteren James Sire definerer livssyn slik:

“A worldview is a commitment, a fundamental orientation of the heart, that can be expressed as a story or in a set of presuppositions (assumptions which may be true, partially true or entirely false) which we hold (consciously or subconsciously, consistently or

⁹ Sentrale livssynstradisjoner og –trender som preger vår samtid blir presentert i vedlegg 3.

¹⁰ Begrepet benyttes med utgangspunkt i Margunn Serigstad Dahles hovedfagsoppgave (2002) *På sporet av livssyn. Utvikling og utprøving av et analyseverktøy – med ungdom som case*. Hovedoppgave i Kristendomskunnskap ved Norsk Lærerkademi Vitenskapelig Høgskole. Her finnes også en grundig presentasjon og sammenligning av sentrale teoretikere innenfor livssynsforskningen, som John NOME, Axel Smith, Anders Jeffner, Per Magne Aadnanes, Peder Gravem, James W. Sire og Nick Pollard.

subconsistently) about the basic constitution of reality, and that provides the foundation on which we live and move and have our being” (Sire, James 2004:17).

Ut fra denne definisjonen ser vi at alle mennesker har et livssyn. Bevisst eller ubevisst, sammenhengende eller usammengende, gir alle mennesker noen svar på det Aadnanes kaller livsspørsmålene; spørsmål knyttet til sannhet, virkelighet og erkjennelse.

Livssynet kan også beskrives som et sett med sosiale og kulturelle briller som vi tolker virkeligheten gjennom, slik den engelske biskopen og teologen Tom Wright uttrykker det: ”Worldviews are like glasses. We interpret the world through them. They are like the foundations of a house: vital but invisible. They are that through which, not at which, a society or individual normally looks; they form the grid through which humans organise reality” (sitert i Watkins 2007:26).

Vårt personlige livssyn er altså nært knyttet til de sosiale og kulturelle omgivelsene. Teologen Paul Otto Brunstad bruker begrepet ”livstolkning” om det personlige livssynet og peker på at både livstolkning og identitetsforståelse ”handler om å tolke seg selv, fenomener, erfaringer og opplevelser i lys av større sammenhenger eller mer omfattende horisonter” (Brunstad 1998:11). Livstolkning kan defineres som ”forståelse av seg selv og sin virkelighetserfaring i lys av en helhetlig meningssammenheng” (Brunstad 1998:13).

Når vi i det følgende skal avdekke spor av livssyn i det som kommer fram, er det naturlig nok livssynstradisjoner og livssynstrender¹¹, ikke personlige livssyn, som er i søkelyset. En kan dele de ulike livssynstradisjonene og livssynstrendene inn i to hovedgrupper; religiøse og sekulære (sml. Aadnanes 1988:25ff). De sekulære livssynene kan så deles inn i de to hovedgruppene: en humanistisk tradisjon (med sekulærhumanisme, eksistensialisme og postmodernisme som sentrale livssyn) og en naturalistisk tradisjon (med naturalisme, materialisme, narsissisme og hedonisme)¹². De religiøse livssynene kan deles inn i undergruppene: en monoteistisk tradisjon (med jødedom, kristendom og islam) og en panteistisk tradisjon (med østlige religioner og nyreligiøse bevegelser)¹³.

¹¹ Se vedlegg 3

¹² Se vedlegg 3

¹³ Se vedlegg 3

2.2 Et blikk på populærkultur generelt og situasjonskomedie spesielt

Populærkultur

Begrepet kultur i sin bredeste form handler om spesifikke samfunn til bestemte tider, og kunnskap, verdier, holdninger og praksiser som deles av menneskene i slike samfunn.

Populærkultur er en mer spesifikk form for kultur, knyttet til populære tekster¹⁴ i et spesifikt samfunn til en bestemt tid.

Populærkulturen er populær ikke minst fordi den tar utgangspunkt i og spiller på det som rører seg i kulturen. Populærkultur i denne sammenhengen defineres som det som er populært i kulturen til enhver tid, og som er likt, kjent og konsumert av mange. Den er lett tilgjengelig og enkelt sagt 'allmennmenneskelig' i kulturen. Den bygger på det gjenkjennelige, det som har klangbunn i oss mennesker, og formidles til oss gjennom ulike medier. Populærkulturen både bekrefter og påvirker, speiler og former typiske væremåter, holdninger, oppfatninger og verdier i samtiden.

Populærkulturen er i stor grad knyttet til underholdningsmediene, samtidig som også nyhetsmediene fokuserer på populærkulturen. Vi kan si at populærkulturelle produkter både fungerer som speil og motor i vår postmoderne kultur. I følge religionssociologen Tomas Axelson og teologen Ola Sigurdson skaper de populærkulturelle tekstene de grunnleggende mytene som former våre forestillinger om oss selv og som hjelper oss å skille mellom godt og ondt, rett og galt (Axelson og Sigurdson 2005:9). Videre sier de også at Journalisten og filmkritikeren Anne Hoff beskriver film som "et av vår tids viktigste kulturuttrykk. Den tilbyr en helt sentral innsikt i samfunnets ønsker, ideer og idealer" (Anne Hoff 2002:innledningen). Axelson og Sigurdson sier også at kinomørket for mange har blitt stedet for refleksjon og bearbeidelse av virkelighetens store spørsmål (Axelson og Sigurdson 2005:9). Her ligger noe av viktigheten ved å studere og analysere populærkulturelle produkter, nettopp fordi de aktualiserer eksistensielle og livssynsmessige spørsmål. I tillegg til å aktualisere de eksistensielle livsspørsmålene, påvirker populærmediene også vår hverdagslige tenkemåte, i det de påvirker klesmote, skjønnhetsideal, musikksmak, matvaner, kroppsholdninger, uttrykksmåter og gester. "Det är som om filmerna og andra genomslagskraftiga media förser oss med ett slags manuskript för hur ett liv ska levas" (Axelson og Sigurdson 2005:56).

¹⁴ Begrepet brukes her i tråd med det utvidede tekstbegrepet, som inkluderer alle typer formidlingsformer og kombinasjoner av disse.

Selv om filmen i flere tiår har stått i en særstilling i populærkulturen, har det de siste årene skjedd en endring. Nå kan det synes som at de mest nyskapende og utfordrende fortellingene ikke lenger finnes på kinolerretet, men på tv-skjermen¹⁵. Der filmens hovedarena er et par timer i en mørk kinosal og rungende lydbilde, får tv-seriene innpass i hverdagslivet på en helt annen måte. Når nå disse seriene er tilgjengelige så å si hele tiden, om det er via tv-en, nettbrettet, pc'en eller mobilen - direkte, på opptak eller via streamingtjenester - får tv-seriene prege seernes liv over lengre tid. Kanskje kan vi si at tv-seriene på et har vis overtatt noe av funksjonen til våre forfedres leirbål¹⁶. Fra generasjon til generasjon, har myter, opplevelser, erfaringer, overbevisninger og fiksjon blitt delt mellom mennesker. Nå «samles» vi – og da særlig de unge – om tv-seriene.

En av grunnene til dette er nettopp det som allerede er påpekt, at de populærkulturelle tekstene (inkl. tv-seriene) til en viss grad speiler (og former) samtidskulturen. Altså spiller tv-seriene på sentrale og populære elementer ved den kulturen vi lever i, enten det er gjennom rollefigurene, handlingen og/eller temaene som tas opp. Dermed blir gjenkjennelsesfaktoren til det som skjer i tv-seriene sentral. Bevisst eller ubevisst kjenner vi oss igjen i rollefigurenes liv og handlingen ellers. Resultatet av dette viser seg i sosialiseringseffekten tv-seriene har på mange seere. Dette er særlig aktuelt i møte med unge mennesker hvor populærkulturen bidrar så sterkt i sosialisering, blant annet inn mot identitets- og livssynsdanning som står så sentralt i akkurat denne livsperioden. Som del av de sosiale og mentale rammevilkår i de unges livsverden, stiller populærkulturen sterkt. Sosiolog Maya Götz (2000/2001) fant i en undersøkelse av tyske ungdommer klare tegn på hvordan unge mennesker påvirkes og sosialiseres av populærkulturen, nærmere bestemt tv-seriene. Hun fant flere tydelige mønster, blant annet at unge mennesker etterligner, kopierer og fortolker det som skjer på tv-skjermen. Dette gjelder alt fra utseende, språk og kroppsspråk, til underliggende verdier og holdninger. Tv-seriene er altså en tydelig sosialiseringfaktor inn i vår tid, som er med på å påvirke og forme sentrale idealer, verdier og holdninger.

¹⁵ <http://www.kino.no/incoming/article966041.ece?utskrift=true>

¹⁶ Eivind Bø: <http://www.kulturvinduet.no/tekst/8155/Tv-seriene-og-virkeligheten-.aspx>

På bakgrunn av dette kan vi bekrefte utsagnet fra filmskaper Brian Godawa: «Ingen fortelling er nøytral. Ingenting er ‘bare underholdning’ Alle fortellingen formidler verdier, ja, spor av livssyn.» (Godawa 2012:27).

Det er en kjent oppfatning at populærkulturelle produkt har flere nivå. I denne sammenhengen opererer vi med tre nivå¹⁷. Dette gjelder på lik linje for både filmen og tv-serier, hvor en kan si at på overflaten kan en se filmen/tv-serien kun som underholdning. Dermed kan det bli en form for virkelighetsflukt (eskapisme). I midtsjiktet finner «regissørens stemme». Det innebærer alt regissøren bevisst og ubevisst formidler gjennom sin rolle som filmskaper. Her kan en for eksempel betrakte filmen/tv-serien som en form for kultur- og samfunnskritikk, og det blir dermed tydelig at hverken filmer eller tv-serier (eller andre populærkulturelle produkt for den saks skyld) ikke er bare underholdning – de vil også noe mer. I følge Axelson og Sigurdson formes de avgjørende forestillingene om det gode liv ikke først og fremst i etiske prinsipper, men gjennom tv-serier, reklame og filmer (Axelson og Sigurdson 2005:9). På bunnen, eller i dypet, oppdager vi så at filmen/tv-serien sier noe langt mer enn det vi kanskje først oppdaget. De gir uttrykk for livssyn – gjennom presenterte verdier, menneskesyn, virkelighetssyn og tro, gjennom symbolikk og abstraksjon. Det er også her de to første nivåene finner sin forankring, som refleksjoner av et eller flere underliggende livssynsperspektiv.

Situasjonskomedie

Når det gjelder sjangerbetegnelser, omtales *The Big Bang Theory* først og fremst som en situasjonskomedie (sitcom). Situasjonskomedie er en komedieform opprinnelig utviklet for radio, men som i dag er mest utbredt på billedskjermen, enten det er på tv, nettbrett, streamingtjenester eller lignende. «Basically sitcom is light, family entertainment, which aims to amuse and divert the viewers, not to disturb and upset them.» (David Lodge, sitert i Mills 2005:1). Altså står underholdningsverdien i fokus for en situasjonskomedie.

Komedien sentrerer rundt en gruppe hovedrollefigurer som følger et eller flere handlingsløp sentrert rundt et felles miljø, som et hjem eller en arbeidsplass. Der de tidlige situasjonskomediene var inndelt i individuelle episoder der handlingen nærmest stod stille og hovedpersonene endret seg lite over lang tid, har komiseriene de siste 20 år i større grad bygget på en sammenhengende, tilbakevendende historie over en hel sesong, hvor både

¹⁷ For eksempel hos Terje S. Skjerdal: <http://damaris.no/cw/articleDetail.aspx?artid=106>

handling og rollefigurer endrer og utvikler seg over tid¹⁸. Et godt eksempel her er tv-serien *Venner for livet (Friends)*. Handlingen i en situasjonskomedie er ofte drevet av en gjentakende type humor som gjerne definerer serien i større eller mindre grad. Handlingen i en episode starter gjerne med 'status quo', der det i løpet av episoden skjer ulike hendelser som bryter opp den hverdagslige situasjonen og rollefigurenes interaksjon. Disse blir vanligvis mer eller mindre løst mot slutten av episoden og situasjonen går tilbake til 'det normale'. De ulike episodene kobles så til hverandre med en overordnet fortellerlinje som driver serien fremover¹⁹.

I mylderet av tv-serier og sjangrer, kan det noen ganger være vanskelig å definere hvilken sjanger en spesifikk tv-serie faller inn under. Ofte vil en serie ha trekk som kan finnes igjen i flere sjangere, slik tilfellet også er med *The Big Bang Theory*. I tillegg til å være en situasjonskomedie, presenteres *The Big Bang Theory* også som et komediedrama²⁰. En dramaserie karakteriseres av episoder som følger etter hverandre, hvor det finnes en pågående handling som utvikles, samtidig som den enkelte episode ofte tar for seg et tema eller noen spesifikke hendelser som får en avslutning i episoden. Dette kan også kalles en hybrid mellom serialisert drama, hvor seriens fortellinger går over flere sesonger (med fokus på hovedkarakterenes relasjoner) og episodedrama, hvor historier og tema avsluttes i løpet av en eller et par episoder²¹. Denne typen serie kaller kulturkritikeren Tony Watkins (2004) realistisk fiksjon. Med det mener han ikke at hele innholdet er realistisk eller at rollefigurene er realistiske. Store deler av handlingsforløpet i dramaserier ligner hendelser som skjer med virkelige mennesker, bare at tv-serien komprimerer og ofte overdriver disse hendelsene. Med nettopp denne karakteristikken skapes en nærhet til seerne, og dermed gir den større relevans.

2.3 Populærkulturens rolle som formidler av livssyn

Ingen formidling er nøytral, enten det gjelder fakta, fiksjon eller faksjon²². Dermed kan en heller ikke omtale noe som "bare underholdning". Som forfatter Philip Pullman sier det:

¹⁸ <http://no.wikipedia.org/wiki/Sitcom>

¹⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Sitcom>

²⁰ <http://en.wikipedia.org/wiki/Sitcom>

²¹ <http://www.filmweb.no/skolekino/tvdrama/?page=9&part=2>

²² Faksjon er et konstruert engelsk uttrykk fra fact (fakta) og fiction (fiksjon). I generell betydning ble det først brukt for å beskrive en roman, en novelle eller en artikkel som er basert på historiske hendelser som blir utfylt med fiktiv skrivning. Nå brukes imidlertid faksjon om samme tilnæringsmåte i alle medier. (<http://no.wikipedia.org/wiki/Faksjon>). Faksjon er basert på faktiske forhold, og bruker en fortellerteknikk fra

«All stories teach, whether the storyteller intends them to or not. They teach the world we create. They teach the morality we live by. They teach it much more effectively than moral precepts and instructions.» (Watkins 2007:101). De populærkulturelle tekstene i vår postmoderne samtid formidler altså noe dypere til mennesker som ser på, lytter til eller leser dem. De formidler verdier og holdninger, som igjen blir en del av materialet for livssynsdanningen, kildene vi oftest ubevisst henter innhold til våre personlige livssyn²³. Dette er særlig aktuelt blant de unge, som står i en fase hvor livssynsdanningen og det å 'finne seg selv' står sentralt. Enten det er intendert eller ikke, vil disse fortellingene ofte gi noen svar på hva som er viktig i livet, hva det vil si å være menneske og hvor vi bør forankre vår identitet, vår grunnleggende tillit og vårt behov for dypere mening. Med andre ord ligger det spor av ulike livssynsperspektiv i populærkulturens tekster.

De fleste mennesker i vår tid vil imidlertid ikke være klar over dette. Og blir de gjort oppmerksom på det, vil mange likevel tenke; «Men dette påvirker ikke meg?! Jeg er så bevisst på hva jeg selv tror og står for, og noen underholdende tv-serier eller filmer endrer ikke på det!» Påvirkning²⁴ er noe som skjer kontinuerlig, på alle nivå i samfunnet, enten det er hjemme, på skolen, på kjøpesenteret eller foran tv-skjermen. Overalt skjer det formidling av verdier og holdninger, som vi – bevisst eller ubevisst – forholder oss til. Påvirkning kan ut fra dette skje på (minst) to måter. Enten så får du *bekreftet* det du allerede står for, og dermed styrker de verdiene og holdningene det gjelder. Eller så bryter det du møter med dine egne verdier og holdninger, og dermed blir du *utfordret* på det du står for. Over tid kan slike utfordringer – sakte med sikkert – og sannsynligvis ubevisst – lede deg til å endre mening. Uansett – begge disse perspektivene er en form for påvirkning. I det vi innser dette, at det skjer en kontinuerlig påvirkning i møte med populærkulturen, forstår vi også at det faktisk er viktig å undersøke litt nærmere hva filmene og tv-serien faktisk formidler – og hvordan vi vil forholde oss til dette.

Ikke minst i møte med de levende bildene, blir spørsmålet om hva som formidles under overflaten, vesentlig. Filmskaperen Ingmar Bergmans utsagn "Bildmediet träffar oss direkt i

fiksjonen til å formidle "fakta", dvs. hendelser med samme sannhetskrav til innholdet som vi finner i nyhetssjangeren. Faksjonering kan skje på to måter: faksjonering av fakta og "fakta-gjøring" av oppdiktet stoff. (Schwebs og Østbye 1997:119-120)

²³ Sml. det som blir sagt om livssyn i pkt. 2.1. Et blikk på livssyn som begrep og fenomen

²⁴ «Mediepåvirkning har funnet sted når det som en konsekvens av kommunikasjonsprosessen *er noe/ikke er noe* i mediets omgivelser, som *ikke ville vært/ville vært* der uten kommunikasjonsprosessen.» (Veikko Pietilä, fritt sitert av Waldahl 1989:35)

känslan utan att mellanlanda i intellektet” (Bergman 1959) er tankevekkende. Tv-seriene og filmene er skapt for adsprede, underholde og glede – ikke for å fremme kritisk refleksjon²⁵. Som sagt innledningsvis, har tv-serier en avgjørende sentral plass både i tv-kanalenes sendetider og i seernes medievaner. Ikke minst gjelder dette for de unge. ”Tenåringssåpene kan se iast å stå i ei særstilling når det gjeld ungdommane sitt forhold til populærkulturen. Desse fjernsynsseriane sin popularitet er mellom anna grunna i ei viss grad av identifikasjon og gjenkjenning” (Dahle 2003:97-98).

Ved å arbeide med populærkulturen – og da særlig billedmediene - kan vi få hjelp til både å finne mer ut av typiske trekk ved oppfatningene og holdningene hos folk flest, og hva slags påvirkning en blir utsatt for (Dahle 2003:97). Som allerede påpekt er populærkulturen og de ulike mediene en sentral kilde til menneskers livssyndanning, og dermed påvirkes vi alle (bevisst eller ubevisst) av det som formidles. Påvirkning skjer kontinuerlig, og mange av samtidskulturens sentrale verdier og oppfatninger finner vi igjen i populærkulturen. Som medievitern William Romanowski sier det; «Populærkulturen speiler det samfunnet som den selv er med på å forme» (2007:19). Altså er det nær sammenheng mellom populærkultur, samtidskultur og sentrale verdier og holdninger som preger vårt samfunn. Ved å analysere populærkulturen og spør hva som *egentlig* blir formidlet, kan vi bli mer klar over hva slags påvirkning vi møter i populærkulturen, og hvordan vi kan forholde oss til dette som bevisste medieforbrukere. Dermed kan vi også forholde oss bevisst til dette ut fra eget livssyn, og kunne avdekke hvilke elementer i et gitt populærkulturelt produkt en kan bekrefte (tilknytningspunkt til eget livssyn) og hvilke en vil utfordre (spenningspunkt til eget livssyn).

2.4 Analyseverktøy

Denne analysen tar utgangspunkt i tekstanalyse, med hovedvekt på livssynsaspektet. Når film omtales som tekst, er det i tråd med et utvidet tekstbegrep. Medievitere og andre tekstforskere bruker begrepet tekst om alt som formidler mening, enten det er skrift, tale, bilder eller disse i kombinasjon. Altså er tv-serier en god illustrasjon på en sammensatt tekst, der helheten er satt sammen av mange ulike uttrykksformer (Dahle og Skattum

²⁵ Her finnes det naturligvis unntak på tv-serier og filmer som nettopp ønsker å tirre sitt publikum og skape refleksjon. De fleste slike medieprodukt har imidlertid underholdningen som sitt hovedfokus. I tillegg er det trolig også slik de fleste unge mennesker selv møter de ulike tv-seriene og filmene de ser.

2010:69). Til grunn for en slik innfallsvinkel til analyse av tv-serier ligger også en bevissthet om at tv-serien i seg selv ikke er nøytral.

Når det gjelder fremgangsmåten for denne analysen, vil jeg bruke av Margunn Serigstad Dahles analyseverktøy²⁶ (2002), som er utviklet for å kunne finne spor av livssyn i ulike slags tekster, da særlig populærkulturelle tekster. Dette analyseverktøyet er også utgangspunktet for boken *Manus for Livet? Film som verktøy i trosopplæringen* (Dahle og Skattum 2010). Denne boken brukes også aktivt som kilde til analysen. Analyseverktøyet som presenteres i *Manus for Livet? Film som verktøy i trosopplæringen* (ibid) er utviklet med tanke på å kunne gjøre en helhetlig analyse av filmmediet (og populærkulturelle tekster generelt). Verktøyet²⁷ er delt inn i fem punkter; det emosjonelle, det estetiske, det etiske, det livssynsmessige og det teologiske. For denne analysen er det valgt å fokusere på 'det livssynsmessige'. På dette nivået er hensikten å avdekke verdiene, holdningene og oppfatningene som formidles gjennom filmfortellingen, og som igjen er direkte knyttet til underliggende spor av livssyn. Det teologiske nivået vil også bli aktualisert, i det vi etter selve analysen ser på ulike tilknytningspunkt og spenningspunkt til kristen tro.

Når vi da i denne analysen fokuserer på det livssynsmessige, må en si noe om hvordan en går fram for å avdekke de underliggende spor av livssyn. Her følger vi fremgangsmåten presentert av Serigstad Dahle (Dahle 2002), og som også brukes i boken *Manus for Livet. Film som verktøy i trosopplæringen* (Dahle og Skattum 2010).

Analyseverktøyet praktiske tilnæringsmåte består av tre faser:

- Kartlegging av den observerbare livspraksisen
- Identifisering av ett eller flere livssynselement
- Kartlegging av mulige linjer og forbindelser til livssynstradisjoner og –trender.

²⁶ Margunn Serigstad Dahle (2002) *På sporet av livssyn. Utvikling og utprøving av eit analyseverktøy – med ungdom som case*. Hovedoppgave i Kristendomskunnskap ved Norsk Lærerakademi Vitenskapelig Høgskole. Dette analyseverktøyet ble også benyttet i analysen av *Hotel Cæsar*, gjort av Anne Solfrid Brennhovd, og i analysen av *Grey's Anatomy*, gjort av Ingvild Thu Kro og Margunn Serigstad Dahle, på vegne av Familie og Medier i henholdsvis 2007 og 2008, samt i boken *Manus for livet? Film som verktøy i trosopplæringen* (Serigstad Dahle og Skattum 2010), kapittelet «*Hotell Cæsar sett med norsk-somaliske øyne – om populærkultur og verdiformidling*» (Thu Kro og Serigstad Dahle) i *Innvandrerungdom og mediebruk. Norsk-somalisk ungdom i en global medie verden*. (Økland 2013) og i masteroppgaven *Tv-serier og livssynsformidling. Tv-serier som kilde til personlig livssynsdanning – med serien «En Moderne Familie» som case-studium*» av Eivind Bø (Det Teologiske Menighetsfakultet, 2014).

²⁷ I pakken av ressurser som er utviklet for NKF i dette prosjektet, er det også et undervisningsopplegg som gir en innføring i dette analyseverktøyet som helhet.

Med observerbar livspraksis menes her det som viser seg i adferd og utsagn (Dahle og Skattum 2010:85); handlinger, oppførsel, livsstil, språk, ordbruk, dialog, osv. Ved å ta utgangspunkt i dette, vil vi kunne antyde svar på livsspørsmål knyttet til de fire innholdsmomentene i et livssyn: verdioppfatning, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og tro²⁸. Dette resonnerer med ungdomsforskeren Paul Otto Brunstad som sier at ”verdier og holdninger på hverdagsnivået speiler jo som oftest mer omfattende tradisjoner. Det er derfor mulig å slutte fra enkeltobservasjoner i spørsmålet om verdier tilbake til mer overordnede verdier knyttet opp mot bestemte livssynstradisjoner” (Brunstad 1998:14). Sett i forbindelse med innholdsmomentene et livssyn²⁹, underbygger dette det hensiktsmessige i å ta utgangspunkt i den observerbare livspraksisen, nettopp fordi et menneskes verdier – forankringen av etikk og moral – sier noe om det dypereliggende livssynet som legitimerer livspraksisen.

Serigstad Dahles analyseverktøy er utviklet med tanke på å kunne avdekke spor av livssyn i ungdomssåper, noe som også er formålet med analysen som skal gjøres av *The Big Bang Theory*. Selve analyseprinsippet tar utgangspunkt i den observerbare livspraksisen, for deretter å avdekke spor av livssyn, som igjen peker på underliggende livssynsperspektiv. Når analyseverktøyet blir anvendt inn mot ungdomsmedier er det relevant å bruke en inndeling i analysen som også er aktuell og relevant for nettopp denne mottakergruppen; ungdommer. Serigstad Dahles strukturering av analyseverktøyet bygger på teologen David Howell og hans teori om hvordan unge mennesker danner sine livssyn. Han mener livssynsdanningen skjer ut fra fire fokusområder (han beskriver dem som sirkler) fra innerst til ytterst; forholdet til seg selv, til andre/sine likesinnede, til verden og til ‘det bortenfor’ (Howell 2002:133). Utgangspunktet for dette finner Howell i ungdommenes oppførsel og i de verdiene han synes å finne implisitt eller direkte uttrykt der. De fire fokuspunktene relatertes til den aktuelle kulturelle konteksten, med den postmoderne sosiokulturelle konteksten som referanseramme. Ved å knytte an til Howell identifiserer Serigstad noen sentrale kjerneområder – blikkfang – innenfor hvert område, når verktøyet brukes i møte med ungdomsmedier. Analyseverktøyet blir da systematisert slik:

²⁸ Mer om dette under punkt 2.2. Tro forstås her som tillit og forankring av mening.

²⁹ Se punkt 2.2

- Forholdet til seg selv og 'sine' med underpunktene *forholdet til utseende og image, forholdet til familie og venner, forholdet til romantisk kjærlighet og sex og forholdet til rusmiddel*
- Forholdet til autoriteter og samfunn med underpunktene *forholdet til autoriteter og forholdet til samfunnet generelt*
- Forholdet til 'det bortenfor' med underpunktene *forholdet til fremtiden og forholdet til 'det religiøse'*

Med grunnlag i dette, kan vi trekke tråder og vise mulige linjer til underliggende livssynstradisjoner og livssynstrender. Dette er ikke minst viktig sett i relasjon til tv-serienes popularitet og mulige påvirkningskraft.

Konkret vil fremgangsmåten i selve analysen være å ta utgangspunkt i den observerbare livspraksisen som skjer i *The Big Bang Theory*, og deretter avdekke sentrale verdier og holdninger i det som blir sagt og gjort, altså spor av livssyn. Analysen vil deles inn i tre hovedområder, med påfølgende underpunkter; forholdet til seg selv og sine, forholdet til autoriteter og samfunn og forholdet til det bortenfor. Funnene vil oppsummeres i konklusjonen, i tillegg til at linjene vil trekkes til underliggende livssynsperspektiver.

3. Kort presentasjon av tv-serien *The Big Bang Theory*

Tv-serien *The Big Bang Theory* er en situasjonskomedie skapt av de svært anerkjente regissørene Chuch Lorre og Bill Prady. De står bak andre kjente tv-serier som *Dharma & Greg* (Lorre og Prady), *Two and a Half Men* (Lorre) og *Gilmore Girls* (Prady). *The Big Bang Theory* hadde premiere i USA på tv-kanalen CBS 24.september 2007, og ble senere den mest populære komiserien i USA³⁰. Tv-serien har også vunnet flere priser³¹, som People's Choice Awards i 2010, 2013 og 2014 og Satellite Awards i 2012. Skuespiller Jim Parsons har vunnet tre Emmy (2010, 2011 og 2013) og Golden Globe (2011) for sin innsats som Sheldon. I tillegg har tv-serien og skuespillerne tilknyttet serien vunnet flere andre priser.

³⁰ http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#U.S._standard_ratings

³¹ http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#Awards_and_nominations

The Big Bang Theory har blitt en av de mest populære komiseriene på norsk tv også. TVNorge beskriver den på sine nettsider som deres “best likte serie”³². Nettsiden Serietnytt.no har tidligere holdt en avstemning hvor *The Big Bang Theory* ble kåret til «Årets komiserien 2013»³³. Dessverre viser deg seg å være vanskelig å få tak i konkrete seertall blant norske tv-seere, men med de beskrivelser som her er gitt, er det tydelig at *The Big Bang Theory* er svært populær også i vårt eget land³⁴.

I kjølvannet av *The Big Bang Theory* er også tv-seriens temasang blitt svært populær. Teksten i sangen "Big Bang Theory Theme"³⁵ fokuserer på Big Bang og hvordan hele universet skal ha blitt til ved et stort smell; «It all started with the big bang.» Sangen er spor nummer 13 på albumet *Hits From Yesterday And The Day Before* av bandet The Barenaked Ladies, et kanadisk rockeband. Sangen ble skrevet av Ed Robertson, bandets vokalist og gitarist, på bestilling fra Lorre og Prady.

The Big Bang Theory er bygget opp rundt en vennegjeng som bor i Pasadena, California, og året er 2012. Flertallet i vennegjengen jobber på CalTech³⁶ University i Pasadena som forskere innenfor ulike naturvitenskapelige områder. Eksakt alder på rollefigurene avsløres ikke, men siden de er unge og de fleste jobber ved universitetet (og ikke studerer der), er det sannsynlig at de befinner seg i begynnelsen av 30-årene. Vennegjengen består av et knippe relativt uvanlige hovedrollefigurer. Guttene er – i litt ulik grad – super-intellektuelle, og utgjør en skikkelig nerdegjeng. I tillegg er de hver på sine måter relativt handicappede når det kommer til sosial intelligens og mellommenneskelig kommunikasjon.

De som utgjør denne gruppen av venner er romkameratene Sheldon Cooper (Jim Parsons), som er teoretisk fysiker, og eksperimentalfysikeren Leonard Hofstadter (Johnny Galecki), samt de like nerdete og sosialt keitete venner og kollegaer, maskiningeniøren Howard Wolowitz (Simon Helberg) og astrofysikeren Rajesh (Raj) Koothrappali (Kunal Nayyar). Sheldon, Leonard og Raj har alle doktorgrader innenfor sine områder, mens Howard har en mastergrad. Sheldon er den mest spesielle og hans karaktertrekk er blitt sammenlignet med

³² <http://www.tvnorge.no/programmer/the-big-bang-theory/the-big-bang-theory-1.15815>

³³ <http://serienytt.no/2014/01/the-big-bang-theory-er-arets-komiserie/>

³⁴ At tv-serien også er populær blant elever på folkehøgskolene ble bekreftet da jeg kontaktet flere lærere ved folkehøgskolene for å høre hvilke tv-serier elevene deres så på. *The Big Bang Theory* ble nevnt av samtlige skoler.

³⁵ Se vedlegg 2

³⁶ California Institute of Technology

Asperger syndrom, da koblet til typiske trekk som at en sliter med sosialt samspill og sosiale koder, har snevre, stereotype atferdsmønstre og interesser, er fysisk klossete og bruker et avansert muntlig språk. Skaperne av tv-serien har avvist at de brukte Asperger syndrom som grunnlag for rollefiguren, men tenkte mer på oppførselen hans som «Sheldonsk»³⁷.

De nerdete og intellektuelle hovedrollefigurene har sin humoristiske motsetning i Penny (Kaley Cuoco), som er en pen og populær jente med skuespillerdrømmer, men som foreløpig jobber som servitør på The Cheese Cake Factory. Penny bor i leiligheten rett over gangen for Sheldon og Leonard, og har et av-og-på kjærlighetsforhold til Leonard som gjennom hele serien. Pennys sosiale egenskaper og normale fornuft gjør henne til en komisk og virkningsfull motsetning til guttene. *The Big Bang Theory* er som sagt en situasjonskomedie, og de komiske elementene i tv-serien spiller ofte på de ulike guttenes uttrykk for sin «nerdhet», og deres tydelige kontrast til Penny, som representerer den «vanlige» jenta, en «all-american girl».

Hvor Penny i de første sesongene av serien var mer nabo-jenta enn venne-jenta, blir hun i de siste sesongene en naturlig del av vennegjengen. Hennes tidligere vennegjeng med tøffe fotballgutter og pene jenter forsvinner gradvis helt bort. Hun og Sheldon har sine tydelige motsetninger, men Sheldon har «klart å bli vant med å ha Penny der».

I tillegg til disse hovedrollefigurene finner vi flere andre personer som er sentrale for handlingen i tv-serien. For eksempel Sheldons kjæreste, nevrobiologen Amy Farrah Fowler (Mayim Bialik), og kona (kjæreste i tidligere sesonger) til Howard, mikrobiologen Bernadette Rostenkowski (Melissa Rauch). Stuart Bloom (Kevin Sussman), innehaver av tegneseributikken, bør også nevnes. Han er ikke en del av kjernen i vennegjengen, men gjør et iherdig forsøk i begynnelsen av sesong 6. (For mer utfyllende informasjon om rollefigurene i *The Big Bang Theory*, se vedlegg 1.)

Handlingen i *The Big Bang Theory* utspiller seg hovedsakelig i leiligheten til Sheldon og Leonard, på arbeidsplassen på CalTech eller i leiligheten til Penny. I tillegg er handlingen med jevne mellomrom lagt til andre, mer perifere lokasjoner, som hjemme hos de andre

³⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Sheldon_Cooper#Asperger_syndrome

rollefigurene eller i The Comic Book Store, hvor de ukentlig kjøper nye tegneseriehefter eller tegneserieeffekter til samlingene sine.

4. *The Big Bang Theory* – en livssynsanalyse

Analysen vil, som sagt tidligere, ta utgangspunkt i den observerbare livspraksisen i den populære tv-serien *The Big Bang Theory*. Knyttet til noen sentrale hovedområder for analyse, vil det avdekkes sentrale verdier og holdninger knyttet til etikk, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og tro (forstått som tillit og forankring av mening). Disse sporene av livssyn vil igjen kobles til underliggende livssynsperspektiver. På bakgrunn av dette vil analysen kunne si noe om hva som *egentlig* formidles i tv-serien *The Big Bang Theory*.

4.1. Forholdet til seg selv og sine

I dette kapittelet vil vi, ved å se på den observerbare livspraksisen, avdekke verdier og holdninger knyttet til: *forholdet til 'det ytre', forholdet til familie og venner, forholdet til kjærlighet og forholdet til rusmiddel*. Det er de nære relasjonene som står i fokus og hvordan rollefigurene ser ut til å forholde seg til seg selv og sine. Da vil vi kunne se hvilke sentrale verdier, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og uttrykk for tro (forstått som tillit og forankring av mening) som avdekkes, og dermed hvilke livssynstradisjoner og –trender disse kan peke mot.

4.1.1. Forholdet til utseende og image

Ved første øyekast synes *The Big Bang Theory* kun å ha én rollefigur som tydelig er opptatt av image og utseende, nemlig Penny. Hun representerer den pene (uoppnåelige) jenta som alle guttene vil ha, og som Leonard umiddelbart faller for allerede i første sesong når hun flytter inn i leiligheten rett over gangen for han og Sheldon. I de senere sesonger når Penny og Leonard er et par (inkludert sesong 6), kommer det tidvis frem at Leonard opplever at han har skutt gullfuglen når han klarte å kapre Penny.

Penny er opptatt av hår, sminke og kropp, noe som særlig kommer til uttrykk på jentekveldene med Bernadette og Amy. På disse kveldene synes alle jentene å være opptatt av det ytre. Penny inntar imidlertid rollen som leder for disse kveldene. Når det

kommer til skjønnhet og utseende (og sexappeal) er det hun som har kjennskap til og kunnskap om dette. Selv om Penny tydelig er lederen på dette området, følger Bernadette ikke så langt bak. De har felles kunnskap om og forståelse for hva som anses som viktig når det kommer til image og utseende.

Kontrasten til disse er i høyeste grad Amy, som fremstår som forsøkskanin når hun for første gang i sitt liv møter og tester ut ulike skjønnhetstips som hun tidligere bare har hørt om (og knapt det). Jentekveldene er oftest lagt til sofaen hos Penny, hvor sminke og neglelakk står i fokus, mens de snakker om kjærestene/mennene sine. Da gjerne fokusert på enten irritasjonsmomenter ved mennene eller hvordan de skal forføre dem.

Underliggende synes Penny å formidle verdier om at det er viktig å se bra ut og å ha sterk sexappeal. Hovedmotivasjonen for å se bra ut og bruke tid på utseende, synes nettopp å være for å fremme egen sexappeal. Det gis et visst inntrykk av at sex og sexappeal nettopp er «limet» som gjør at kjærlighetsforholdene fungerer³⁸.

«Forbedringen» av det ytre synes dermed å gi den ekstra selvtilliten som skal til for å forføre noen av det motsatte kjønn. Dette synes også til en viss grad å smitte over på de andre jentene, Bernadette og Amy. For eksempel når Amy får på rød leppestift og hevder at hun føler seg rampete, og tenker å forføre Sheldon med sitt nye utseende. Vel er dette formidlet med svært humoristiske undertoner (særlig siden den som kjenner serien vet godt at Sheldon overhodet ikke er interessert i seksuell omgang eller kommer til å la seg forføre), men effekten av å «forbedre» sitt ytre synes å gi Amy større selvsikkerhet og pågangsmot.

Amy tester også ut ulike former for skjønnhetspleie. Som da vi møter jentene på vei opp trappen til Pennys leilighet og Amy har tydelige smerter etter en bikinivoks. Amy fremstår som «ulært» innen skjønnhetsverdenen, og dette representerer et område hvor de andre jentene kan lære noe av Penny. Men hva lærer de egentlig? Det synes som fokuset på utseende og det ytre henger nært sammen med sexappeal. Motivasjonen for å se bra ut, teste ut ulike skjønnhetsprodukter og skjønnhetspleie, synes å ha utgangspunkt i dels nysgjerrighet fra Amys side (det var dette alle heiajentene gjorde på High School, mens hun ble holdt utenfor), men også et ønske å forføre sin kjæreste.

³⁸ Mer om dette under pkt 4.1.3. Kjærlighet og sex

Underliggende synes det også å handle om inkludering, å få være del av jentegjengen, og dermed et forsøk på å passe inn og følge de sosiale kodene. Hun som ble holdt utenfor når heiajentene på High School samlet seg til jentekvelder. Kanskje avslører Amy her noe om sin egen selvfølelse og et behov for tilhørighet og anerkjennelse.

Alt i alt, når det kommer til Penny, må hun sies å være seriens tydeligste uttrykk for et fokus på det ytre og utseende. Rollefiguren hennes formidler i seg selv ikke et ekstremt fokus på det ytre, men i og med konteksten som «den pene jenta» («the pretty girl») står likevel utseende sentralt. Dette forsterkes da de gangene det arrangeres jentekveld og/eller når jentene snakker om eller forsøker å forføre guttene. Tv-serien spiller også gjennomgående på den tydelige kontrasten mellom den blonde, pene jenta (som fortsatt er pen og sexy i joggebukser, stram singlet og løs hårknote) og de keitete nerdeguttene, og til dels de to andre jentene (Amy og Barnadette). Det er jo nettopp denne kontrasten som er gjenstand til deler av humoren ved serien.

Samtidig som utseende og sexappeal i noen sammenhenger står sentralt i handlingen, synes ikke Penny eller de andre jentene å ha et overdrevent gjennomgående fokus på dette. Penny er ikke en typisk «blond bimbo». Foruten sin skomani, gis det ikke et hovedinntrykk av at Penny er spesielt opptatt av hvordan hun selv ser ut til hverdags. Unntaket er når hun kler seg opp i sexy kjoler og spiller på sexappeal. Dette skjer særlig i situasjoner hvor hun, av ulike grunner, ønsker å tiltrekke seg Leonards oppmerksomhet og/eller sikre sitt kjærlighetsforhold til han. Til hverdags får vi mer inntrykk av at hun er relativt avslappet når det kommer til utseende. Hun spiser 'junkfood', går ofte rundt i joggebukse og en tilfeldig oppsatt hårknote. En måte å forstå dette er på, er at Penny opplever å være godtatt for den hun er i vennegjengen, ikke først og fremst for hvordan hun ser ut. Samtidig synes hun å være trygg på seg selv og den hun er.

Her er det et poeng at Penny er den som i størst grad passer inn i det typiske skjønnhetsidealet, noe som også synes understrekes av tv-serien i seg selv. Bernadette og Amy synes å ha Penny som sin rollemodell når det kommer til skjønnhet og utseende, kanskje nettopp fordi de selv ikke opplever å 'nå opp' til disse idealene. Bernadette og Amy synes til viss grad å avsløre et ønske om å passe inn i idealene (sml. jentekveldene hvor de i fellesskap prøver ut ulike skjønnhetsprodukter).

Samtidig synes dette ikke å være grunnlaget deres for deres selvforståelse og egenverdi. De utviser en selvsikkerhet som godt utdannede kvinner innenfor sine områder og er trygge på den faglige kompetansen de besitter på disse områdene. Jentekveldene synes å ha størst viktighet for dem som kilde til å nærme seg idealene for det ytre som Penny i størst grad representerer.

Guttene i serien synes generelt ikke å være spesielt opptatt av utseende. Det er likevel interessant å merke seg at flere av guttene (særlig Leonard og Howard) gjennom flere sesonger av *The Big Bang Theory* har forsøkt å forføre Penny, nettopp fordi hun er så pen og tiltrekkende. Altså avslører de at utseende likevel betyr noe, om enn i dette tilfelle hos en potensiell kjæreste. Guttene viser ellers også enkelte tegn på at det ytre spiller en viss rolle for egen del. I motsetning til Sheldon, som i den grad han er opptatt av det ytre begrenser det til en t-skjorte med et bevisst budskap (slogan), viser Howard og kanskje særlig Raj tegn på å være opptatt av utseende. Howard går gjennom hele serien kledd i svært stramme bukser, stort sett rutete flanell-skjorter og en hals (som under klærne ser ut som en polo-genser). Han kan ikke sies å være opptatt av moter (holder seg trygt til egen stil), men han synes å tro at de stramme buksene oppfattes sexy av det andre kjønn (og bekrefte av Bernadette, men som ut fra humoren i utsagnet nok må regnes med å være en av svært få...).

Raj er nok den av guttene i sesong 6 som viser størst tegn på å være opptatt av utseende og det ytre. Dette synes å være fremprovosert eller forsterket av at han i denne sesongen er den eneste i gjengen uten kjæreste. For eksempel har Raj flere utsagn som peker mot at han er opptatt av utseende, utsagn som ofte også har en feminin karakter³⁹:

«Vil dere bli med på at spa der man dypper føttene i vann med fisk som spiser den døde huden? I Los Angeles er det jo sandalsesong året rundt.»

Nært sammenhengende med fokuset på det ytre i form av utseende og sexappeal, finner vi *image*⁴⁰. Om ikke alle rollefigurene synes å være særlig opptatt av hvordan

³⁹ Episode 1: «The Date Night Variable»

⁴⁰ Direkte oversatt betyr ordet *image* bilde. *Image* brukes imidlertid med flere betydninger. I denne sammenhengen henger ordet nært sammen med selvbilde og identitet. I følge Serigstad Dahle er ungdommers

de ser ut, er alle imidlertid opptatt av hvordan de oppfattes av andre. Her er det ulike fokus representert, men sentralt i dette står spørsmålet om status. Dette kommer godt til uttrykk når det er guttenes profesjonsidentitet⁴¹ som står i fokus, kanskje særlig tydelig hos Sheldon. Han synes å skape sitt image og opprettholde sin status ved å opphøye sitt eget intellekt, og dermed - på bekostning av vennene – nedvurderer andres intellekt. Et eksempel på dette finner i episoden hvor guttene på vegne av universitet skal forsøke å verve flere unge kvinner til å jobbe innenfor naturvitenskap. Leonard forsøker å få i gang en samtale for å planlegge dette, mens Sheldon og Howard heller vil spille videospill. Her snakker Sheldon nedlatende om både Leonard og Howard for å fremheve sitt eget intellekt⁴²:

Leonard: *«Skal jeg være den smarte som gjør alt, mens dere sitter og der på?»*

Sheldon: *«Nei da. Den smarte gjør alt, mens de enda smartere sitter og ser på.»*

Howard: *«Så jeg er en av de smarteste?»*

Sheldon: *«Nei, jeg brukte deg som et redskap for å frem poenget mitt.»*

På et punkt i sesong 6 avdekkes noe av betydningen av Sheldons image som forsker og vitenskapsmann. Sheldon er vant til å være best og hans ekstremt høye intellekt trues svært sjelden av andre. Det er rett og slett ingen andre som kan 'matche' hans nivå⁴³.

For Sheldon er det viktig å skape seg et image som sier at han er best. Det oppstår imidlertid en krise når Sheldon må samarbeide med Kripke, en kollega på universitetet som Sheldon mener er klart underlegen han selv. De blir satt til å jobbe sammen om et prosjekt de begge har gjort begynnende arbeid på. Motvillig og med flere

livspraksis knyttet til det ytre, preget av image i stedet for substans, med et fokus på utseende og kropp heller enn indre karakter. Et vellykket ytre er det som gir identitet, mening og mål. (2002:63)

⁴¹ Profesjonsidentitet handler om tilknytning til og den vekt en tillegger karrieren i forståelse av identitet. (Kro 2008:16)

⁴² Episode 18: «The Contractual Obligation Implementation»

⁴³ Det er blitt spekulert i om Sheldon lider av Asperger syndrom, en diagnose innen autismespekteret. En person med Asperger er gjerne preget av vansker med sosialt samspill, snevre, stereotype atferdsmønstre og interesser, fysisk klossethet og atypisk språkbruk. Diagnosen skiller seg fra andre autismespekterforstyrrelser ved relativt god språklig og kognitiv utvikling. Det er imidlertid viktig å merke seg at dette aldri er bekreftet av skaperne av serien.

avledningsmanøvre, utveksler de arbeidene sine for å kunne sette seg inn i den andres arbeid og jobbe videre sammen. Sheldon gjør nå en sjokkerende oppdagelse⁴⁴:

«Jeg leste oppgaven hans og....den er mye bedre enn min! Så moren til universitetets smarteste fysiker er ikke min mor, som jeg har trodd. Det er moren hans!» (gråter)

For Sheldon er dette alvorlig for hans image. I det øyeblikket han – for en kort stund – ikke er best, er det nesten som grunnlaget for hans opplevelse av status og verdi forsvinner. I et forsøk på å rette opp dette inntrykket og redde sitt eget image og status, lyver Sheldon overfor Kripke angående hvorfor hans eget arbeid er så dårlig. Det vil si, han kommer ikke opp med løgnen selv, men følger (og avkrefter ikke) Kripkes antakelse om at det skyldes at Sheldon har kjæreste og at de har hatt så mye sex at han blir ukonsentrert. (Sannheten er imidlertid at Sheldon og Amy aldri ha hatt sex og at tanken er uaktuell for Sheldon da han finner seksuell omgang avstøtende). Han innrømmer dette senere overfor Penny, som utfordrer han på hvorfor han ikke avkreftet Kripkes antakelse⁴⁵:

Penny: «Hvorfor fortalte du ikke sannheten?»

Sheldon: «Fordi det ville satt meg i et dårlig lys. En tåpelig løgn får meg til å se bra ut.»

Sheldon synes å sette sitt eget image og status høyere enn sannheten, og tyr derfor gjerne til en løgn for å hevde seg selv og sikre at han oppfattes av andre slik han selv ønsker. Innholdet i løgnen Kripke egentlig skaper for han, sikrer han status. Uttrykket «du er det du presterer» synes å være tydelig hos Sheldon, som utnytter resultatet av Kripkes antakelse, uten at selve innholdet stemmer med virkeligheten. Med andre ord avslører Sheldon at image er viktig for han, i form av den status den sikrer han som forsker og vitenskapsmann. Her ser vi spor av en tydelig individualisme, hvor en setter seg selv først og tyr til de nødvendige midler for å hevde seg selv. Videre synes den postmoderne holdningen «du er det du presterer» å stå sentralt.

⁴⁴ Episode 14: «The Cooper/Kripke Inversion»

⁴⁵ Episode 14: «The Cooper/Kripke Inversion»

Dette med status og image synes å være viktig for alle rollefigurene, om enn på forskjellige måter og med ulike fokus. Howard synes å oppleve at han ikke får den kredibilitet og status han ønsker og synes han fortjener. Det kan virke som han opplever at han må «bevise» sin troverdighet som forsker siden han «bare» har en mastergrad, mens de andre (Sheldon, Leonard og Raj) har doktorgrader. For som rektor på arbeidsplassen deres (CalTech University) svarer når Howard poengterer at han også fortjener et nytt kontor (slik Raj tilbys), fordi han har tross alt en mastergrad; «Who doesn't?». Howards behov for å måtte bevise seg selv for å heve sitt eget image og status – og tilsynelatende sin egen verdi –, synes å komme av hans opplevelse av å ikke bli anerkjent av sine venner (og omgivelsene ellers). Som for eksempel Sheldons kommentar når han sammen med Leonard og Raj snakker om Howard som har dratt ut i verdensrommet som astronaut⁴⁶:

«Jeg kjenner et stikk av misunnelse. Han kan kikke ut av vinduet [på romstasjonen] og se universets storhet foran øynene sine. Sine matte, uforstående øyne. Som en katt i et bur på en flyplass.»

Sheldons kommentar synes å bekrefte Howards opplevelse; de andre guttene – og da særlig Sheldon – anerkjenner ikke Howards intellekt til å være på like høyt nivå som deres eget. Dette reflekteres i Howards status – slik han oppfattes av de andre.

Når det gjelder image for de to siste, synes det for Raj først og fremst å handle om å være kul og tiltrekkende. Hans største ønske er å få seg en kjæreste (på samme måte som at Howard er den eneste i guttegjengingen uten doktorgrad, er Raj den eneste uten kjæreste). Hans manglende evne til å snakke med jenter i edru tilstand setter en effektiv stopper for dette, noe som preger hans image på en måte han ikke ønsker. Leonard synes derimot ikke å oppleve noe som i utpreget grad truer hans image og utseende. Hans største utfordring ligger nok i han selv, i hans tilsynelatende behov om å være god nok. De gangene Leonards image og status til en viss grad synes å bli utfordret, er når han opplever at han ikke er god nok kjæreste for Penny, når Sheldon rakker ned på hans forskning for å hevde sin egen eller når det blir snakk om moren

⁴⁶ Episode 1: «The Date Night Variable»

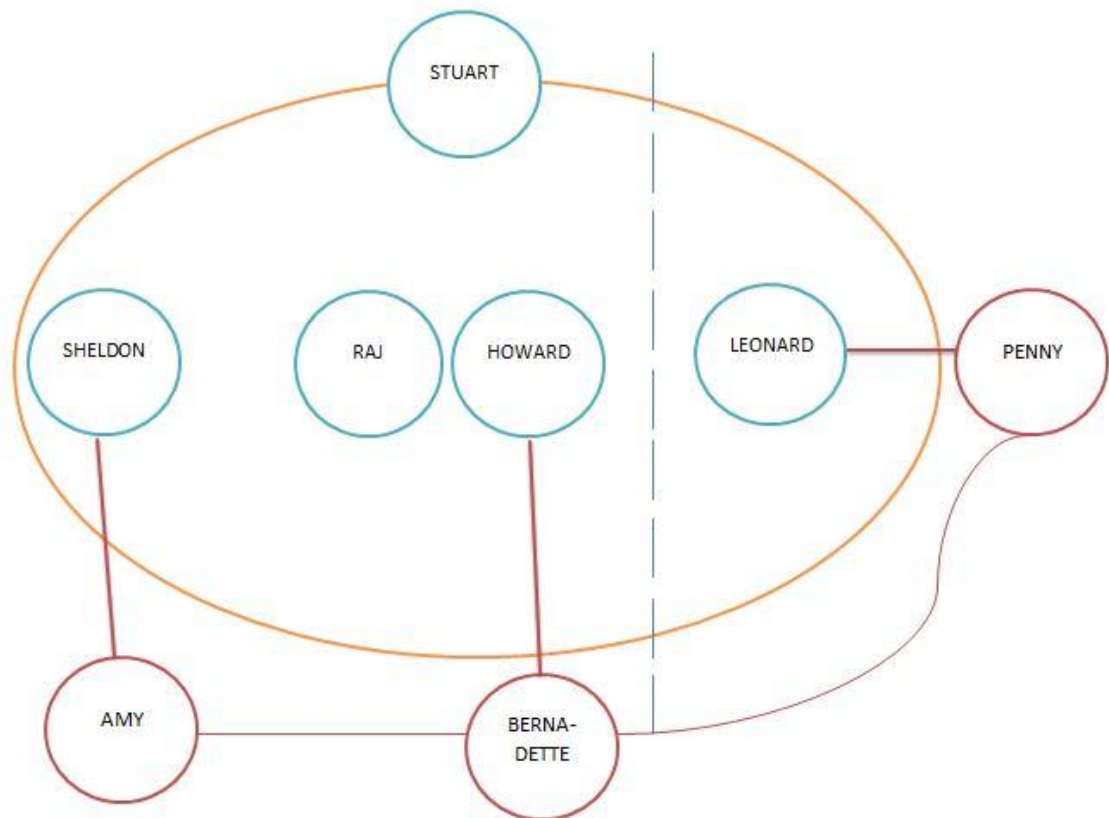
hans og hennes effektive dempere på hans selvbilde og selvtillit gjennom hele oppveksten (dette punktet kommer vi tilbake til i punktet under.)

Kort oppsummert kan vi si at image og det ytre synes å stå sentralt i *The Big Bang Theory*, på flere ulike måter. For noen – og da kanskje særlig jentene – synes sexappeal å være hovedmotivasjon for fokuset på det ytre. Det synes å være en viktig verdi å kunne forføre sine menn og få tilfredsstilt egne behov. Her finner vi en underliggende individualisme, hvor den enkeltes ønsker og behov står i sentrum, samt viktigheten av nytelse. Dette synes å være uttrykk for et postmoderne livssynsperspektiv, med fokus på hedonisme.

Videre synes image å være sentralt for flere av rollefigurene, kanskje særlig med tanke på de mest intellektuelle i gjengen, med Sheldon i spissen. Det handler om hvordan man skaper og sikrer seg et ønsket image – altså hvilket inntrykk en ønsker at andre skal ha av ens egen person. Igjen synes individualismen å stå sterkt, hvor vi underliggende synes å ane spor av både det postmoderne slagordet «du kan være den du vil være» og det eksistensialistiske «du må skape deg selv», hvor du gjennom dine valg må skape mening. Underliggende disse funnene rundt fokuset på utseende og image, synes det imidlertid i bunn og grunn å handle om bekreftelse og verdi. På ulike måter synes alle rollefigurene å ha et behov for anerkjennelse og en lengsel etter å bli sett og akseptert for den er.

4.1.2. Forholdet til familie og venner

Før vi ser nærmere på hva hvilke verdier og holdninger som kommer frem i knyttet til venner og familie, kan det være nyttig å si litt kort om hvordan vennerelasjonene i tv-serien er satt sammen og hvordan de synes å fungere. Det gjøres ut fra følgende skjematiske fremstilling:

Om vi tar for oss det vi kan omtale som kjernen i tv-serien først, så synes det å være guttegjengens på fire; Sheldon, Raj, Howard og Leonard (innenfor den ovale sirkelen). Disse guttene var og er utgangspunktet for serien og kjernen i den sentrale handlingen. Hvordan guttene er satt opp innenfor denne sirkelen er derimot ikke tilfeldig. Den stiplede, loddrette linjen gjennom sirkelen representerer et skille mellom verden «innenfor» og «utenfor» guttenes relativt nerdete virkelighetsforståelse. Sheldon er den som helt klart lever tydeligst innenfor dette «nerdte» universet (jmf hans asperger-lignende trekk). I den grad han har kontakt med verden utenfor, avslører han sin dårlige innsikt og svake forståelse for sosiale koder. Raj og Howard synes å stå nærmere den stiplede grå linjen. De forsøker å delta og forstå normale sosiale regler og koder, med større og mindre hell. De to står nære hverandre i denne fremstillingen, fordi de i serien fremstilles som det tetteste venneparet. I enkelte sammenhenger er vennskapet deres omtalt som en «bromance»⁴⁷ (ikke til å forstå som en romantisk relasjon mellom dem, selv om det flere ganger legges opp til humoristiske hendelser

⁴⁷ «Bromance» er en betegnelse på et nært ikke-seksuelt vennskap mellom to eller flere menn, en form for kjærlig eller homososial nærhet (med homososial menes vennskap mellom to av samme kjønn). (wikipedia.org)

hvor Rajs metroseksualitet⁴⁸ skaper pinlige situasjoner mellom dem). Leonard er den i gjengen som står nærmest og mest kontakt med den «vanlige» verden utenfor deres nerde-univers. Det henger sammen med at Leonard også må anses for å være den mest «normale» av de fire, i tillegg til at han er kjæreste med Penny og dermed – gjennom henne – får en viss grad kontakt med verden utenfor. Leonard er empatisk og forstår (stort sett) sosiale koder.

Utenfor kjernen av de fire guttene finner vi jentene. Selv om jentene også er venninner, er de hovedsakelig med i tv-serien som guttenes kjærester og koner. De er ikke en del av den opprinnelige kjernen og guttegjengingen, men har tette bånd til guttene og hverandre.

Til slutt har vi Stuart. Han har egentlig en birolle i tv-serien, men er likevel en sentral rollefigur i deler av sesong 6. Opprinnelig var han bare innehaveren av tegneseriebutikken som guttene besøker ukentlig, og ville dermed stått utenfor ringen som symboliserer guttegjengingen. I denne sesongen synes han imidlertid å erstatte Howard en periode, både i guttegjengingen og i relasjonen med Raj. Dette er mens Howard er i verdensrommet.

Med bakgrunn i den skjematiske oppsetningen av relasjonene i *The Big Bang Theory* og den generelle handlingen i tv-serien, er det tydelig at det er vennene som er hovedfokuset. Stort sett all handling er fokusert rundt vennegjengen - parvis, mindre grupper eller hele samlet – enten det er hjemme eller på jobb. Vennegjengen står i fokus så å si hele tiden. Det finnes enkelte andre rollefigurer som får noe tid på skjermen (som Lucy, jenta Raj forsøker å innlede et forhold med eller Alex, Sheldons assistent på jobb), men da kun som rollefigurer som bidrar i handlingen rundt hovedpersonene. Vi blir aldri ordentlig kjent med disse birollefigurene og handlingen formidles ikke fra deres synsvinkel.

Vennene synes å være relativt likeverdige innenfor vennegjengen, med sine særegne styrker og svakheter. I den grad noen i vennegjengen er eller ser på seg selv som leder eller autoritet, er nok Sheldon den tydeligste. Han synes å anse seg selv som

⁴⁸ Metroseksuell er en neologisme sammensatt av «metropolitan» og «heteroseksuell» som beskriver en mann som bruker mye tid og penger på eget utseende. (no.wikipedia.org)

autoritetsperson i gjengen siden han har en IQ som overgår alle de andre, og bruker gjerne muligheten til å demonstrere denne selvoppnevnte autoritetsrollen. Vennene synes imidlertid ikke å anerkjenne Sheldons opplevelse av å være autoritet, noe som flere ganger er gjenstand for humoristiske poeng i handlingen.

Penny synes å fungere som vennegjengens guide for sosiale koder. Hun kan gi de andre – særlig guttene – tips og hint (noen ganger velmenende, andre ganger som kritikk) om hva som er sosialt akseptert og ikke. Guttene (og Amy blant jentene) har som kjent utfordringer på dette området, og Penny representerer deres kontakt med 'den virkelige verden'. Et eksempel er når guttene har funnet en annonse som reklamerer for actionfigurer (leketøy) som ser ut som dem selv⁴⁹:

Leonard (entusiastisk): «*Stilig! Det hadde vært kult med actionfigurer som lignet på oss. Synes du ikke det?*» (ser bort på Penny)

Penny (sarkastisk): «*Viss det er din oppfatning av «kult», så kjøpt deg en*»

Leonard: «*Ja.... Så jeg dropper det.*»

På tross av det som allerede er sagt om hvordan de oppfører seg og snakker til hverandre, synes på mange måter vennene å ha funksjon som en familie. Faktisk sier Raj det rett ut i en av episodene⁵⁰:

“Jeg storkoser meg. Dere er som familie for meg.”

De er der for hverandre, hjelper hverandre og stiller opp for hverandre. Når noen har problemer eller møter utfordringer, er det vennene en går til for hjelp og støtte. Noen ganger ønsker en ikke hjelp, som når Raj mislykkes i forholdet med Lucy og gjemmer seg vekk i leiligheten sin for å synke ned i sin egen elendighet. Da stiller imidlertid vennene opp likevel og gjør det de kan for å hjelpe Raj ut av den deprimerte tilstanden han befinner seg i. De gjennomgående verdiene og handlingene innad i vennegjengen synes med andre ord å ligne det som tradisjonelt representerer en familie. Om ikke relasjonene fyller de samme rollene (med mor, far, barn, etc), preges vennegjengen av omsorg, nærhet, støtte og tilhørighet – positive konnotasjoner som ofte knyttes til

⁴⁹ Episode 14: «The Cooper/Kripke Inversion»

⁵⁰ Episode 1: «The Date Night Variable»

familien. Dette inntrykket forsterkes ved at rollefigurenes biologiske familier stort sett er fraværende gjennom hele sesong 6. Vi møter familien til Bernadette i én episode⁵¹, hvor de kommer på middagsbesøk hos Bernadette og Howard. Ellers er det mer indirekte møter med foreldrene til Raj via pc-skjermen fra India og mor til Howard som vi bare hører stemmen til, men aldri ser direkte. Hun har imidlertid – via stemmen sin – den sterkeste tilstedeværelsen i tv-serien når gjelder foreldre. Vi hører også om mødrene til Sheldon og Leonard gjennom dere gjengivelser av enkelte episoder fra barndommen, men ingen av disse viser seg direkte i handlingen i denne sesongen. Fedrene synes å være nærmest fullstendig fraværende.

I den grad de biologiske familiene er representert i den sjette sesongen⁵² (og gjennomgående i hele tv-serien), er det i det store og hele snakk om dysfunksjonelle og forstyrrede familieband. Tradisjonelle familieverdier som trygghet, omsorg og fellesskap ikke synes å ha preget relasjonene i utpreget grad. Sheldon har kanskje vært nærmest, i det han synes å ha nære følelsesmessige band med sin mor⁵³, samtidig som han fremstiller henne som en enkel, kristenfundamentalistisk dame fra Texas og tar tydelig avstand fra hennes virkelighetsforståelse. Bernadettes foreldre og familie synes å preges av dårlig kommunikasjon mellom sterke og lite empatiske rollefigurer. Leonard er vokst opp i en svært akademisk familie. Hans mor er psykiater og forsker innen nevrovitenskap (hjerneforsker), og hovedkilden til Leonards vanskelige barndom. I sesong 6 nevnes hun i forbindelse med Leonards følelser overfor jul og julefeiringer⁵⁴.

Leonard: *«Fordi jeg hadde tilstrekkelig mange elendige juler som barn. [...] Jeg vokste opp med gale akademikere. I stedet for å gi kaker til nissen, la vi ut en oppgave. Morgen etter visste vi at han vært der, for da var oppgaven rettet. [...] Jeg fikk C- fire år på rad.»*

⁵¹ Episode 10: "The Fish Guts Displacement"

⁵² Det er interessant å registrere at det stort sett refereres til mødre når det er snakk om biologiske familier (med unntak i far til Bernadettes korte gjesteopptreden og Howards relasjon til sin far som stakk av når han var liten). Det er vanskelig å si om det er noen underliggende årsak til dette, men kanskje har det noe med tilknytning og omsorg å gjøre – eller mangelen av dette i denne sammenhengen.

⁵³ Sheldons mor er ikke direkte representert i sesong 6, men henvises til indirekte, blant annet i episoden om julenissen hvor Sheldon ikke fikk oppfylt sitt juleønske og i episoden hvor assistensen Alex har fått hentet Sheldons skolearbeid fra barneskolen fordi han vil undersøke om det finnes noe der som kan legge grunnlaget for et banebrytende forskningsarbeid som kan gi han Nobelprisen en gang i fremtiden.

⁵⁴ Episode 11: «The Santa Simulation»

Leonard synes å være preget av oppveksten sin. Han gir uttrykk for traumatiske opplevelser, som eksempelet overfor, særlig med en mor som utøvde en streng oppdragelse. Dette har resultert i at han i dag har et svært anstrengt forhold til familien, og da særlig til sin mor,

Howard bodde – frem til han giftet seg med Bernadette – hjemme med sin mor. Vi treffer aldri Howards mor i fysisk person (utenom et raskt glimt av henne når hun går fordi en døråpning⁵⁵). I stedet blir vi godt kjent med hennes kraftfulle, nærmest skrikende stemme, som er hennes form for kommunikasjon med sønnen Howard. Og Howard svarer tilbake med samme mynt. Howards mor fremstilles som en sykkelig overvektig, overbeskyttende jødiske kvinne som spiller på tvang og dårlig samvittighet for å få det som hun vil. I tillegg behandler hun fremdeles Howard som er lite barn. I begynnelsen av sesong 6 har Bernadette og Howard akkurat giftet seg og skal begynne sitt liv som ektefolk. Selv om Howard i denne tiden er astronaut på en romstasjon, kommer det frem at han ikke har sagt til moren sin at han flytter ut fordi han er redd for den skuffelsen det gir moren. Til slutt tvinger Bernadette Howard å si ifra, hvorpå moren reagerer slik⁵⁶:

Moren: *«Kona di sier at du har noe viktig å fortelle meg.»*

Howard: *«Ok, her kommer det. Bernadette og jeg skal starte et liv sammen...»*

Moren: *«Herregud! Du skal forlate meg!»*

Howard: *«Mamma...»*

Moren: *«Faren din forlot meg, du forlot meg... Jeg er vel en person som folk liker å forlate.»*

Howard: *«Det er ikke helt sikkert. Jeg skal prate med Bernadette.»*

Moren: *«Nei da. Jeg bare graver meg ned, så jeg ikke er til bry når jeg dør.»*

Howard: *«Kutt ut, mamma. Jeg klarer sikkert å overtale Bernie.»*

Moren: *«Jeg visste hun stod bak dette! Hør på meg! Vil du være en mann, kan du ikke la en kvinne bestemme over deg!»*

Howard: *«Greit...»*

⁵⁵ Episode 15: «The Spoiler Alert Segmentation»

⁵⁶ Episode 1: «The Date Night Variable»

Det er imidlertid ikke bare Howard som utsettes for morens oppførsel. Raj får smake på det samme, i det han blir lurt og nærmest blir holdt som fange i Howards barndomshjem⁵⁷. Rollefiguren til Howards mor synes å være basert på stereotypiske oppfatninger om jødiske kvinner⁵⁸, som masete, høytsnakkende, overbeskyttende, undertrykkende, overbærende kvinner som insisterer på å være en sentral del av barnas liv selv etter at de er voksne og som er dyktige på å få deres barn til å føle skyld for deres egen lidelse.

Da Howard var 11 år ble han og moren ble forlatt av deres far/ektemann, og dette har nok preget deres relasjon. Når Sheldon finner et brev fra Howards far⁵⁹, vekker dette sterke følelser hos Howard som nekter å lese brevet. Igjen får vi et eksempel på dysfunksjonelle, smertelige familiebånd som har formet og fortsatt former deres oppfatninger, holdninger og følelser rundt nære relasjoner. Karakteren av disse erfaringene står i sterk kontrast til det de opplever innenfor vennerelasjonene, slik vi allerede har sett. Derfor kan vi nok si at handlingen i *The Big Bang Theory* presenterer de biologiske familiene som kontrast til vennegjengen som familie. Selv om vi finner likhetstrekk mellom de biologiske familiene og vennegjengen som funksjon av familie, som kjenner, frekke replikker, sosial uvørenhet, løgner og en tydelig individualisme i bunn, synes likevel vennegjengen å fylle behov som de biologiske familiene ikke gjør: omsorg, fellesskap, tilhørighet, en form for tillit og relasjon som stiller opp for hverandre. På mange måter blir det et bilde av dysfunksjonalitet vs. funksjonalitet. De har funnet en gjeng som synes å fylle de behovene de ikke har/ikke har fått/ikke trenger fra sine biologiske familier.

The Big Bang Theory synes tydelig å formidle viktigheten av og verdien i gode og gjensidige relasjoner, eksemplifisert av relasjonene innad i vennegjengen – og i kontrast til familierelasjonene. Samtidig avsløres også noe om hvordan nære relasjoner – her de biologiske familiene – kan styres i negativ retning når disse relasjonene ikke preges av positive opplevelser og erfaringer. Både vennerelasjonene og familierelasjonene synes imidlertid på en henholdsvis positiv og negativ måte, å avsløre noe sentralt hos alle rollefigurene, nemlig et grunnleggende behov for omsorg,

⁵⁷ Episode 15: «The Spoiler Alert Segmentation»

⁵⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Jewish_mother_stereotype

⁵⁹ Episode 19: "The Closet Reconfiguration"

felleskap og tilhørighet. Slike verdier er sentrale i ulike livssynsperspektiver, for eksempel sekulær-humanisme og kristen tro. I konteksten av *The Big Bang Theory* er det likevel det sekulærhumanistiske livssynet som synes å gjøre seg gjeldende her, særlig med tanke på den negative fremstillingen av religiøse livssyn som gjøres i tv-serien, særlig når det gjelder jødisk og kristen tro.

4.1.3. Forholdet til romantisk kjærlighet og sex

I tillegg til de nære vennerelasjonene, er romantisk kjærlighet et løpende hovedtema i *The Big Bang Theory*. Det kan synes som de alle er på jakt etter kjærligheten, kanskje med Raj som den mest desperate og Sheldon som det ene unntaket. Noen av dem har jo også funnet kjærligheten, i mer eller mindre stabile forhold. Bernadette og Howard er gift, og forsøker å finne ut hvordan kjærligheten skal videreutvikles innenfor ekteskapet. Leonard og Penny er kjærester; forelsket, men med diverse forpliktelsesproblemer. Sheldon og Amy er også kjærester, men utforsker temaet om romantisk kjærlighet på helt andre måter enn de andre (noen ganger til Amys store frustrasjon). Så hva slags verdier og holdninger formidles når det kommer til kjærlighet? Med visse modifikasjoner vi skal komme tilbake til, synes hovedinnholdet og –motivasjonen ved kjærlighet å være sex. Jakten på kjærlighet synes å motiveres ut fra sex, og motivasjonen og middelet for å bevare kjærligheten synes å være sex.

Dette synes å komme til uttrykk for eksempel når Penny har vurdert å melde seg opp på et skolefag, men etter å sett på fagene skjønner hun ikke at noen kan orke å gjøre noe så kjedelig. Hun orker ikke studere for å bli smart og sikre sitt forhold til Leonard på den måten. I stedet overrasker hun Leonard i leiligheten med sin nye fremgangsmåte for å glede Leonard⁶⁰:

Penny: «Jeg bestemte meg for at jeg ikke trenger å være en forsker, jeg trenger bare å se ut som en. Så jeg kjøpte disse.»

Leonard: «Briller? Det er neppe... Herregud, så smart og sexy!»

Penny: «Ikke sant? Se her.» (Penny tar brillene ned på nesen som en streng lærer og ser på han med et forførende blick) «Molekyler»

Leonard: «Ok, kom med meg.»

⁶⁰ Episode 12: «The Egg Salad Equivalency»

Penny: «*Hvor skal vi?*»

Leonard: «*Til soverommet mitt, så jeg kan ta av deg alt utenom brillene....og kanskje støvlettene.*»

Når Penny innser at hun ikke kan bli like smart som Leonard, og på den måten imponere han, tyr hun til andre fremgangsmåter. Sex synes her å bli kilden til å sikre forholdet, på en måte hvor romantisk kjærlighet og kanskje særlig sex fremstår som en prestasjon som er ment å imponere og forføre. Når de to ikke kan møtes på et intellektuelt nivå, synes sex å bli en fysisk erstatning, kanskje med et underliggende håp om at fysisk tilfredsstillelse og nytelse skal kunne tilføre forholdet det som mangler på et intellektuelt nivå. Dette synes også å ha sammenheng med at Leonard blir flørtet med av Sheldons assistent, Alex, og Penny innser at hun ikke kan konkurrere med Alex på det intellektuelle plan. Derfor søker hun nå å styrke forholdet til Leonard på andre måter. Hun sier at hun ikke trenger å være en forsker, hun trenger bare se ut som en. Tilsynelatende synes hun å håpe at et tiltrekkende ytre skal kunne erstatte eller demme opp for manglende intellekt og kunnskap.

Videre sammenlignes sex og seksuell tilnærming ofte med dyrs oppførsel. Amy beskriver i en episode hvordan Alex, Sheldons assistent, flørter med Leonard: «*Jeg vet ikke hva du vet om primater, men assistenten flørtet med Leonard. Hvis hun var en mandrill, ville hun vist fram sin store, røde stjer.*⁶¹». I samme episode må Penny innrømme at hun er en smule plaget av at Alex flørter med Leonard, men forsøker å forholde seg fornuftig til det (særlig hun selv er usikker på forholdet deres i øyeblikket). Amy hevder dette er et klassisk uttrykk for: «*Hjernebarkens resonnement mot limbisk lyst*»⁶² og synes å hentyde at limbisk lyst har overtaket i denne situasjonen. Kjærlighet og sex forklares ofte ut fra biologiske, fysiske prosesser (disse forklaringene er det særlig Amy og Sheldon som står for). Dermed er det den fysiske, seksuelle tilfredsstillelsen som står i sentrum. Det synes å være en nærmest nødvendig tilfredsstillelse av naturlige behov, omtrent på samme måte som dyr. Dermed er det ikke nødvendigvis relasjonen som står i sentrum, men mer de sterke seksuelle driftene som er naturlige og som må tilfredsstilles. Her synes vi å se spor av et naturalistisk syn på mennesket.

⁶¹ Episode 3: «The Higgs Boson Observation»

⁶² Episode 3: «The Higgs Boson Observation»

Sheldon får etter hvert vite at Alex er tiltrukket av Leonard og at hun gjør diskrete henvendelser mot han. Sheldon føler seg forpliktet til å snakke med Alex om det⁶³:

«Jeg holder deg ikke ansvarlig for oppførselen din. Fra et evolusjonært perspektiv er du en slave av forplantningsbehovet. Men når du er på jobb og føler deg besatt av amorøse hensikter, kan du undertrykke begjæret ved å bla i denne billedboken om seksuelt overførbare sykdommer.»

Humoren i dette avsnittet er tydelig, særlig Sheldons bruk av en billedbok for å styre Alex' tanker bort fra flørtingen med Leonard. Den underliggende holdningen synes likevel å være at mennesket er en rase på linje med dyr, styrt av et naturlig forplantningsbehov som må tilfredsstilles - eller i verste fall undertrykkes.

I forlengelsen av og i tillegg til formidling av romantisk kjærlighet nært knyttet til sex, formidler *The Big Bang Theory* også oppfatninger og holdninger om denne typen kjærlighet knyttet til forpliktelse, parforhold og ekteskap. For Penny sin del handler det først og fremst om frykt for forpliktelse. I en episode sliter hun med utfordringer rundt hennes forhold til Leonard: det er trygt og bra, men kjedelig. Etter en mislykket Valentines-middag, konfronterer Leonard Penny angående hennes oppførsel og hun innrømmer sin frykt for forpliktelse⁶⁴:

Penny: *«Jeg har problemer med å binde meg.»*

Leonard: *«Plagsomt åpenbart. Fortsett.»*

Penny: *«Fortsetter det sånn, vil du fortsette å fri og til slutt sier jeg ja, og så skal vi være gift for alltid. Det skremmer meg.»*

Penny synes her å avsløre en frykt for det livslange, forpliktende forholdet. Det synes å speile følelser av å være fanget og ikke lenger kunne ha det gøy. Med andre ord fokuseres det ikke på et positivt grunnlag for ekteskapet: tillit, kjærlighet som både følelse og valg, livslang forpliktelse, trofasthet og vennskap som grunnlag. Derimot synes verdiene knyttet til romantisk kjærlighet (og sex) å være nytelse, det som føles

⁶³ Episode 12: «The Egg Salad Equivalency»

⁶⁴ Episode 16: "The Tangible Affection Proof"

godt, begjær og det å leve i øyeblikket uten å tenke på langvarige konsekvenser eller forpliktelser.

Selv om mye av fokuset rundt romantisk kjærlighet og sex i tv-serien dreier seg om begjær og tilfredsstillelse av behov, finnes det enkelte eksempler på momenter som nyanserer dette noe. Ett eksempel er når vennegjengen spiller «Dungeons and Dragons» (et brettspill) og Penny foreslår at Sheldon og Amys figurer i spillet har sex. Amy blir tydelig ukomfortabel av dette forslaget og løper ut. Sheldon kommer etter, og Amy utfordrer Sheldon på om de noen gang kommer til å være intime. Da svarer Sheldon⁶⁵:

«Det virker nok ikke sånn på deg, men for meg er det vi har ekstremt intimt.»

Her ser vi spor av et annet syn på kjærlighet enn det som dominerer serien. Nemlig at intimitet og kjærlighet kan handle om den sosiale relasjonen, ikke bare om den fysiske tilfredsstillelsen.

Som et gjennomgående trekk ved det som formidles i *The Big Bang Theory* om romantisk kjærlighet, sex og intimitet, finner vi individualisme. Det synes i hovedsak å handle om meg og mine behov. Dette kommer for eksempel tydelig frem når jentene sitter i sofaen hos Penny og snakker sammen om forholdet til Penny og Leonard⁶⁶:

Bernadette (til Penny): *«Leonard gjør ting han misliker for å glede deg»*

Penny: *«Han er kjæresten min. Er ikke det liksom jobben hans?»*

Amy: *«Hva er din jobb, da?»*

Penny: *«Å la han glede meg!»*

Bernadette: *«I forhold må man gi for å få.»*

Et annet eksempel kan hentes fra scenen når Penny og Leonard er ute på Valentinesmiddag sammen med Bernadette og Howard. Her oppdager Penny eksen sin ved et bord litt lenger borte, på date sammen med jenta han var utro mot henne med.

⁶⁵ Episode 23: "The Love Spell Potential"

⁶⁶ Episode 5: «The Holographic Excitation»

Litt lenger ute i middagen blir vennene vitne til at Pennys eks frir til denne jenta og hun sier ja⁶⁷:

Leonard: *«Skulle vi ikke ignorere dem?»*

Penny: *«Ja, men de er onde. Det skal ikke ende godt for dem. Det skal ende godt for meg.»*

Leonard: *«Det gjorde det, du er her med meg.»*

Penny: *«Ja da, jeg vet det.»*

Leonard: *«Jeg reagerer litt på dette.»*

Penny: *«Ikke få det til å handle om deg.»*

Leonard: *«Neida, det handler om deg.»*

Et siste eksempel kan hentes fra relasjonen mellom Sheldon og Amy, hvor Sheldon sier til Amy⁶⁸:

«Jeg er ofte skeptisk til dette kjæresteopplegget, men du når du forguder meg, får du mange poeng.»

Disse er representative eksempler på den underliggende holdningen til romantisk kjærlighet som dominerer tv-serien. Den preges av en sterk individualisme, hvor det er mine ønsker og behov som står i sentrum.

Humor synes å være et sentralt virkemiddel når det gjelder det som formidles om et syn på kjærlighet og sex. De humoristiske poenget fremmes ofte gjennom ironi og sarkasme, og er sentrale virkemidler i tv-serien som helhet. Dette er et viktig perspektiv å ha i bakhodet, når en ser på det som likevel formidles under overflaten knyttet til romantisk kjærlighet og sex.

Verdiene og holdningene som kommer frem knyttet til romantisk kjærlighet, synes å være at den skal skape gode følelser og opplevelser for *meg*. Kjærligheten synes også å være basert på nettopp følelser; at de opplever og føler at de elsker den andre, og at følelsene blir gjengjeldt. Disse følelsene synes å skapes først og fremst ved at deres

⁶⁷ Episode 16: "The Tangible Affection Proof"

⁶⁸ Episode 15: «The Spoiler Alert Segmentation»

egne ønsker og behov blir tilfredsstilt. Det sies lite om romantisk kjærighet som gjensidig relasjon med fokus på å gi og være der for hverandre «i gode og onde dager». Videre er synet på kjærighet nært knyttet til sex, da nærmere bestemt som nytelse og seksuell tilfredsstillelse. Sex synes å være knyttet til et naturlig behov for tilfredsstillelse av seksuelle drifter, og flere ganger i tv-serien blir disse driftene sammenlignet med dyrs seksuelle drifter. Her finner vi da spor av et naturalistisk menneskesyn og livssyn. Sex fungerer også ved enkelte anledninger som problemløser. Disse holdningene synes å peke mot en underliggende hedonisme, hvor nytelse er det øverste gode og en betingelse for lykke og «det gode liv». Det som formidles rundt kjærighet og sex i *The Big Bang Theory* synes å reflektere typiske holdninger innenfor et postmoderne livssynsperspektiv.

4.1.4. Forholdet til rusmiddel⁶⁹

Ulike former for rusmiddel er ikke et dominerende tema i *The Big Bang Theory*, i den forstand at det ikke snakkes spesielt om det eller at rollefigurene misbruker rusmidler i særlig stor grad. Likevel er rusmidler til stede ved flere anledninger i løpet av sesong 6, da som regel subtilt. Det nytes alkohol jevnlig i sosiale sammenhenger, hovedsakelig øl eller vin. Det reflekteres lite rundt dette, det synes mer å være en integrert og naturlig del av omgangsformen og et element i sosiale sammenhenger, enten det er fotballkamp på tv (noe egentlig bare Penny liker), jentekveld hos Penny eller de er ute på en bar i byen. Det synes også å være nærmest dagligdags, i det at alkohol på ingen måte synes å være forbeholdt fester, helg eller spesielle anledninger.

Den eneste som synes å nyte alkohol med en annen hyppighet enn de andre, er Penny. Hun er representert med et vinglass i hånden flere ganger både på dagtid og kveldstid, og kan gi uttrykk for å ty til et glass eller to ekstra dersom det oppstår problemer i livet eller kjæresteforholdet. Men hverken hun eller de andre rollefigurene gir noen gang uttrykk for at hun overdriver bruken eller misbruker alkohol. Kanskje handler det mer

⁶⁹ Det er viktig å huske på at det som kommer frem i tv-serien knyttet til rusmidler og alkohol, har sitt utgangspunkt i en annen kultur enn den norske. Dermed har rollefigurene i denne tv-serien sannsynligvis også et annet forhold til alkohol enn mange i vår norske kultur. Det samme kjenner vi jo igjen fra ulike kulturer i for eksempel sør-europa. Det er imidlertid viktig å være klar over at mange av tv-seriens seere ikke nødvendigvis tenker over denne distinksjonen, og ukritisk møter en holdning til alkohol som dagligdags og en naturlig del av mange sosiale settinger. Her kan vi bidra til å fremme en bevisst holdning til alkohol – både til det som formidles om alkohol i populærkulturen, og til hvordan en selv ønsker å forholde seg til alkohol i eget liv.

om å ty til noe som «roer nervene» og som på et psykologisk plan gir en følelse av trøst og bedring.

Det som kommer frem i tv-serien rundt rusmidler er som sagt knyttet til alkohol. Her synes alkohol å være knyttet til to momenter. For de første ser det ut til å være et element i rollefigurenes oppfattelse av 'det gode liv'. Det å kunne drikke en øl til fotballkampen eller ha et glass vin til middagen bringer kanskje et nytt nivå av nytelse til øyeblikket. Samtidig synes alkohol å brukes – og da særlig av Penny – i situasjoner hvor det oppleves stress eller press av ulike slag. Alkoholen synes her å brukes for å roe nervene og dempe uroen hun kjenner på. Kanskje avslører hun her en holdning hvor uro og problemer i størst mulig grad må bekjempes, da den er til hinder for fokus på nytelse og tilfredsstillelse. Med andre ord synes alkoholen for Penny å fungere som middel for å dempe/bekjempe negative følelser, og dermed igjen kunne fokusere på 'det gode liv'. Begge disse momentene knyttet til alkohol har tilknytningspunkt til et postmoderne livssyn, og da særlig til postmodernismens vektlegging av hedonistiske perspektiv, nemlig nytelse og tilfredsstillelse av behov.

4.2. Forholdet til autoriteter og samfunn

I dette avsnittet vil vi, ved å se på den observerbare livspraksisen, avdekke verdier og holdninger knyttet til: *forholdet til autoriteter og forholdet til samfunnet generelt*. Da vil vi kunne se hvilke sentrale verdier, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og uttrykk for tro (forstått som tillit og forankring av mening) som avdekkes, og dermed hvilke livssynstradisjoner og –trender disse kan peke mot.

4.2.1. Forholdet til autoriteter

I og med at *The Big Bang Theory* hovedsakelig fokuserer på vennegjengen⁷⁰ og handlingen i stor grad begrenses til deres egne hjem, er dette med autoriteter ikke et fremtredende element i tv-serien. Det finnes det likevel momenter i handlingen som synes å formidle noe rundt dette. Under humoren og den pågående handlingen synes tv-serien å kommunisere en grunnleggende holdning overfor autoriteter, nemlig skepsis.

⁷⁰ Sammenlign kapittel 4.1.2 «Familie og venner», hvor det ble vist til Sheldons oppfatning av seg selv som autoritetsperson innad i vennegjengen.

Et eksempel på dette er Sheldons holdninger overfor ledelsen på universitetet hvor han jobber. I denne scenen sitter guttene og snakker om en professorstilling som nå er åpen, fordi en av professorene ble funnet død på jobb. Selv om alle guttene ønsker seg jobben (utenom Howard som ikke er kvalifisert), uttrykker Sheldon skepsis og misnøye med hvordan ledelsen driver universitetet⁷¹:

Sheldon: «*Systemet er tåpelig. Faste stillinger gjør folk for tilfredse. Skal vitenskapen utvikle seg, bør folk ha en datachip i skallen som eksploderer når de sier noe dumt*»

Raj: «*Jeg tror folk presterer best innenfor trygge rammer*»

Sheldon: «*POOF!*»

Sheldon kritiserer her «systemet» som tåpelig, og synes underliggende å mene at ledelsen av universitetet er inkompetente. I dette ligger det også en kritikk og skepsis av autoriteter, i dette tilfelle ledelsen på hans egen arbeidsplass.

Et annet eksempel som formidler noe angående et syn på autoriteter, er rollefigurenes relasjoner til sine autoriteter i oppveksten; nemlig foreldrene. Dette har blitt berørt tidligere i analysen, så det vil bli kommentert kort her. Med bakgrunn i det som ble beskrevet rundt rollefigurenes relasjoner til sine foreldre, kan en si at også her synes hovedtendensen å være skepsis og kritikk. Foreldre synes å ha rollen som autoritære⁷², men rollefigurene synes å utvise skepsis og avvisning overfor dem som autoritet. Kanskje opplever rollefigurene at foreldrene ikke har fortjent denne rollen i deres liv på grunn av ulike opplevelser i oppveksten. Foreldrene i *The Big Bang Theory* omtales nesten konsekvent i negativt lys, som dominerende, manipulerende og egoistiske mennesker som har utvist lite empati og kjærighet overfor sine barn. Rollefigurene synes nå å ha svært lite kontakt med sine foreldre⁷³, og i den grad de nevnes eller er til stede er det som oftest i en form for negativ konfrontasjon hvor det skapes et humoristisk poeng ut av en form for latterliggjøring av foreldrene. Enten det Sheldons

⁷¹ Episode 20: "The Tenure Turbulence"

⁷² Som vi så i kapittelet 4.1 Forholdet til seg selv og sine – under Familie og venner – er mødrene i hovedfokus når det gjelder familierelasjonene. Disse mødrene opptrer som autoritære på ulike måter, med mødrene til Leonard og Howard som særlig fremtredende på dette området.

⁷³ Foreldrene er kun glimtvis en del av handlingen i serien.

mor som fremstilles som kristenfundamentalist – og dermed oppfattes som «litt dum», eller Leonards mor som har brukt han og hans barndom som forsøkskanin og grunnlag for egen forskning – og utleverer hans flau barndomshendelser overfor andre, eller Howards mor som fremstilles ut fra kjente stereotyper om jødisk kvinner.

The Big Bang Theory synes imidlertid ikke bare å kommunisere negative synspunkter rundt autoriteter. Noe får også status som positiv autoritet i deres liv, og det er området alle (unntatt Penny) fra ulike innfallsvinkler jobber med, nemlig naturvitenskap. Det er flere former for naturvitenskap i fokus i serien, men fysikk er det feltet som vies mest oppmerksomhet, gjennom alt fra fokus i handlingen og tid brukt på vitenskapelige utregninger og formler, til introsangen som handler om ‘the big bang’⁷⁴. En god del av humoren er også relatert til dette. Naturvitenskap synes å bli ansett som sannhet med stor S og tilnærmet ufeilbarlig. Hva tv-serien ellers formidler når det kommer til naturvitenskap som sannhet, kommer vi tilbake til i pkt 4.3: ‘Det religiøse’.

Det som synes å være viktigst for rollefigurene når det gjelder deres forhold til autoriteter, er å være sin egen autoritet. Her synes individualismen å stå sterkest, noe som resulterer i en ganske tydelig skepsis overfor andre autoriteter. Det handler om autonomitet og et behov for å kunne gjøre selvstendige valg og vurderinger. Underliggende synes det nesten å handle om ‘den sterkestes rett’. Den eneste autoritet som synes å være anerkjent, er naturvitenskapen. Underliggende her finner vi dermed spor av et naturalistisk livssyn. Den sterke skepsisen til autoriteter og vektleggingen av individualisme er imidlertid også typiske trekk ved det postmoderne livssynet.

4.2.2. Forholdet til samfunn

Når det kommer til samfunn, er det lite konkret i handlingen som avslører noe om rollefigurenes holdninger til samfunnet generelt. Handlingen i tv-serien utspiller seg så å si kun innenfor vennegjengens egen sosiale verden, i.e. i deres egne leiligheter og på universitetet hvor de jobber. Nå bør en jo påpeke at universitetet er en del av samfunnssfæren, og på den måten et uttrykk for samfunn generelt. Men i den grad handlingen er lagt til CalTech University, er fokus fortsatt på vennegjengen. De har

⁷⁴ Se vedlegg 2

enkelte møter med andre ansatte, hvor Barry Kripke er den som vies mest tid⁷⁵. Ellers møter vi glimtvis skolens rektor og i episoden om den åpne stillingen på universitetet, møter vi skolens HR⁷⁶ administrator og leder for ansettelseskomiteen, Mrs. Janine Davis. Disse representerer naturligvis universitetet som helhet og dermed er vi til en viss grad inne på samfunnsarenaen. Samtidig synes handlingen (og humoren) knyttet til disse rollefigurene å dreie seg mer om disse som autoriteter, enn som representanter for samfunnet generelt. Dermed har vi allerede adressert dette i avsnittet før.

Foruten tilstedeværelse på universitetet og kontakt med universitets ansatte, har rollefigurene i *The Big Bang Theory* svært lite kontakt med mennesker i samfunnet generelt.

Når det gjelder samfunnsarenaen, synes vennegjengen å reflektere et interessant aspekt som er knyttet til dette området. Dette gjelder kjønnsrollemønsteret. Vennegjengens sammensetning og rollefigurenes sosiale interaksjon synes å bekrefte til dels tradisjonelle kjønnsrollemønster. Jentene, slik det særlig kommer til uttrykk på jentekveldene, er opptatt av sminke, sladring og skjønnhetspleie. Mens guttene derimot stort sett bruker guttekveldene på ulike typer spill, som brettspillet «Dungeons and Dragons» eller tv-spill. I tidligere sesonger har også film stått sentralt⁷⁷, i tillegg til enkelte turer på byen hvor hovedformålet er å finne damer⁷⁸. Altså synes tv-serien å bekrefte typiske kjønnsroller, som fokuserer på det samfunnet tradisjonelt har ansett som «jente»- og «gutte»aktiviteter. Penny synes også til en viss grad å bekrefte typiske stereotypier vi kjenner igjen fra samfunnet generelt, om den blonde jenta som ikke er spesielt smart, som er mest opptatt av å ha det gøy og som ikke vil forplikte seg til noe(n).

⁷⁵ I episode 20: "The Tenure Turbulence" hvor han informerer om en professors død og den nå åpne stillingen på universitetet, hvor han i fortsettelsen forsøker - på lik linje med Sheldon, Leonard og Raj - ulike metoder for å sikre seg denne stillingen. I episode 14: "The Cooper/Kripke Inversion" vies Kripke plass når han og Sheldon tvinges til å jobbe sammen om et forskningsprosjekt de begge har gjort begynnende arbeid på, og nå må så sammen til et felles prosjekt.

⁷⁶ «Human relations». På norsk tilsvarer dette tittelen personalansvarlig. Tittelen blir i utstrakt grad også brukt i norske sammenhenger.

⁷⁷ Særlig filmer som «Star Wars» eller tv-serier som «StarTrek».

⁷⁸ Dette gjelder hovedsakelig Howard og Raj

Samtidig er ikke dette bildet helt entydig. Ved enkelte anledninger utfordrer tv-serien også disse oppfatningene rundt kjønnsroller. Ett eksempel er hvordan både jenter⁷⁹ og gutter⁸⁰ har høy utdanning og anerkjente stillinger ved universitetet. Samtidig har hverken Penny⁸¹ eller Howard⁸² like høy utdanning som de andre. Altså synes kjønnene på dette området å være likestilt, med hver sine representanter på ulike nivå. Dette burde likevel ikke være overraskende siden handlingen i tv-serien er lagt til 2012, og det i dag er like vanlig for jenter å jobbe innenfor akademia som for gutter.⁸³

I forbindelse med kjønnsroller, finnes det også episoder hvor rollefigurene bryter med tradisjonelle kjønnsroller. I en episode skal Howard ut og fiske med svigerfar og han må lære seg hvordan man fisker. Her viser Penny uante egenskaper, og lærer guttene hvordan man dreper og sløyer en fisk. Guttene derimot synes dette er motbydelig, og Leonard avslører sin frykt for blod og søl. I denne scenen synes tradisjonelle kjønnsroller nærmest å være byttet om. I andre deler av serien kan Penny også avsløre mer tradisjonelt maskuline trekk, som sin forkjærlighet for amerikansk fotball og at hun drikker øl rett fra flasken. Dette er korte glimt som viser at selv om tv-serien synes hovedsakelig å bygge på tradisjonelle kjønnsrollemønstre (som til en viss grad også er gjenstand for humor), så er de underliggende kjønnsrollene likevel noe mer sammensatt.

I en av episodene synes dette med kjønnsroller og høyere utdanning å vies ekstra fokus. Dette skjer i sammenheng med at jentene er i Disneyland og guttene er på skolebesøk for å motivere unge jenter til utdanning innenfor vitenskap. Guttene forsøker på entusiasme og motivasjon går heller dårlig og de ringer jentene for hjelp. Jentene er nå kledd ut som hver sin Disney-prinsesse, henholdsvis Tønderose (Penny), Askepott (Bernadette) og Snehvit (Amy). Over telefon vil nå Amy og Bernadette forsøke å bidra til å vekke interessen for vitenskap blant unge jenter. Mens de fortsatt

⁷⁹ Bernadette (mikrobiolog) og Amy (nevrobiolog)

⁸⁰ Sheldon (teoretisk fysiker), Leonard (eksperimentell fysiker) og Raj (astrofysiker)

⁸¹ Hun fullførte aldri «Community College», som er en to-årig bachelorgrad.

http://www.fulbright.no/EducationUSA_-_Studier_i_USA/Bachelorgraden+i+USA.9UFRjQ3K.ips

⁸² Han er ingeniør innen romfart.

⁸³ Kanskje er det imidlertid ikke slik innenfor naturvitenskapen, uten at undertegnede kan bekrefte eller avkrefte dette.

tar på lepestift og studerer seg selv i speilet, formidler de følgende over telefon til jentene på den aktuelle skolen⁸⁴:

Amy: *«Vitenskapen har bruk for flere kvinner, men fra tidlig alder oppmuntres små jenter til å fokusere mer på utseendet enn på hjernens kapasitet.»*

Bernadette: *«Det er sant. Dere kan bli akkurat hva dere vil.»*

De humoristiske undertonene her er tydelige, i det disse voksne jentene står utkledd som ulike Disney-prinsesser. Samtidig er det også et tydelig eksempel på dobbeltkommunikasjon. Hva de sier og hva de gjør signaliserer to helt ulike poeng. På den ene siden snakker de om at jenter oppdras til å fokusere på det ytre i stedet for det indre, og at skjønnhet er viktigere enn å være smart og reflektert. Samtidig kommuniserer de akkurat det de indirekte kritiserer, med hvordan de er kledd og den oppmerksomheten de gir dette. Den indirekte verdiformidlingen som skjer i det Amy og Bernadette sier – hvor de tilsynelatende ønsker å oppmuntre jenter til å fokusere på kunnskap og utdanning – synes å undertrykkes og nedvurderes av det som formidles i deres fokus på hvordan de ser ut (som prinsesser).

Akkurat denne bruken av perspektiv og formen for kommunikasjon synes å være gjentakende i tv-serien. Det som sies synes å undergraves av det som gjøres, og det skjer en dobbeltkommunikasjon med motstridende verdigrunnlag. Det er humoristisk, men samtidig synes de moralske refleksjonene å overdøves av mer hedonistiske handlinger i øyeblikket. Dette synes å reflektere postmoderne perspektiv på flere måter. Blant annet er jentenes dobbeltkommunikasjon til en viss grad uproblematisk innenfor et postmoderne livssyn, fordi du selv velger hvem du vil være og hvordan du vil presentere deg selv – om det henger sammen logisk eller ikke. Dessuten er fokuset på image sterkt innenfor et postmoderne livssyn, hvor både det fysiske ytre og et tydelig image er sentrale verdier. I forlengelsen av dette postmoderne synet, er det da avgjørende viktig at ethvert menneske selv får avgjøre hva som riktig og godt for dem. Altså vil det innenfor et postmoderne livssyn ikke utøves kritikk mot den dobbeltkommunikasjonen som skjer når jentene snakker med unge elever over telefon, slik tv-serien selv heller ikke gjør.

⁸⁴ Episode 18: «The Contractual Obligation Implementation»

Det at samfunnet utenfor vies lite oppmerksomhet i *The Big Bang Theory* er på den ene siden forståelig, siden hovedfokuset er vennegjengen og konseptet for tv-serien dreier seg i hovedsak om dem. På den andre siden er det påtakelig hvor lite rollefigurene synes å være opptatt av det som skjer utenfor deres egen virkelighet. Det individualistiske fokuset synes igjen å være sterkt, her på en slik måte at rollefigurene i stor grad synes å ha nok med seg selv. Dette synes igjen å være et uttrykk for en holdning som reflekterer det postmoderne livssynet, hvor både skepsisen til autoriteter og fokuset på seg selv og sitt eget liv, overskygger et engasjement for samfunnet generelt.

4.3. Forholdet til ‘det bortenfor’

I dette avsnittet vil vi, ved å se på den observerbare livspraksisen, avdekke verdier og holdninger knyttet til: *forholdet til fremtiden og forholdet til 'det religiøse'*. I tillegg vil vi se på uttrykk for funksjonell religiøsitet. På bakgrunn av dette vil vi kunne se hvilke sentrale verdier, menneskesyn, virkelighetsoppfatning og uttrykk for tro (forstått som tillit og forankring av mening) som avdekkes, og dermed hvilke livssynstradisjoner og –trender disse kan peke mot.

4.3.1. Forholdet til fremtiden

Handlingen i *The Big Bang Theory* avslører ikke mye om rollefigurenes syn på fremtiden. Samtidig er det interessant i seg selv at fremtiden synes å vies så lite oppmerksomhet. I bunn og grunn synes rollefigurenes fokus å være på livet her og nå.

Det finnes imidlertid noen få funn som kan peke i retning av at rollefigurene har noen ønsker og håp for fremtiden. For eksempel i episoden hvor de feirer Valentines Day⁸⁵ og det kommer opp spørsmål om Penny og Leonard noen gang skal gifte seg. Penny er ærlig på at tanken skremmer henne. Hun vil ikke forplikte seg, fordi det å være bundet til en mann for resten av livet skremmer henne.

⁸⁵ Episode 16: "The Tangible Affection Proof"

I en annen episode har Penny følgende samtale med Leonard⁸⁶:

Penny: *«Jeg trodde jeg manglet evnen [til lidenskap], men jeg er lidenskapelig opptatt av det. [...] Jeg har alltid drømt om å bli filmstjerne og leve glamorøst, og alt annet brydde meg ikke.»*

Leonard: *«Det kan fremdeles skje.»*

Penny: *«Selvsagt! En synsk person på et utdrikningslag sa det. Jeg mente at jeg ikke trenger å vente. Jeg har deg, jeg har Sheldon... Mange herlige venner. Livet mitt er spennende nå!»*

Igjen synes Penny å formidle fremtiden som et ikke-tema. Fremtiden synes å være fjern, en kan ikke vite hva som kommer til å skje, om en får oppfylt drømmene sine eller ikke. Derfor velger hun å fokusere på det hun har her og nå, og leve i det. Samtidig synes hun å formidle noe om å ikke leve på en drøm om noe som kanskje kan skje en gang 'der fremme', men fokusere på å skape sin egen lykke og mening her og nå.

I en annen episode passer Bernadette og Howard hunden til Raj, Cinnamon. Etter å ha mistet hunden, desperat lett etter dem, for deretter å få vite at noen andre har levert den tilbake til Raj sier Bernadette⁸⁷:

Bernadette: *«I dag har jeg følt at vi har en liten familie.»*

Howard: *«Er det sant?»*

Bernadette: *«Ja. Jeg har aldri tenkt på meg selv som mor, men jeg tror vi kan klare det.»*

Howard: *«Selvsagt.»*

I her synes det å ligge planer og ønsker om en fremtidig familiesituasjon med egne barn.

Når det kommer til Sheldon, synes fremtidsutsiktene for hans del å dreie seg om to punkter; kommer han og Amy noen gang til å ha sex og vil Sheldon en gang i

⁸⁶ Episode 21: "The Closure Alternative"

⁸⁷ Episode 22: «The Proton Resurgence»

fremtiden oppnå sin store drøm om å tildeles Nobelpris i fysikk? Ingen av spørsmålene blir avgjort i denne sesongen. Likevel avslører tv-serien her noe om underliggende verdiperspektiv; hva som oppleves viktig for Sheldon (status og berømmelse ved å motta Nobelpris) eller hva omgivelsene synes å forvente av Amy og hans kjærlighetsforhold (at de skal ha sex).

Fremtiden, slik det presenteres i tv-serien, synes å være fjern og til dels usikker. Det gis ikke inntrykk av at rollefigurene ser spesielt positivt eller negativt på fremtiden, i større grad er dette er ikke-tema i tv-serien. Rollefigurene synes å fokusere på å leve her og nå, i øyeblikket og fra dag til dag. Et eksempel som illustrerer dette er en samtale mellom Amy og Sheldon, etter at Sheldon og Leonard har kranglet⁸⁸:

Amy: *«Eller du kan nytte muligheten til å flytte ut herfra. Kjøpe et hus, gifte deg og stifte familie.»*

Sheldon: *«Eller [kjøpe] motorsagen.»*

Dette illustrerer hvordan muligheten for å reflektere og åpne opp for samtale om fremtiden avbrytes og styres direkte tilbake til øyeblikket, til det de opplever her og nå.

I all hovedsak fokuserer altså *The Big Bang Theory* på nåtiden, og vier fremtiden lite oppmerksomhet. Verdiene som formidles synes å være å leve i øyeblikket, nyte det som er akkurat nå, uten tanke på fremtiden eller eventuelle konsekvenser. Dette er uttrykk for en typisk postmoderne holdning, hvor fokuset ligger på meg og mine opplevelser her og nå. Fokuset synes å være at en må skape sin egen lykke og mening her og nå, noe som er uttrykk for et eksistensialistisk livssyn. Fremtiden, i den grad den nevnes, synes å ha preg av usikkerhet eller så er den så fjern at den oppleves irrelevant. Kanskje finner vi her også et underliggende spor av det som kalles fjernpessimisme. Dette er også en typisk postmoderne holdning, hvor fremtiden oppleves som usikker, og resultatet blir derfor at fokuset rettes mot livet her og nå.

⁸⁸ Episode 20: "The Tenure Turbulence"

4.3.2. Forholdet til det religiøse

Når vi her retter fokuset mot 'det religiøse' gjøre det med utgangspunkt i en ganske vid forståelse av begrepet, knyttet til noe transcendent eller overnaturlig – eller en 'religiøs' overbevisning av dets ikke-eksistens.

Verken religiøsitet i vid forstand eller tradisjonelle religioner synes å spille sentrale roller i *The Big Bang Theory*, og i sesong seks er det ganske få referanser i retning av religion og religiøsitet. Sett i lys av tv-serien som helhet, har religion og religiøs tro imidlertid vært et tema med jevne mellomrom. Flere av rollefigurene har hatt oppvekster preget av tradisjonelle religioner; Sheldon som kristen, Howard som jøde og Raj som hindu. Sheldon synes å ha forkastet sin kristne tro (selv om han enkelte ganger nevner ord som «Oh Lord» (frustrasjon) eller «Thank you Jesus! (entusiasme), og fremstår nå som agnostisk ateist⁸⁹. Howard og Raj synes derimot å fortsatt erkjenne en viss tilknytning til sine religiøse røtter. Det gjør de imidlertid ut fra et tydelig relativistisk grunnlag; religionens retningslinjer etterfølges så lenge det passer meg. For eksempel handler de flere ganger på tvers av religionenes moral og etikk, som når de generelt synes å ignorere religionenes retningslinjer for blant annet mat og diett⁹⁰. Howard og Raj synes dermed å ha en typisk postmoderne, relativistisk holdning til religion, hvor en står inne for det som passer meg, og forkaster det andre.

Perspektivene som formidles i møtet med religion og det religiøse, kommer særlig til uttrykk i relasjonen mellom Sheldon og hans mor. Sheldons mor fremstilles som en kristenfundamentalist og kreasjonist, og en dedikert kristen. Hun er gjenstand for humor i det hennes oppfatninger («tro») kolliderer med Sheldons kunnskap og forståelse («vitenskap»). Naturvitenskapen synes å være forutsatt som autoritet, og er standarden for å vurdere og forkaste andre synspunkter. Sheldons mor fremstår dermed som dum, uvitende og med et forklaringsproblem, mens Sheldons oppfatninger og argument synes å gis troverdighet. I den aktuelle sesongen for denne analysen finnes det som sagt ikke mange konkrete eksempel, men følgende utsagn fra Sheldon gir et hint om hans relasjon til moren⁹¹:

⁸⁹ En agnostisk ateist kan betegnes som en som ikke benekter guders eksistens, men har en mangel av tro. http://no.wikipedia.org/wiki/Ateisme#Agnostisk_ateisme_og_gnostisk_ateisme

⁹⁰ I jødedommen omtales mat som er godkjent å spise som 'kosher'. Hinduismen har også regler for kosthold.

⁹¹ Episode 6: "The Extract Obliteration"

Sheldon: «*Mamma sa alltid: 'Vær tro mot deg selv.' Men hun sa også at alle dyr i verden fikk plass på én båt, så hva vet hun?*»

Dette eksempelet henviser til den bibelske fortellingen om Noah. Her illustreres det som synes å være en underliggende holdning i *The Big Bang Theory*, nemlig at religion nedvurderes og religiøse mennesker fremstilles som uvitende, uopplyste og en anelse enfoldige.

Sheldon henviser også til sin kristne oppvekst og de mange kristne på hans hjemsted, Galveston i Texas. Det skjer i forbindelse med at Sheldon leter etter tema for forskning som han på lang sikt håper kan gi han Nobelprisen i fysikk⁹². Han har fått tilsendt oppgavene han skrev på videregående skole og finner noe lovende blant disse⁹³:

Sheldon: «*Den het 'Et nytt syn på Maxwells elektromagnetiske ligninger'. Jeg dummet det ned, for de religiøse i byen mente jeg var en heks.*»

Her synes Sheldon å formidle to oppfatninger: at kristne er skeptiske til naturvitenskapen, og at kristne driver med forfølgelse, heksebrenning, som også innebærer overtro. Når han sier at de kristne i hjembyen mente han var en heks, synes det som de har vært redde og kritiske til hans arbeid innen naturvitenskap (eventuelt at hans enestående intellekt har virket truende eller nærmest overnaturlig).

Underliggende synes det å formidles en sterk motsetning mellom religion og naturvitenskap, og at religion ønsker å motarbeide naturvitenskapelig arbeid⁹⁴. Samt at religion er moralsk problematisk fordi den bedriver forfølgelse.

Som et lite apropos i forbindelse med Sheldons tilsynelatende sterke agnostiske ateisme, og hans nedvurdering av religiøs tro kontra hans tro på vitenskap, er det interessant å registrere at han gir uttrykk for en tilsynelatende tro på julenissen. I en episode⁹⁵ hvor julenissen inkluderes i historien rundt et brettspill, avslører Sheldon at

⁹² Episode 3: "The Higgs Boson Observation"

⁹³ Episode 3: "The Higgs Boson Observation"

⁹⁴ Dette er ekstra interessant ettersom Maxwell selv var en overbevist kristen:

<http://silas.psfc.mit.edu/Maxwell/maxwell.html>

⁹⁵ Episode 11: "The Santa Simulation"

han som barn ikke fikk det han ønsket seg til jul og i alle år har vært bitter overfor julenissen på grunn av dette. Mot slutten av episoden møter han imidlertid julenissen, noe som virker som en virkelig hendelse, men som viser seg å være en drøm. Det kan virke usikkert om dette er noe Sheldon virkelig opplever, men synes likevel å gi en indikasjon på at Sheldon bærer med seg en viss tro på julenissen fra barndommen⁹⁶.

Et annet eksempel hvor religiøs tro aktualiseres er når vennegjengen sitter i kantinen på CalTech University og Sheldon spør hvordan Leonard stiller seg til det antropiske prinsipp⁹⁷, hvorpå Leonard blir avbrutt av Sheldon uten mulighet til å gi sitt svar, fordi Sheldon ganske enkelt går ut ifra at Leonard ikke vet det. I følge Sheldon sier det antropiske prinsipp at «for å forklare hvorfor universet eksisterer, må det kunne oppstå intelligente vesener som kan stille spørsmålet». Så spør Sheldon et spørsmål som Leonard tilsynelatende ikke vil svare på, på grunn av Sheldons tidligere nedlatenhet når han avbrøt han⁹⁸:

Sheldon: «*Hva mener du om det (prinsippet)?*»

Leonard: «*Hva mener du om det?*»

Sheldon: «*Sterkt for*»

Leonard: «*Da tror jeg at Gud skapte universet på seks dager og på den syvende skapte han deg for å plage meg.*»

Dette er naturligvis ment som en humoristisk kommentar fra Leonard rettet mot å provosere Sheldon, kanskje særlig fordi han i første omgang ikke fikk muligheten til å dele sine tanker om temaet. Altså kan vi hverken bekrefte eller avkrefte om Leonard er enig med Sheldon i hans konklusjon rundt det aktuelle prinsippet. Leonard henviser imidlertid til her Bibelens skapelsesberetning, med en vri at det som skulle være hviledag, blir snudd til irritasjon. Sheldon er altså en pest for skaperverket. Det kan også forstås som at de har en oppfatning om at alle kristne er kreasjonister⁹⁹, noe som

⁹⁶ Det er verdt å merke seg at tro på noe overnaturlig for Sheldon synes å inkludere tro på julenissen, men ikke tro på en gud. Det er da interessant at flere fremtredende ateister (f.eks. Richard Dawkins) har sammenlignet tro på en Gud nettopp med tro på julenissen – og hvor usannsynlig en slik tro er.

⁹⁷ For mer om det antropiske prinsipp, se <http://www.forskning.no/artikler/2003/mars/1046685364.28>

⁹⁸ Episode 1: "The Date Night Variable"

⁹⁹ Kreasjonisme bygger på en bokstavelig tolkning av Bibelen og overbevisningen om at universet, verden og alt liv er skapt på bokstavelige 6 dager, slik det er formulert de bibelske skapelsesberetningene. I senere år har kreasjonismen og kreasjonistiske synspunkter vunnet ny støtte under betegnelsen 'Intelligent Design'. <http://snl.no/kreasjonisme>

er grunnlaget for sarkasmen som kommer frem. Dermed synes det å bli formidlet et syn på at religiøs tro generelt og tro på Gud spesielt ikke er troverdig. Altså synes Leonard å bygge på de samme oppfatningene til religion som Sheldon¹⁰⁰.

I motsetning til Sheldon og Leonards tilsynelatende ateisme, erkjenner som sagt Howard og Raj en viss tilknytning til religiøs tro. Howard er jøde, noe som på ulike måter er gjenstand for humor i tv-serien. En hendelse er fra episoden når Howard er på vei tilbake til jorden etter sitt opphold som astronaut på en romstasjon. I det romskipet nærmer seg landing på jorden igjen, er farten enorm og hele kapselen de sitter i rister. Howard er vettskremt og i panikk synger han en jødisk bønn. Det viser seg å være en bordbønn, hvorpå Howards forklaring er at en «*har ingen bønn for å falle ned fra verdensrommet*»¹⁰¹. I panikken synes da imidlertid den jødiske bordbønnen å fylle et behov for å klynge seg til noe i en opplevd krisesituasjon, og avslører en tro i form av tillit til noe større enn en selv, samt muligens en forståelse av Gud som noe man bruker eller tyr til ved behov, nærmest som en psykologisk krykke.

Howards tilhørighet til den jødiske religion kommer også til uttrykk når han og Bernadette diskuterer at Howards skal flytte ut fra moren sitt hus. Howard argumenterer med at han ikke kan flytte fra moren på en lørdag, siden da er det sabbat og som jøde kan han ikke bære tungt på sabbaten. Dette er naturligvis en unnskyldning for ikke å flytte akkurat nå, siden han frykter morens reaksjon når hun oppdager hva som skal skje. Bernadette utfordrer umiddelbart Howards argument og spør hva med når han for eksempel spiser hamburger med bacon (svinekjøtt). Howard svarer¹⁰²:

Howard: «*Religionen min er ganske fri. Så lenge man skjærer av forhuden og ikke bærer et kors, går det bra.*»

Her blir det tydelig hvilken relasjon Howard har til sin religiøse tro. Et uttrykk for en typisk postmoderne holdning, der synkretisme og relativisme står sentralt. Hvor religion og religiøs tilhørighet tilpasses individet, og gjøres aktuell og riktig hvor og

¹⁰⁰ Det er interessant at det antropiske prinsipp nevnes, fordi det av noen (f.eks. teologene William Lane Craig og Allistar McGrath) brukes som argument *for* en Skaper, og av de nye ateistene (som f.eks. Richard Dawkins, Christopher Hitchens) brukes som argument *mot* en skaper.

¹⁰¹ Episode 4: "The Re-Entry Minimization"

¹⁰² Episode 7: «The Habitation Obliteration»

hvordan det passer en selv. Spørsmålet om sannhet synes altså her å være relativt og individuelt¹⁰³.

Når vi er inne på det religiøse, kan vi ta et lite blick til siden – og spør om det finnes noen spor av et syn på det nyreligiøse i *The Big Bang Theory*. Det synes det ikke å finnes noe uttrykk for dette blant akademikerne i gjengen, og generelt sett synes det nyreligiøse ikke å være et tema i denne sesongen. Ett lite unntak er Penny¹⁰⁴ som avslører at en synsk person i et utdrikningslag har fortalt henne at hun en dag blir filmstjerne og får det glamorøse liv hun egentlig ønsker seg. Altså at den store drømmen en dag skal gå i oppfyllelse. Penny synes å være overbevist om at dette stemmer, hun avslører dermed en underliggende tro på at det er mulig (for enkelte) å «se» hva som skal skje i fremtiden. Det virker ikke som Penny kjente denne personen fra før, men hun synes likevel å ha stor tillit det som ble sagt. Utsagnet får også stå for seg selv, uten tydelig respons hverken i positiv eller negativ retning. Det er interessant sett opp mot den underliggende kritikken som blir rettet mot tradisjonelle religioner, for eksempel kristen tro. Om dette er bevisst eller ikke vites selvsagt ikke, men kanskje avslører dette en holdning av at det er mer legitimt å kritisere majoritetsreligioner enn minoriteter.

The Big Bang Theory inneholder altså ulike referanser til tradisjonell og institusjonell religion, hvor de fleste har karakter av kritikk og en skeptisk undertone. Samtidig finner vi en viss åpenhet for ‘noe mer’, særlig eksemplifisert ved Penny. Dette har ikke karakter av institusjonell religiøsitet, men mer et uttrykk for nyreligiøsitet. Til tross for dette – og på bakgrunn av at funnene av noe religiøst i stor grad av karakter av avisning – synes *The Big Bang Theory* å være et utpreget sekulært univers.

Et sideblikk: Funksjonell religiøsitet

Tv-serien synes derimot å formidle en sterk tillit til vitenskap og en overbevisning om naturvitenskapens berettigelse som sannhet med stor S. Sannhet er et kjernemoment når det kommer til forankringen av tillit og mening, og er derfor uløselig knyttet til

¹⁰³ For å være tydelig her, er det verdt å merke seg at denne form for relativisme gjøre ikke gjeldende innenfor naturvitenskapen. Det har man en overbevisning om at sannheten er mulig å oppdage, gjennom nyskapende naturvitenskapelige metoder.

¹⁰⁴ I sesong 3 av *The Big Bang Theory* avslører Penny også en tro på spøkelser, astrologi og voodoo. http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#Religion

trosegrepet som her legges til grunn. Naturvitenskapen ligger som tidligere sagt som grunnlag for hele serien, nærmest som et selvsagt punkt for forankring av hva som er sant og riktig. Bare tittelen for serien (*The Big Bang Theory*) avslører dette, som tydelig referer til Big Bang, teorien om universets opprinnelse. Flere av rollefigurene er jo også forskere innenfor ulike naturvitenskapelige felt, og en god del av handlingen i serien dreier seg på ulike måter om naturvitenskap, enten det er forsøk på å løse ulike ligninger, diskusjoner rundt ulike teorier eller latterliggjøring av de som ikke forstår disse ligningene og teoriene. I alle møtene med naturvitenskapen gjennom hele sesong seks, synes det aldri å stilles spørsmålsteget ved naturvitenskapens troverdighet eller tilstrekkelighet som forklaringsramme for menneskets tilværelse.

En slik oppfatning av og tillit til naturvitenskapen, kan beskrives som en 'funksjonell religiøsitet'. Funksjonell religiøsitet i denne sammenhengen betyr kort sagt at forankringen av tillit og søken etter mening er sekulær, men har en tilnærmet religiøs funksjon. Denne funksjonen dreier seg om å skape mening, tilhørighet og å gi svar på livsspørsmålene. I *The Big Bang Theory* synes dette å gjelde rollefigurenes forhold til og oppfatning av naturvitenskapen, som holdes opp som udiskutabel kilde til sannhet. Her ser vi hvordan naturvitenskapen blir et felles verdigrunnlag og fyller en sosial funksjon hvor de har noe grunnleggende felles. Den gir også en felles referanseramme for rollefigurenes livssyn, i det at naturvitenskapen synes å legge føringer for blant annet deres virkelighetsforståelse (sekulært univers), menneskesyn (høyt utviklet dyr) og verdier. Til grunn her ligger trosegrepet som benyttes i denne analysen, definert som tillit og forankring av mening. Altså har alle mennesker en tro, enten den er religiøs eller sekulær.

Et eksempel på den tilliten som vies naturvitenskapen finner vi når Penny besøker Leonard på kontoret hans på universitetet, og han viser henne et hologram over universet og forklarer henne hva hun ser¹⁰⁵:

Leonard: *«Det er en teori innen strengteori at universet er et hologram [...] Det holografiske prinsipp¹⁰⁶ antyder at det vi opplever i tre dimensjoner egentlig bare er informasjon på en overflate som befinner seg i utkanten av*

¹⁰⁵ Episode 5: «The Holographic Excitation»

¹⁰⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Holographic_principle

vårt kosmos. Så det er mulig at livene våre bare er et maleri på det største lerretet i universet.»

Måten Howard formidler dette til Penny på synes å være preget av entusiasme over naturvitenskapen og hva den kan vise og fortelle oss. Det Leonard sier her kan nærmest tolkes som en monolog; han gis en scene til å fremføre en tydelig formidling rundt et tema som synes viktig. Samtidig åpner det han sier et visst rom for undring og fascinasjon over et univers som naturvitenskapen forsøker å forstå og forklare.

Til oppsummering her kan vi si at *The Big Bang Theory* synes å forutsette en konfliktforståelse av relasjonen mellom vitenskap og religion. Det gis uttrykk for en tro på naturvitenskap som en udiskutabel kilde til sannhet, og samtidig nedvurderes religion og religiøs tro til noe uten hold i virkeligheten, og som dermed kun appellerer til de uvitende og enfoldige. Dermed er religion og Gud også gjenstand for latterliggjøring i det elementer fra ulike religioner (særlig kristen tro) holdes opp som eksempler på noe som står i direkte opposisjon til naturvitenskapen, og dermed også til sannheten. Det kan synes som tv-serien formidler oppfatninger som holder opp tro på naturvitenskap som en begrunnet tillit, mens tro i religiøs forstand forbindes med en blind tro. Med andre ord ser det ut til at *The Big Bang Theory* er med å opprettholde vanlige oppfatninger i samtiden, nemlig 1) skillet mellom «vitenskap» og «religion», 2) konfliktforestillingen, 3) naturvitenskapens overlegenhet, 4) religionens underlegenhet. Her underbygges dermed holdningen mange kjenner til at naturvitenskap og religion er uforenelige. I *The Big Bang Theory* synes tro, i betydning av tillit å tillegges naturvitenskapen, og formidler dermed på dette punktet et tydelig naturalistisk livssyn.

4.4.Sammenfatning av analysen

I denne analysen har vi sett etter spor av livssyn i tv-serien *The Big Bang Theory*. Med utgangspunkt i den observerbare livspraksisen har vi kunnet identifisere sentrale verdier, holdninger og oppfatninger i tv-serien. Disse er spor av livssyn som forankres i ulike livssynsperspektiver. Fokus for analysen ble delt inn i tre hovedområder; 'forholdet til seg selv og sine', 'forholder til autoriteter og samfunn' og 'forholdet til det bortenfor'. Som vi

har sett formidler *The Big Bang Theory* et mangfold av ulike verdier og holdninger knyttet til disse områdene. Når det gjelder forholdet til seg selv og sine, synes status koblet til opplevelsen av egenverdi å stå sentralt. Forholdet til det ytre er også viktig, med Penny som rollemodell og veileder for de andre. Videre vektlegges viktigheten av vennerelasjonene, hvor vennene fremstår nærmest som en familie. Verdier som nærhet, omsorg, tillit og tilhørighet står sentralt. Underliggende dette punktet om forholdet til seg selv og sine, synes det å ligge et ønske om aksept og anerkjennelse for den en er. Her formidler tv-serien noe om betydningen av selvforståelse, selvverd – ja, om forståelse av egen identitet. Når det gjelder funnene knyttet til ‘forholdet til seg selv og sine’, synes de å kunne kobles til flere ulike livssynsperspektiver. Individualisme synes å stå sentralt, i tillegg til fokus på nytelse og ‘det gode liv’. Dette gjelder både for vennerelasjonene og synet på kjærlighet, og kan knyttes til det postmoderne livssyn. Nærliggende her finner vi også synet på sex, som i tillegg til å være preget av hedonisme og det postmoderne livssyn, synes å begrunnes ut fra et naturalistisk livssyn. Betydningen av gode (venne)relasjoner vektlegges sterkt, og synes å være et uttrykk for et sekulærhumanistisk livssyn. Eksistensialisme er også representert i dette kapittelet, gjennom et fokus på å kunne skape seg selv og sitt image gjennom sine valg.

Forholdet til autoriteter og samfunn synes å være preget av skepsis. Kanskje har dette sammenheng med rollefigurenes negative personlige erfaringer med autoriteter, særlig representert ved foreldrene. Rollefigurene gir uttrykk for et behov for å være sin egen autoritet, noe som avslører en tydelig individualisme og til dels egoisme. Det finnes imidlertid én kilde til autoritet, nemlig naturvitenskapen, som anerkjennes som felles referansepunkt (med unntak av Penny) og kilde til sannhet. På samme måte som handlingen i tv-serien ikke formidler mye om et syn på autoriteter, formidles heller ikke mye om et syn på samfunnet generelt. Rollefigurene lever tilsynelatende i sin egen verden, og synes lite interessert i samfunnet utenfor. Funnene knyttet til ‘forholdet til autoriteter og samfunn’ synes å peke i retning av en sterk individualisme og et postmoderne livssyn. I tillegg synes naturalismen å være representert, for eksempel knyttet til det som synes å være en oppfatning om ‘den sterkestes rett’ og det som kommuniseres som en autoritet med positivt fortegn, nemlig naturvitenskapen.

Når det så gjelder forholdet til fremtiden og det religiøse synes rollefigurene å ha et noe ambivalent forhold til begge deler. Fremtiden synes først og fremst å være fjern, fokuset

til rollefigurene er på tiden her og nå, og på å skape sin egen mening og lykke. I den grad fremtiden aktualiseres, synes det å være preget av usikkerhet. Det religiøse aktualiseres noe mer enn synet på fremtiden. Den dominerende oppfatning her synes å være en nedvurdering av tradisjonell religion. Det synes likevel å være en viss åpenhet for noe overnaturlig, særlig eksemplifisert av Penny. I motsetning til tradisjonell religion synes naturvitenskapen å fylle rollen som sentral kilde til sannhet i tv-serien. Naturvitenskapen får dermed en rolle som funksjonell religiøsitet, i form av forankring av tillit og mening. Når det gjelder livssynsperspektiver knyttet til ‘forholdet til ‘det bortenfor’’, synes synet på fremtiden å være knyttet til et postmoderne livssyn, med fokus på å leve livet her og nå. I tillegg synes det eksistensialistiske livssynet å være representert, hvor rollefigurene gjennom sine personlige valg må skape sin egen lykke og mening i livet. Forholdet til det religiøse synes å hovedsak å være preget av en konfliktforståelse mellom religion og naturvitenskap, hvor naturvitenskapen fremstilles som kilde til begrunnet tillit, mens religion presenteres nærmest som blind tro. Underliggende her finner vi her et tydelig naturalistisk livssyn.

Underveis i analysen og arbeidet med å identifisere ulike spor av livssyn tilknyttet de ulike områdene for analyse, ble det etter hvert tydelig at tv-serien som helhet preges av et sentralt tema; nemlig identitet. Den underliggende motivasjonen for svært mye av det rollefigurene i *The Big Bang Theory* er opptatt og de spor av livssyn som kommer frem i analysen, synes nemlig å være et behov for anerkjennelse og bekreftelse av ens person og verdi – ens identitet. Derfor vil denne analysen avsluttes med å se på dette underliggende, men gjennomgående temaet i tv-serien.

4.5. Ekskurs: Et underliggende tema for hele *The Big Bang Theory*: Synet på identitet

På mange måter og med flere ulike innfallsvinkler, synes identitet å være et hovedtema i tv-serien *The Big Bang Theory*. Dette kommer særlig frem i delen av analysen som har fokus på ‘forholdet til seg selv og sine’. Underliggende alle de humoristiske «punshlines» og den underholdende overflaten, synes alle rollefigurene hver på sin måte å forsøke å finne seg selv og sin vei i livet, og spørsmålet om identitet synes å være sentralt.

La oss se på ett eksempel fra Howards liv. Howard har irritert på seg hele vennegjengen fordi han over lang tid snakker tilnærmet uavbrutt om - og klarer å snu enhver samtale til – hans opplevelser som astronaut på den internasjonale romstasjonen. Nå skal gjengen på Halloweenfest og Howard har fått beskjed om å slutte å

bringe temaet på banen. Etter at han likevel nevner det enda en gang, krever Bernadette en prat på bakrommet¹⁰⁷:

Howard: *“Du er kona mi. Du skal støtte meg”*

Bernadette: *“Det gjør jeg alltid.”*

Howard: *“Hvorfor vil du ta dette fra meg, da? Å være astronaut er det kuleste jeg noensinne kommer til å gjøre. Hvis jeg slutter å prate om det, er jeg bare...”*

Bernadette: *“Bare hva?”*

Howard: *“Bare den vanlige Howard Wolowitz”*

Bernadette: *“Vanlige Howard Wolowitz er den beste fyren jeg vet om.”*

Howard: *“Det er bare noe du sier”*

Bernadette: *“Nei, jeg giftet meg med ham. Med vilje.”*

Dette er et følelsesladet øyeblikk i tv-serien, hvor verdiformidlingen ikke blir utfordret av en humoristisk «punch-line». Det kan virke som at behovet for å skape seg selv gjennom sine valg og handlinger (jmf. det som er sagt tidligere under pkt 4.1: ‘seg selv og sine’) noen ganger er vanskelig og tyngende. Howard synes å søke etter bekreftelse eller anerkjennelse på hvem han er, og Bernadette anerkjenner her Howard som menneske, ved å formidle at han er god nok som den han er; ‘ordinary Howard Wolowitz’.

Et annet tydelig eksempel på verdiformidling relatert til identitet og selvbilde, er når Raj holder en kort appell til de fremmøtte på den alternative Halloweenfeiring for single i tegneseriebutikken til Stuart¹⁰⁸.

«Vi er samlet her i kveld fordi vi ikke har noen å være sammen med. Men det gjør ikke til mutanter. De eneste mutantene her, finner i tegneseriene. Vi må slutte å definere vår verdi ut fra hvorvidt vi er i et forhold. Vet dere hva jeg ser her? Et rom fullt av herlige mennesker. Vi må gi oss selv en sjanse! Vi er et fellesskap, og så lenge vi har hverandre er vi egentlig aldri ensomme!»

Raj sin appell her avslører noe om en lengsel etter det nære og intime, etter fellesskap og tilhørighet. Som vi har sett tidligere, er dette helt sentrale behov i Raj sitt liv, hvor han i bunn og grunn synes å søke etter bekreftelse og anerkjennelse for den han er. Raj avslører imidlertid kort tid etterpå hvor reflektert han selv synes å være rundt dette i eget liv, i det han spør en jente ut på date, og på vei ut døra roper: *«So long, losers!»* Dermed undergraves hele den moralske formidlingen Raj hadde om et syn på identitet, verdi og selvfølelse – og hvor den bør forankres.

Under overflaten og bak de sarkastiske kommentarene, humoristiske innslagene og følelsesmessige hendelsene i *The Big Bang Theory*, synes spørsmål om tilhørighet, fellesskap, selvstendighet, selvillit – ja, spørsmål om identitet – å stå sentralt. Her synes det å formidles et todelt, kombinert syn på identitet som sikkert mange kan kjenne seg igjen i.

¹⁰⁷ Episode 5: "The Holographic Excitation"

¹⁰⁸ Episode 16: "The Tangible Affection Proof"

Personlig identitet

Rollefigurene i *The Big Bang Theory* synes på ulike måter å formidle en underliggende lengsel etter å finne seg selv. Spørsmålet om hvem en er - egentlig, speiler et naturlig behov for å oppnå en viss sikkerhet og trygghet på egen identitet. Dette er også noe som tydelig speiler vår egen samtid, hvor fokuset på å skape og forme seg selv er sterkt, og dermed vekker tv-serien en tydelig gjenkjennelse blant mange mennesker.

Når det gjelder et syn på personlige identitet, synes, på den ene siden, den grunnleggende holdningen til dette, som så mye annet i serien, å være individualisme. Det er enkeltmennesket i sentrum og fokus for mye av livspraksisen synes å være «what's in it for me?». Dette perspektivet ble klart i analysen, blant annet knyttet til rollefigurenes verdier og holdninger til kjærlighet og sex. Tv-serien synes å formidle et typisk postmoderne syn på identitet, nemlig at identitet er skiftende og foranderlig. Ergo kan du være en i dag, en annen i morgen. Dermed blir identitet også flyktig og flytende, det synes ikke å være noen grunnleggende kjerne som holder identiteten oppe. Dermed kan du også skape deg selv. Du kan selv velge hvem du vil være. Dette gjelder særlig det sterke fokuset rollefigurene har på status og image. De er opptatt av å hevde seg selv (over andre), og fremme det som tjener dem selv. Dermed er også prestasjoner viktig for hvem de er, både ved at de skaper og demonstrerer hvem de er gjennom det de er gode på, og ved at de kan heve seg selv over andre gjennom det de presterer (sml. perspektivene på status som kom frem i analysen).

Sosiologen Zygmunt Bauman sier at «identitet er gått fra å være som er gitt til noe en må konstruere selv» (Bauman 2000:44). Her ser vi at det individuelle valget står sentralt. Dermed blir det tydelig at synet på identitet som preger *The Big Bang Theory* – men også vår samtidskultur – er et postmoderne, eksistensialistisk syn.

Sosial identitet

Rollefigurene i *The Big Bang Theory* synes altså å vektlegge det individuelle valget, i tillegg til en oppfatning om at ethvert menneske må skape seg selv og sin identitet. Denne oppgaven synes å fremstå noe ambivalent til tider, både som et press og en frihet. Oppgaven kan være tyngende, på grunn av den enkeltes ansvar om å velge «rett», og det kan oppleves som en form for frihet til å være den en vil være.

I møte med de store spørsmålene om hvem de er og hva som gir dem verdi, synes rollefigurene å vektlegge fellesskapet og tilhørighet. De synes å forankre dette særlig i kjærlighets- og vennskskapsrelasjonene. Her synes de å finne et sted å høre til, hvor en et stykke på vei blir akseptert for den er (jmf. eksempelet med Howard), på tvers av forskjeller og den tilsynelatende nedlatende og sarkastiske oppførselen overfor hverandre. Under humoren og ironien synes det å ligge en felles avhengighet til hverandre. Vennegjengen utgjør sentrum i deres verden. Det handler om familie og fellesskap. Om behovet for å bli sett og anerkjent. Det handler om identitet.

Både synet på personlig identitet og sosial identitet er viktig for å si noe om hvem rollefigurene er og hvordan de forstår seg selv. Det er imidlertid den personlige identiteten som i størst grad synes å definere hvem de er og hvordan de forstår seg selv.

5. Spor av livssyn i *The Big Bang Theory* – Konklusjoner

5.1. Oppsummering

Problemstillingen for denne analysen var: *Hvilke underliggende livssynsperspektiver synes å være mest fremtredende i tv-serien «The Big Bang Theory»? Og hvilke sentrale tilknytningspunkt og spenningspunkt finnes i forhold til kristen tro?* Det første spørsmålet er nå forsøkt besvart i analysekapittelet¹⁰⁹, og i dette konklusjonskapittelet vil vi identifisere de mest fremtredende spor av livssyn i *The Big Bang Theory*, koblet til de mest sentrale livssynstradisjoner og livssynstrender¹¹⁰ som dermed kommer frem i tv-serien.

Analysen fokuserte på ulike områder som ifølge David Howell er avgjørende for ungdommers livssyndanning, fra det nære og det som oppleves som det viktigste til det mer perifere. Det er disse områdene Margunn Serigstad Dahle bygger på i sitt analyseverktøy, som ble benyttet som metode for analysen. Med bakgrunn i dette fokuserte analysen på hvilke verdier og holdninger som synes å komme frem i *The Big Bang Theory* relatert til ‘forholdet seg selv og sine’, ‘forholdet til autoriteter og samfunn’ og forholdet til ‘det bortenfor’.

Howells presentasjon av ‘forholdet til seg selv og sine’ som det mest sentrale området for livssyndanning, synes også å stemme overens med vektlegging og fokus i tv-serien *The Big Bang Theory*. Det synes å være relasjoner som står i fokus. Relasjonen til seg selv og til sine nærmeste, i denne sammenhengen vennegjengen. Vennene synes på mange måter å fungere som familie, særlig sett opp mot rollefigurenes biologiske familier som kun fremstår som dysfunksjonelle og manipulerende. Det sterke fokuset på seg og sine underbygges også av hvordan handlingen i serien er bygget opp. I det store og hele er det vennegjengen som står i fokus, og handlingen er i stor grad lagt til rollefigurenes egne hjem, med noe tid også på deres arbeidsplass. Verdiene som kommer frem knyttet til de nære relasjonene – underliggende den sarkastiske og humoristiske overflaten – er at de fremmer nærhet, omsorg, tillit og tilhørighet. Viktigheten av gode og nære vennskap og

¹⁰⁹ Andre del av problemstillingen vil stå i fokus i pkt 6 “Livssynsformidling i *The Big Bang Theory* – sentrale tilknytningspunkt og spenningspunkt ut fra kristen tro.”

¹¹⁰ Se vedlegg for mer utfyllende oppsummering av innholdet i typiske livssynstradisjoner og –trender som preger vår samtid – og som kommer frem i *The Big Bang Theory*.

felleskap er tydelig, samtidig som den underliggende motivasjonen for disse relativt ofte synes å være hva den enkelte kan få ut det. Altså synes det være en underliggende individualisme. Viktigheten av gode sosiale relasjoner finner vi igjen i flere sentrale livssynsperspektiver, for eksempel sekulær-humanisme og et kristent livssyn.

I selve analysen ble det sagt noe om vennerelasjonenes funksjon, i form av hvordan relasjonene fungerer i fellesskap. De synes å ha tette og nære bånd til hverandre, og de lever stort sett innenfor sin egen lille verden. Dermed er det interessant å legge merke til deler av livspraksisen deres, altså hvordan de oppfører seg overfor hverandre. Det er klart at *The Big Bang Theory* er en komiserie og den bruker ulike virkemidler for å få frem de humoristiske poengene de ønsker. Det er likevel påfallende hvor mye av dialogen som er smertelig direkte og til dels sarkastisk og nedlatende. Det er dialogen i tv-serien som står for store deler av de humoristiske poengene. Når rollefigurene da så tydelig snakker rett fra levra, baksnakker, til dels mobber hverandre og lyver/fikser på sannheten til fordel for seg selv, reiser det spørsmålet om hva tv-serien fremmer som humor¹¹¹. Hva blir gjort gjenstand for humor? Hva tillates at rollefigurene sier og gjør, under et dekke av å være morsomt? Hva legger regissørene opp til at seerne skal le av¹¹²? Når rollefigurene gjerne går bak ryggen på hverandre og på ulike måter kniver om status, kan man stille seg spørsmålet om hvor realistisk denne vennegjengen egentlig er og hvilke verdier som egentlig formidles gjennom et dekke av å være god humor.

I *The Big Bang Theory* finner vi et tydelig fokus på det ytre. Ikke så mye i den forstand mange kanskje umiddelbart tenker, med fokus på kropp, sminke og perfekt utseende. Selv om Penny representerer den vakre jenta som står i humoristisk kontrast til guttene¹¹³, og i deler av handlingen – i fellesskap med de andre jentene – er opptatt av sminke, hud- og kroppspleie. Dette synes imidlertid å ha en underliggende motivasjon, nemlig sexappeal. Motivasjonen for å se bra ut, teste ut ulike skjønnhetsprodukter og skjønnhetspleie, synes altså å ha utgangspunkt i et ønske om å fremstå og oppleves som tiltrekkende og å forføre det motsatte kjønn. Dette gjelder både innenfor de etablerte parforholdene og i enkelte av rollefigurenes søken etter partner, da særlig Raj i den aktuelle sesongen for denne

¹¹¹ Videre reiser det også spørsmålet om hva vi som seere tillater oss å le av og hva kulturen vi lever i anser som god humor.

¹¹² Her spiller også lydene av latter fra publikum en viktig rolle, som underbygger humoren som presenteres.

¹¹³ Det er her interessant å merke seg koblingen mellom den pene jenta og plassering av sosial kompetanse, som det ble reflektert rundt i analysen.

analysen¹¹⁴. Underliggende dette fokuset på det ytre som middel for sexappeal synes nytelse å stå sentralt. Og da nytelse for egen del. Sexappealen synes å være viktig for å oppnå det 'jeg' vil og for å tilfredsstilles på de områdene 'jeg' ønsker. Altså står individualismen sterkt her, koblet til en typisk postmoderne holdningen om individet i sentrum, leve i øyeblikket og selvtilfredsstillende nytelse. Disse uttrykkene for hedonisme er også nært knyttet til synet på kjærlighet som kommer frem i tv-serien, noe vi vil komme tilbake til ganske snart. Her skal vi også se hvordan synet på kjærlighet og sex synes å reflektere et naturalistisk livssyn.

Relatert til fokuset på det ytre står også image og status sentralt. Flere av rollefigurene, kanskje sterkest representert ved Sheldon, synes å skape sitt image og opprettholde sin status ved å opphøye sitt eget intellekt, og dermed – på bekostning av vennene – nedvurderer andres intellekt. Det synes å handle om anerkjennelse og bekreftelse av ens egen selvfølelse og selvforståelse. Også her synes individet å være i sentrum, og fokuset er rettet mot det som fremmer meg og mitt. Med andre ord en sterk individualisme. Videre synes det nærmest å fremme et syn om å kunne – eller faktisk måtte – skape seg selv, gjennom å forme og opprettholde et spesielt image og en viss status. Dermed synes individet heller ikke å være gitt en verdi, den må skapes og formes av individet selv. Her synes både det postmoderne slagordet «du kan være den du vil være» og det eksistensialistiske «du må skape deg selv» å ligge like under overflaten.

I tillegg til fokus på det ytre i form av sexappeal, image og status, synes romantisk kjærlighet og sex å være et sentralt tema i *The Big Bang Theory*. Derfor er det interessant å spørre seg hvilke verdier som ligger under forståelsen av kjærlighet. Alle rollefigurene synes på sine måter å lete etter og forstå kjærligheten. Det kan nesten virke som det å finne kjærlighet – noen å være sammen med – er det viktigste for rollefigurene. Noen av dem gir nesten inntrykk av en oppfatning av å ikke være hel eller ikke være god nok så lenge en ikke har noen å dele livet med. Underliggende synes det her altså å kommuniseres noe om et syn på identitet og selvforståelse, hvor en nærmest ikke «finder seg selv» før en har funnet noen å dele livet med. Tv-serien synes i relasjon til kjærlighet å formidle en gjennomgående individualisme. Kjærlighet synes dypest sett å handle om hva

¹¹⁴ I tidligere sesonger har nok Howard vært den mest fremtredende når det gjelder søken etter partner, hvor Raj fulgte Howards mer eller mindre sprø innfall for å tiltrekke seg damer. I sesong 6 er imidlertid Howard gift, og forføringen og sexappealen er nå rettet mot hans kone, Bernadette.

kan dette parforholdet tilføre *meg* og *mitt* liv. Jakten på kjærligheten er underliggende en tilfredsstillelse av *mine* lengsler og behov. Kjærligheten synes også å baseres hovedsakelig på følelser; at jeg opplever og føler at jeg elsker deg. Spørsmålet blir da hva som skjer den dagen følelsene falmer eller blir borte. Er da grunnlaget for parforholdet borte? Generelt når det gjelder synet på kjærlighet i *The Big Bang Theory* synes den å formidle typiske holdninger ved det postmoderne livssynet, hvor individualismen står sterkt, og kjærligheten motiveres ut fra en hedonistisk tilfredsstillelse av behov og begjær.

I forlengelsen av synet på kjærlighet i tv-serien, synes hovedinnholdet og –motivasjonen ved kjærlighet å være sex. Sex er både mål og middel for å finne og bevare kjærligheten. Kjærlighet og sex forklares og begrunnes flere ganger ut fra biologiske og fysiologiske prosesser, og rollefigurenes søken etter kjærlighet og sex sammenlignes med dyrs naturlige instinkter. Altså synes mennesket i bunn og grunn ikke å være mer enn et høyt utviklet dyr som følger sine naturlige instinkter for tilfredsstillelse av seksuelle behov. Her ser vi tydelige spor av et naturalistisk menneskesyn og livssyn.

Når det gjelder et grunnleggende menneskesyn i tv-serien synes det til dels å være preget av en sekulær-humanisme, hvor tillit synes å bli forankret i en selv og i en viss grad i fellesskap. Men i hovedsak fremstilles det enkelte mennesket som fritt, selvstendig og autonomt. Fokuset på betydningen av det selvstendige valg står også sterkt, og er et uttrykk for et eksistensialistisk livssyn. I tillegg synes mennesket å betraktes som en del av materien, på lik linje med dyr, altså et typisk uttrykk for et naturalistisk menneskesyn.

Som sagt står de nære relasjoner – seg selv og sine – i et tydelig hovedfokus i tv-serien. Som kontrast til dette synes forholdet til samfunnet generelt å være perifert. Fokus på autoriteter og samfunn vies svært lite tid. Men som vi har sett, finner vi likevel under overflaten viktige livssynsmomenter knyttet til disse områdene også. Blant annet synes skepsisen til autoriteter å være sterk, hvor en fant tydelige eksempler både i relasjon til ledere på arbeidsplassen og til foreldre. Individualismen står i sentrum, med vekt på selvbestemmelse. Både skepsisen til autoriteter og vektleggingen av individualisme er typiske trekk ved det postmoderne livssynet.

Videre – knyttet til et samfunnsperspektiv - er det interessant å legge merke til hva tv-serien underliggende synes å kommunisere når det gjelder kjønnsroller. På den ene siden

synes serien å formidle ganske stereotypiske kjønnsroller, hvor rollefigurene bedriver «typiske» jente- og gutteaktiviteter¹¹⁵. I tillegg synes Penny til dels å bekrefte typiske oppfatninger knyttet til pene jenter, som overfladiske, sexy og utfordrende kledd. De andre rollefigurene synes å bygge opp under denne oppfatningen, i det de tydelig også oppfatter henne som den pene, 'uoppnåelige' jenta, som ikke er videre kunnskapsrik eller smart. Hun nyanserer imidlertid dette inntrykket ved å være den i tv-serien som kan sies å ha normal sosial kompetanse i møte med samfunnet generelt. De stereotypiske kjønnsrollene er heller ikke helt entydige i tv-serien. Blant annet har både jenter og gutter høy utdanning, og de har alle sine sterke og svake sider som på ulike måter nyanserer bildet. Så i hovedsak kan en si at ved første øyekast kan det synes å være et til dels tradisjonelt kjønnsrollemønster, men under overflaten viser dette seg å være mer nyansert.

En særlig interessant scene som blant annet aktualiserer kjønnsroller og kommunikasjon, er scenen hvor jentene i tv-serien er kledd opp som prinsesser og over telefon hjelper guttene med å engasjere unge jenter for vitenskapelige studier. De humoristiske undertonene her er krystallklare i det disse voksne jentene står utkledd som ulike Disney-prinsesser, samtidig som de snakker om hvordan jenter fra de er små oppmuntres til å fokusere mer på utseende enn det indre. Samtidig er det også et helt tydelig eksempel på dobbeltkommunikasjon. Hva de sier og hva de gjør signaliserer to helt ulike poeng. På den ene siden snakker de om at jenter oppdras til å fokusere på det ytre i stedet for det indre, og at skjønnhet er viktigere enn å være smart og reflektert. Dette er noe mange kan kjenne seg igjen i, og bekrefter en relativt utbredt holdning i samfunnet. Samtidig kommuniserer de akkurat det de indirekte kritiserer, med hvordan de er kledd og den oppmerksomheten de gir dette. Det er noe i uttrykket «det du gjør taler høyere enn det du sier», og det synes komme til sin rett her. Altså synes det du fremstiller seg som – det ytre eller prestasjonene – å fremheves. Den indirekte verdiformidlingen som skjer i det Amy og Bernadette sier – hvor de tilsynelatende ønsker å oppmuntre jenter til å fokusere på kunnskap og utdanning – synes å undertrykkes og nedvurderes av det som formidles i deres fokus på hvordan de ser ut (som prinsesser). Dette er uttrykk for et postmoderne livssyn, som vektlegger overflater, hvor stil, image og prestasjoner er det som betyr mest¹¹⁶.

¹¹⁵ Jentene er opptatt av sminke, sladring og skjønnhetspleie, med egne jentekvelder hvor disse aktivitetene står i sentrum. Guttene spiller tv- og brettspill i krigs- og fantasysjangeren, har egne guttekvelder, og lignende.

¹¹⁶ Sml. Cook 1999:21

Når det gjelder synet på fremtid i *The Big Bang Theory*, er det i stor grad et ikke-tema. Handlingen har et overveiende fokus på livet her og nå. Fremtiden synes å være fjern. Det gis ikke inntrykk av at rollefigurene ser spesielt positivt eller negativt på fremtiden, og fremtiden er sjelden et tema i tv-serien. Underliggende synes det dermed å ligge et typisk postmoderne livssyn, som nettopp vektlegger her-og-nå-perspektivet. Hvor det å leve i øyeblikket, uten særlig tanke på konsekvenser, fremheves som verdi. I dette ligger det da spor av et postmoderne livssyn, med fokus på hedonisme (nyt og ha det gøy) og relativisme (uten tanke på konsekvenser, ingen mening utenom øyeblikket).

Når det gjelder spor av syn på det religiøse synes dette aspektet ved første øyekast å være nærmest fraværende. Det er da interessant at ved nærmere ettersyn kan det avdekkes tydelige spor av livssyn som sier noe om akkurat dette. Det overveiende inntrykket er at tradisjonell religion nedvurderes. Enten det i form av Sheldon som beskriver sin konservativt kristne mor i ordelag som karakteriserer henne som uvitende og en smule enfoldig, eller det er Howard som omtaler sin versjon av sin jødiske religion som «fri», løsrevet fra de tradisjonelle verdier og dogmer. Tradisjonell religion synes å vurderes som et alternativ kun for dem som ikke er opplyst eller kunnskapsrik nok til å avsløre dens uholdbarhet, eller dem som ureflektert følger et gitt sett normer og regler. Det finnes likevel en viss åpenhet for noe overnaturlig, særlig eksemplifisert ved Penny som blant annet synes å tro på muligheten til å spå fremtiden. Dette synes å være en uttrykk for nyreligiøsitet, tilknyttet livssynsperspektivet New Age.

Når det gjelder synet på det religiøse som formidles i tv-serien, synes de å kunne oppsummeres i to perspektiver:

En postmoderne synkretisme. Howard beskriver sin religion i ordelag som tilsier at han har tilpasset sin tro slik at den passer inn i det livet han lever og ønsker. Han har beholdt de deler av troen som «føles» komfortabel, og forkastet de som bryter med hans levesett. I tillegg har han tatt til seg typiske verdier og holdninger fra andre livssynsperspektiv, som det postmoderne. Med andre ord synes hans tro å være et uttrykk for en populær synkretisme; en plukk og miks holdning der en henter elementer fra ulike livssyn og «designer» sin egen tro slik det føles komfortabelt og «riktig for meg». Disse holdningene er typisk for det postmoderne livssynet, som avviser eksklusive sannheter, og i stedet hevder at vi alle kan finne vår egen sannhet slik det «føles riktig for meg». Altså formidles

en underliggende relativisme, fordi spørsmålet om sannhet nedvurderes til personlig overbevisning og smak.

En ateistisk naturalisme. Tv-serien som helhet – kanskje særlig uttrykt gjennom Sheldon – synes å vurdere naturvitenskapen og dens underliggende naturalisme som den virkelige kilden til sannhet. Det sies aldri direkte, men der religion og religiøs tro utfordres og problematiseres flere ganger i den aktuelle sesongen, stilles det aldri spørsmålsteget ved naturvitenskapens troverdighet og tilstrekkelighet. Slik sett synes naturalismen å få uttrykk som funksjonell religiøsitet i tv-serien, ved at naturvitenskapen synes å være kilde til forankringen av tillit og søken etter mening. Denne kilden er da sekulær, men har en tilnærmet religiøs funksjon i det det dreier seg om å skape mening, tilhørighet og å gi svar på livsspørsmålene. Den forutsettes og synes å være en udiskutabel kilde til fakta og sannhet. Det formidles med andre ord en sterk motsetning mellom religion og vitenskap, og en syn på religion som naturvitenskapens motsetning.

Det er et temaområde som synes å gjennomsyre de mange spor av livssynsperspektiver vi har funnet i tv-serien *The Big Bang Theory*, nemlig spørsmålet om identitet. Underliggende all humoren og den underholdende overflaten, synes rollefigurene å være på en personlig søken i livet, etter hvem de er, hvem de vil være og hvor de finner sin plass i tilværelsen. Rollefigurene synes å søke svar på spørsmål om fellesskap, tilhørighet, selvstendighet og selvtillit, ja spørsmålet om identitet. Det gjelder både personlig identitet og sosial identitet.

The Big Bang Theory vektlegger tydelig sosial identitet. Fellesskap og tilhørighet i vennegjengen har stor betydning for hvordan en oppfatter seg selv, på tvers av likheter og forskjeller. Det å bli anerkjent og akseptert for den en er, er av avgjørende betydning for den selvtillit og selvaksept rollefigurene får, til tross for sine særegenheter.

Når det gjelder identitet er det likevel personlig identitet som dypest sett synes å ha størst betydning i tv-serien. Og her synes individualismen å dominere. Fokuset for rollefigurene synes i det store og hele å være meg og mitt, og hva jeg kan få ut av dette. De synes å reflektere et typisk postmoderne syn på identitet, hvor identitet er skiftende og foranderlig. Mennesket har ingen bestemt kjerne eller identitet. Ergo an du være en i dag, en annen i

morgen. Et slikt syn medfører en enorm frihet, men også et stort ansvar. Hvordan vet du hvem du er når det ikke finnes noe sikkert svar? Et slikt postmoderne syn på identitet aktualiserer gjerne et eksistensialistisk livssyn også, hvor du må skape og forme din identitet: du må velge hvem du vil være. Disse perspektivene synes å bli reflektert ganske tydelig i *The Big Bang Theory*, når man ser under overflaten på det som blir sagt og gjort.

Som vi har sett formidler *The Big Bang Theory* en rekke ulike spor av livssyn knyttet til fokusområdene: *seg selv og sine, *autoriteter og samfunn og *'det bortenfor'. Ut fra dette kan vi identifisere flere ulike livssynsperspektiver i tv-serien, som sekulær-humanisme, naturalisme, ateisme, postmodernisme (med særlig vekt på individualisme og hedonisme), new age, eksistensialisme og relativisme.

5.2.Sentrale tilknytningspunkt og spenningspunkt ut fra kristen tro

Noe av hensikten med å gjøre en analyse som dette, er å rette fokus mot en del av kulturen som omgir oss alle hver eneste dag, nemlig populærkulturen. Enten det er via fjernsynet, radioen, iPaden, iPhoneen eller reklameplakaten, møter vi daglig et bombardement av populærkulturelle ytringer, gjennom filmer, tv-serier, musikk, reklame, ukeblader, osv. Budskapene som formidles vil oss noe, de er der ikke *bare* som underholdning. Som det ble poengtert innledningsvis i denne analysen, er det nær sammenheng mellom populærkultur, samtidskultur og sentrale verdier og holdninger som preger vårt samfunn. Populærkulturen speiler og former det samfunnet vi lever i. Dette er nettopp noe av det som gjør populærkulturen populær, fordi vi kjenner oss igjen i det som formidles. Når vi da står midt i denne strømmen av inntrykk, uten mulighet til å unngå den, er det utfordrende å forholde seg bevisst til dette. Som sosiologen Os Guinness sier det: «We don't see it, because we see with it.» (sitert av Dahle og Skattum 2009: 45). Våre øyne, våre perspektiv og vår oppfattelse er farget av den kulturen vi lever i. Utfordringen blir da; hvordan forholder vi oss (bevisst) til dette som kristne, både i eget liv og i forhold til å dele troen vår med andre?

Et nyttig utgangs- og holdepunkt er illustrasjonen om dobbel lytting. Som teologen Lars Dahle beskriver det: «I respekt for samtidskulturen som uttrykk også for menneskers søken etter svar på grunnleggende spørsmål, oppfordrer vi til studier av aktuelle kulturelle uttrykk og underliggende livssyn. Som kristne er vi så kalt til å lytte både til Bibelens og

samtidens tekster, om enn på ulike måter.» (Dahle 2009). Den engelske misjonslederen og forfatteren John Stott (1992:28) beskrev begrepet dobbel lytting som en aktiv handling der kristne lytter både til «The Word» (Bibelen) og til «The World» (verden og samtidskulturen)¹¹⁷. Målet med den doble lyttingen er å bygge bro mellom Bibelens og samtidens tekster, og slik vise Bibelens relevans for vår tid. Prinsippet om den doble lyttingen har en klar bibelsk forankring, hvor Jesu disipler er kalt til å være «i verden, men ikke av verden», og samtidig «sendt til verden» (Joh 17).

Poenget er altså ikke at vi som kristne ikke skal se film eller tv-serier. Tvert imot. Eller at kristne ikke kan høre musikk, lese ukeblader. Tvert imot. Vi er kalt til å være aktive deltakere i samtidskulturen, som lys og salt for våre medmennesker. Poenget er å være *bevisste* deltakere. Nettopp fordi ingen budskap er nøytrale, men bærer med seg spor av verdier og livssyn. Vi er kalt til å være mennesker som aktivt forholder seg til den livssynsformidlingen som skjer gjennom mediene, og som bevisst kan bekrefte og utfordre disse perspektivene ut fra kristen tro. Nettopp fordi at populærkulturen er mer enn 'bare underholdning.'

Motivasjonen bak denne analysen er todelt. For det første ønsker vi å gi hjelp til den doble lyttingen og til å lære mer om livssynsformidling i populærkulturen. Altså ønsker vi å bidra til bevisstgjøring i forhold til den påvirkningen som skjer gjennom populærmediene, som unge mennesker møter daglig. For den andre ønsker vi å utruste til å forholde seg bevisst til dette som kristen. Både ved å bli bevisst på hvordan det som formidles gjennom populærkulturen forholder seg til kristen tro, i form av tilknytningspunkt og spenningspunkt, og hvordan vi som kristne kan bruke populærkulturen som springbrett for formidling av kristen tro i møte med unge mennesker.

Midt i dette oppstår da behovet for å kunne bekrefte det som stemmer overens med kristen tro og utfordre det som går på tvers av det Bibelen og kristen tro formidler. En helhetlig tilnærming til filmmediet ut fra et klassisk kristen ståsted innebærer nemlig å verdsette det som er sant og troverdig på alle nivå i filmen. Dette gjelder både innenfor filmfortellingens eget univers og i relasjon til det virkelige liv. Det vakre, sanne, gode og rette må bekrefte, samtidig som det negative og nedbrytende utfordres (Dahle og Skattum

¹¹⁷ Selve anliggendet med dobbel lytting finner vi også hos andre kjente kristne forfattere, som Karl Barth, som uttalte at predikantens rolle var å stå «med Bibelen i den ene hånden og med avisen i den andre» (Karl Barth i 1966, se <http://libweb.ptsem.edu/collections/barth/faq/quotes.aspx?menu=296&subText=468>)

2010:80). Det er naturligvis mulig å være uenig i mye av det som formidles i filmen, og samtidig kunne nyte alle positive aspekter. Poenget er å øve seg på å «lese» den populærkulturelle teksten stadig bedre, og slik kunne være bevisst kritisk. Både positive og negative sider ved filmen vil da kunne identifiseres som mulige tilknytningspunkt og spenningspunkt til kristen tro, og filmopplevelsen blir enda større. Underforstått her ligger bevisstheten om at all sannhet er Guds sannhet, uavhengig av personlige ståsted hos den som formidler. Dermed vil vi finne glimt av sannhet, godhet og nåde i alle former for kulturuttrykk (Dahle og Skattum 2010:80), også innenfor populærkultur og filmmediet.

Helt konkret kan vi derfor identifisere tilknytningspunkt og spenningspunkt for kristen tro i møtet med tv-serien *The Big Bang Theory*. Vi kan derfor spørre oss, hva kan vi bekrefte i tv-serien ut fra kristen tro, og hva må vi utfordre? Dette er utgangspunktet for avsnittene nedenfor. Noen aspekter inneholder imidlertid momenter for begge kategoriene, hvor vi kan bekrefte aspektet et stykke på vei, men hvor vi når et punkt der vi likevel må utfordre, gjerne knyttet til konsekvens, praksis eller lignende.

Sentrale tilknytningspunkt

Tilknytningspunkt dreier seg om hva vi i tv-serien *The Big Bang Theory* kan bekrefte med utgangspunkt i kristen tro. Vi vil vi her ta tak i noen av de mest sentrale tilknytningspunkt som kommer frem i tv-serien.

Et første tilknytningspunkt er vektleggingen av relasjoner som skjer i tv-serien *The Big Bang Theory*. Viktigheten av gode og åpne vennskap, og opplevelsen av anerkjennelse og tilhørighet er sentrale for ethvert menneske. Gud skapte mennesket til fellesskap og omsorg, og tv-serien bekrefter hvor viktig dette er for enkeltmennesket. Tv-serien presenterer vennskap på tvers av ulikheter. Venner som stiller opp for hverandre og hjelper hverandre i hverdagen, til tross for at de også fornærmer og sårer hverandre til tider. Med andre ord synes forsoning og tilgivelse å være underliggende aspekt i tv-serien, selv om det aldri nevnes konkret. Men for at vennskapene skal fungere slik de gjør, synes det nødvendig at dette er tilstede.

Måten rollefigurene snakker til hverandre på, er til dels spydig og sarkastisk til tider. Dette har naturligvis sammenheng med sjangeren tv-serien tilhører, nemlig situasjonskomedie.

Til tross for sarkasmen, kan en likevel bekrefte åpenheten og ærligheten som finnes i dialogene. Selv om vi ikke ønsker å anerkjenne måten ting blir formidlet på tid tider, kan vi likevel bekrefte og oppmuntre til den åpenhet og ærlighet rollefigurene har seg i mellom. Sannhet og ærlighet er sentrale verdier innenfor kristen tro, hvor det samtidig legges sterk vekt på å formidle dette med kjærlighet og respekt. (Her aner vi imidlertid også et spenningspunkt i tv-serien, hvor en eventuell kjærlighet og respekt overfor hverandre stort sett synes å fordekkes av det spydige og sarkastiske, fremstilt som humor. Men det finnes øyeblikk hvor også omtanken og respekten for hverandre kommer til syne, om enn relativt sjelden.)

Viktigheten av romantisk kjærlighet og sex er også aspekter vi gjerne vil bekrefte ut fra kristen tro. Gud er kilden til alt godt, også kjærlighet og sex. Han har skapt dette til det gode for mennesker, innenfor trygge og gode rammer, hvor forpliktelse, tillit og troskap står helt sentralt. Han har også skapt oss med en lengsel etter kjærlighet, etter å bli elsket og anerkjent, først og fremst i relasjon til Gud selv, men også i relasjon til andre mennesker. Denne lengselen etter kjærlighet finner vi igjen i *The Big Bang Theory*, og den kan vi bekrefte. Kjærlighet til seg selv og andre mennesker er avgjørende for et sunt og godt liv. Spørsmålet er hva slags type kjærlighet vi vektlegger. Kristen tro vil ikke fremme den individualistiske kjærligheten. I stedet formidler Bibelen en kjærlighet som i hovedsak handler om å gi seg selv for andre, slik Jesus gav seg selv for oss – i kjærlighet. Her må vi igjen være uenig i verdiene og holdningene til kjærlighet til preger tv-serien (med fokus på meg og mitt), men spørsmålet om hva kjærlighet er og viktigheten av kjærlighet mellom mennesker, er noe vi som kristne gjerne kan fremheve.

I tv-serien så vi at spørsmålet om identitet synes å være et gjennomgående tema. Spørsmålet om hvem jeg er og hva som gjør meg til meg, er av avgjørende betydning for ethvert menneske. Det er videre et svært aktuelt spørsmål for mennesker i vår tid, og underliggende synes tv-serien *The Big Bang Theory* å speile dette spørsmålets relevans. Graden av gjenkjennelse er her stor og tydelig. Alle mennesker er på en søken etter identitet, men svarene mange finner har så ulike karakterer. Det handler altså om forankring. Spørsmålet om identitet i kristen tro er direkte knyttet til Gud; hvor vi mennesker er skapt i Guds bilde, unike og med uendelig verdi. Videre er vi kalt til å være Guds barn, dersom vi ved tro tar imot det. Det er der vi - dypest sett - finner vår virkelige identitet.

Sentrale spenningspunkt

Det er flere aspekt ved tv-serien som ut fra et klassisk kristent livssyn må utfordres. For eksempel er måten rollefigurene snakker til hverandre og oppfører seg på ofte preget av sarkasme, ironi og nedlatenhet. Dette er elementer som brukes for å fremheve humoristiske poeng – og er et sentralt element innenfor tv-seriens sjanger –, men det betyr likevel ikke at det er rett og riktig. Som kristen bør en da tenke gjennom; hva tillater jeg meg selv å le av? Hva synes jeg er morsomt – og hvorfor? Hvordan de så utnytter hverandres vennskap og relasjoner til egen fordel er også et punkt å utfordre, hvor individualismen synes å stå så sterkt at mine ønsker og behov – «what's in it for me» - synes å veie mye tyngre enn andre menneskers og/eller fellesskapets behov.

Som vi så ovenfor, ønsker vi som kristne å bekrefte betydningen og viktigheten av kjærlighet, romantisk kjærlighet og sex. Det å elske og bli elsket er avgjørende viktig for ethvert menneske, og Gud skapte oss med evnen til å både gi og motta kjærlighet. Når det derimot gjelder uttrykket romantisk kjærlighet og sex får i tv-serien, må en utfordre dette ut fra et klassisk kristent livssyn. Kjærlighet som stort sett knyttes til følelser blir dypst sett en flyktig og flytende kjærlighet. Følelser er ikke konstante. I mange situasjoner er de heller ikke til å stole på. Så hvordan kan kjærlighet bare handle om det som *føles* godt, bra og riktig? Ut fra klassisk kristen tro handler kjærlighet mer om forpliktelse, valg, tillit – og det å ønske og gjøre det gode for andre. Vi må også utfordre synet på sex som formidles i tv-serien. Det at sex fremstilles som et naturlig behov og knyttes til nytelse, kan til en hvis bekrefte ut fra et kristent livssyn – innenfor den livslange, trofaste forpliktelsen som ekteskapet utgjør. Men at dette naturlige behovet sidestilles med dyrs atferd og instinkt, må utfordres. I et kristent livssyn er mennesket skapt i Guds bilde, til å være herskere og forvaltere av naturen (sml. 1.Mos 1, 26-28, 1.Mos 2,20), ikke en del av den.

Kjærlighet slik det presenteres i Bibelen, handler ikke om den individuelle kjærligheten. Den baseres ikke først og fremst på følelser og seksuell tilfredsstillelse – slik *The Big Bang Theory* synes å formidle. Naturligvis har også romantisk kjærlighet sin naturlige plass innenfor et kristent livssyn (les for eksempel Høysangen i Bibelen), forankret i et gjensidig, tillitsfullt forhold mellom mann og kvinne. Men det er ikke slik kjærlighet Bibelen er mest opptatt av. Et kort søk på 'kjærlighet' i NT på Bibel.no gir et inntrykk av

hva Bibelen sier om kjærlighet¹¹⁸. Kjærlighet i Bibelen dreier seg om Guds kjærlighet til oss og vår kjærlighet til andre. Vi mennesker er skapt til fellesskap med Gud og hverandre, og ekte kjærlighet dreier seg om hva jeg kan gjøre for andre – og hva Gud gjorde for oss. Det tydeligste uttrykket for kjærlighet i Bibelen er det at Jesus tok på seg alle menneskers synd på korset og døde uskyldig – i vårt sted.

Et annet spenningspunkt til tv-serien er det som formidles rundt syn på autoriteter, der rollefigurene i *The Big Bang Theory* synes å sette egen frihet som høyeste autoritet. Menneskets frihet og autonomi kan i høyeste grad bekreftes ut fra kristen tro, med tanke på at Gud har skapt alle mennesker i sitt bilde med fri vilje og mulighet til å ta selvstendige valg. Når mennesker derimot bruker denne frie viljen til å avvise nødvendigheten av autoriteter, bryter det med virkelighetsforståelsen innenfor kristen tro. Gud er universets og menneskenes skaper og opprettholder, og dermed suveren autoritet over skaperverket og alt som er i det. Til forskjell fra slik autoriteter fremstilles i tv-serien, med foreldrene som sentrale eksempler, er ikke Gud en autoritær, kontrollerende hersker. Han er hellig og transcendent, og har autoritet over hele universet. Samtidig er han immanent og tilstedeværende. En Gud som ønsker en relasjon til sitt skaperverk og til sitt folk. Guds autoritet kjennetegnes av kjærlighet, nåde og tilgivelse, som Jesus Kristus eksemplifiserte for oss da levde på jorden og ofret seg for menneskeheten på korset.

Et annet punkt å utfordre ved serien er dens syn på naturvitenskap og religion, hvor sannhet først og fremst synes å være knyttet til naturvitenskapen. Det sies ikke eksplisitt, men det er her argumentene hentes fra når det gjelder forståelsen av virkeligheten, syn på mennesket og lignende. I motsetning fremstilles religion og religiøs tro som noe kun enkle, enfoldige mennesker sysler med – en tom overtro uten kjerne av sannhet. Ut fra et kristent perspektiv er det flere aspekter som her må utfordres. For det første er motsetningen mellom naturvitenskap og religion kraftig overvurdert – om ikke faktisk helt

¹¹⁸ F.eks: Men Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde for oss mens vi ennå var syndere. (Rom 5,8)

Ingen har større kjærlighet enn den som gir livet for vennene sine. (Joh 15,13)

Så blir de stående, disse tre: tro, håp og kjærlighet. Men størst blant dem er kjærligheten. (1.Kor 13,13)

La alt dere gjør, skje i kjærlighet. (1.Kor 16,14)

Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, overbærenhet, vennlighet, godhet, trofasthet (Gal 5,22)

Lev i kjærlighet, slik Kristus elsket oss og ga seg selv for oss som en offergave, en velluktende duft for Gud. (Ef 5,2)

Og over alt dette: Kle dere i kjærlighet, som er båndet som binder sammen og gjør fullkommen. (Kol 3,14)

Og må Herren la kjærligheten dere har til hverandre og til alle mennesker, få vokse seg rik og stor, slik som vår kjærlighet til dere! (1.Tess 3,12)

feil. Innenfor klassisk kristen tro finnes det ingen åpenbar motsetning mellom naturvitenskapens funn om verden og virkeligheten – og Bibelens presentasjon av det samme. I stedet er det to ulike innfallsvinkler – fakta og poesi – til samme tema, og ut fra et kristent livssyn kan disse to sammenholdes. For det andre må vi utfordre synet på sannhet – og den underliggende påstanden om at naturvitenskapen har monopol på sannheten. Ut fra kristen tro finnes det gode, troverdige og logiske argument på hvorfor det finnes en Gud – og hvorfor en Gud står bak hele universet. Å blankt avfeie kristen tro som kilde til sannhet, avslører til dels uvitenhet og del stereotypiske holdninger. Kanskje kunne tv-serien innehatt en ny dimensjon dersom den våget å utforske forholdet mellom naturvitenskap og religion nærmere.

Et siste spenningspunkt vi ønsker å fokusere kort på her, er det som blir formidlet rundt et syn på identitet. Som vi så tidligere synes *The Big Bang Theory* å formidle et syn på identitet hvor du kan velge hvem du vil være, og du har selv ansvar for å skape din egen identitet. Synet på identitet synes altså å være flytende og foranderlig – hvor du kan være en i dag, en annen i morgen. Spørsmålet blir da; hvordan kan vi noen gang vite hvem vi *egentlig* er? Har vi ikke en grunnleggende kjerne som definerer oss på et dypere nivå enn våre prestasjoner, image og det vi kan skape og oppnå på egen hånd? I følge et kristent livssyn har vi det. Alle mennesker er skapt av Gud – i Guds bilde. Vi er alle skapt med evner og egenskaper, vi kan prestere og skape våre egne image, men dette er ytre uttrykk for en indre følelse. Vår sanne identitet stikker dypere enn dette, og kan kun tas imot som en gave. Når kristne tar imot troen, blir vi gitt vår største gave; vi blir Guds barn (sml. Joh 1, 12). Dette er vår sanne og dypeste identitet.

5.3. Utblikk

Vi har i denne analysen sagt noe om hvorfor det er viktig å ta populærkulturen på alvor, hvorfor populærkulturen ikke er nøytral, men i stedet formidler spor av ulike livssynsperspektiver i vår samtid. Videre har vi gitt et praktisk eksempel på hvordan vi bevisst og reflektert kan møte populærkulturen og dens livssynsformidling, gjennom en livssynsanalyse, samt vist til ulike tilknytningspunkt og spenningspunkt som oppstår i møtet mellom tv-serien og kristen tro.

Innledningsvis i analysen henviste vi til følgende sitat:

Most youth workers are ever so good at understanding contemporary youth culture in terms of clothes, music, language and behaviour. All of these are important, but, if the church is to deal with issues rather than just symptoms, we need specialist help in identifying and responding to underlying worldviews which so many young people are absorbing unconsciously. (Sml. Pollard 1997:31)

Utfordringene møter oss altså i livssynsformidlingen som skjer i populærkulturen. Mediemylderet påvirker på ulike måter, men dypest sett er det de ulike livssynsperspektivene som er bærende i påvirkningen. Det er disse som er kilde til den enkeltes livssynsdanning. Dermed er det vesentlig ikke bare å være klar over populærkulturens sentrale rolle i samtiden – som speil og motor i forhold til oppfatninger og holdninger hos folk flest – men også å vite hvilke sentrale livssynsperspektiver som formidles. Bare da kan en også være bevisst og kritisk reflektert i møtet med populærkulturen, ut fra eget livssyn og ståsted.

Tendensene vi finner i forhold til verdier og holdninger i *The Big Bang Theory*, finner vi nemlig igjen blant mange mennesker i vår moderne, vestlige kultur. Det er nok også en vesentlig grunn til at *The Big Bang Theory* spiller på nettopp de sentrale temaene den gjør. Tv-serien bruker og spiller jo på aktuelle og populære tema i samtiden. Det gjør at vi kjenner oss igjen i det som skjer i tv-serien, selv om handlingen i seg selv kanskje ligger et stykke unna våre personlige liv. De underliggende temaene resonnerer imidlertid med noe i oss. Dagens ungdommer kjenner på mange av de samme utfordringene som rollefigurene i *The Big Bang Theory*; spørsmålet om kjærlighet, forholdet til seg selv og sine, identitet, osv. Spørsmålet blir da; hvilke svar får de i populærkulturen? Og hvilke svar ønsker vi som kristne å formidle til dagens ungdom? Som formidlere av kristen tro i møte med ungdom, kan vi med frimodighet ta utgangspunkt i den virkeligheten de unge lever i, og det mediemylderet som omgir dem. Ved å lytte til svarene som gis i populærkulturen kan vi knytte an til disse i vår egen formidling av kristen tro – og dermed skape bro mellom de unges livsverden og det kristne budskapet.

Litteraturliste

a) Analysemateriale

The Big Bang Theory, sesong 6

b) Litteraturliste

- Axelson, Tomas og Ola Sigurdson (red.) (2005) *Film och religion. Livstolkning på vita duken*. Örebro, Bokforlaget
- Bergman, Ingmar "Varje film är min sista" i *Filmnyheter*, Årg. 14, Nr. 9-10, 19. mai 1959, side 1-8.
- Bauman, Zygmunt (2000). *Flytende modernitet*. 1.utg. Oslo, Vidarforlaget.
- Brennhovd, Anne Solfrid (2007) *Et blikk på selvbilde og identitet i Hotel Cæsar. En rapport for Familie og Medier*. Bergen, Familie og Medier
- Brunstad, Paul Otto (1998). *Ungdom og livstolkning: En studie av unge menneskers tro og fremtidsforventninger*. Trondheim, Tapir Forlag
- Cook, David (1999) *Tro på avveier*. Oslo, Lunde Forlag
- Dahle, Lars (2009) «Dobbel lytting med respekt for tekstene» i avisen Dagen (i spalten Kulturblikket), 23.03.2009
- Dahle, Margunn Serigstad (2002). *På sporet av livssyn. Utvikling og utprøving av eit analyseverktøy – med ungdom som case*. (Hovedoppgåve i Kristendomskunnskap) Bergen, Norsk Lærerakademi Vitenskapelig Høgskole
- Dahle, Margunn Serigstad (2003a) "Vestleg populærkultur som missiologisk utfordring" i *Budskap 2003. Årsskrift for Fjellhaug Misjonshøgskole (FMH)*. Oslo, Fjellhaug Skoler. s. 95-107
- Dahle, Margunn Serigstad (2003b)) "Spor av tru i ei tenåringssåpe? Om ungdomsmedia og religionspedagogen".
<http://www.kulturvinduet.no/sider/tekst.asp?side=7350>
- Dahle, Margunn Serigstad og Lena Skattum (2010) *Manus for livet? Film som verktøy i trosopplæringen*. Oslo, IKO Forlaget AS
- Godawa, Brian (2002) *Hollywood Worldviews. Watching Films with Wisdom and Discernment*. Downers Grove, Illinois, InterVarsity Press
- Götz, Maya (2000/2001) "The significance of daily soaps in the everyday life of children and young people". Internationales Zentralinstitut für das Jugend- und

Bildungsfernsehen (IZI) <http://www.br-online.de/jugend/izi/english/research/Soap.pdf>

- Heggen, Kåre og Tormod Øia (2005) *Ungdom i endring. Endring og marginalisering*. Oslo, Abstrakt forlag
- Hoff, Anne (2002) *Mitt liv som film*. Oslo, Tiden forlag
- Howell, David (2002) "Religion and Youth Culture" I Christopher Partridge (red.), *Dictionary of Contemporary Religion in the Western World*. Leicester: InterVarsity Press
- Kro, Ingvild Thu (2007) *Tro i endring? Kristendomsforståelser blant aktive ungdommer i to kristne ungdomsmiljøer på Sørlandet*. (Masteroppgave i Kristendomskunnskap) Kristiansand, Universitetet i Agder
- Kro, Ingvild Thu (2008) «*The relationship, the 'chief thing' – how to juggle them both without getting distracted?*» *Et blikk på identitet i Grey's Anatomy, med utgangspunkt i vektleggingen av prestasjoner og relasjoner. En rapport for Familie og Medier*. Bergen, Familie og Medier
- Kro, Ingvild Thu (2012) «Et blikk på aktuell ungdomskultur – med særlig fokus på sosiale og mentale rammevilkår og ungdommers tro» i *Theofilos* 4(2), s.49-63
- Mills, Brett (2005) *Television Sitcom*. London, British Film Institute Publishing
- Myrstad, Anne Marit (2003) "Krise, krangel og kortslutning. Introduksjon til såpeoperagenren med norske *Hotell Cæsar* som eksempel" i *Blikkfang. Fjernsyn, from og estetikk*. Gjelsvik, Anne og Gunnar Iversen (red.) s. 45-64 Oslo, Universitetsforlaget
- Pollard, Nick (1997) *Evangelism made slightly less difficult*. Leicester, InterVarsity Press
- Romanowski, William (2007) *Eyes Wide Open*. Grand Rapids: Baker publishing group.
- Schwebs, Ture og Helge Østbye (1997) *Media i Samfunnet*. Oslo, Det Norske Samlaget
- Sire, James (2004) *The Universe Nest Door. A basic worldview catalog*. 4. utg. Leicester, InterVarsity Press
- Skjerdal, Terje S. (2008) "Film som pedagogisk verktøy". <http://damaris.no/cw/articledetail.aspx?artid=106>

- Stott, John (1992) *The Contemporart Christian: An urgent plea for double listening*. Leicester, Inter-Varsity Press
- Wahldahl, Ragnar (1989) *Mediepåvirkning*. Oslo, Ad Notam Forlag
- Watkins, Tony (2007) *Focus. The Art and Soul of Cinema*. Damaris Books
- Watkins, Tony (2004) “Why bother with soap?”
<http://www.damaris.org/content/content.php?type=5&id=335>
- Øia, Tormod (2013) *Ungdom, rus og marginalisering*. Oslo, Cappelen Damm Akademisk
- Økland, Øyvind (red.) (2013) *Innvandrerungdom og mediebruk. Norsk-somalisk ungdom i en global medie verden*. Kristiansand, Potal forlag
- Aadnanes, Per Magne (1988) *Frå moderne vantru til ny religiøsitet*. Oslo, Tano AS
- Aadnanes, Per Magne (1997) *Det nye tusenårsriket. New Age som livssyn*. Oslo, Universitetsforlaget
- Aadnanes, Per Magne (2002) *Livssyn 3.utg.* Oslo, Universitetsforlaget

c) Diverse kilder – internettressurser

Kultur

- Wikipedia: <http://no.wikipedia.org>
- <http://no.wikipedia.org/wiki/Kultur>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Culture#cite_note-1

The Big Bang Theory

- http://en.wikipedia.org/wiki/The_big_bang_theory
- [http://en.wikipedia.org/wiki/Big_Bang_Theory_\(season_6\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Big_Bang_Theory_(season_6))
- http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#U.S._standard_ratings
- http://en.wikipedia.org/wiki/The_Big_Bang_Theory#Awards_and_nominations
- http://en.wikipedia.org/wiki/Leonard_Hofstadter
- http://en.wikipedia.org/wiki/Sheldon_Cooper
- http://en.wikipedia.org/wiki/Sheldon_Cooper#Asperger_syndrome

- http://en.wikipedia.org/wiki/Howard_Wolowitz
- http://en.wikipedia.org/wiki/Raj_Koothrappali
- [http://en.wikipedia.org/wiki/Penny_\(The_Big_Bang_Theory\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Penny_(The_Big_Bang_Theory))
- <http://no.wikipedia.org/wiki/Metroseksuell>
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Bromance>
- http://en.wikipedia.org/wiki/The_big_bang_theory#Religion
- <http://serienytt.no/2014/01/the-big-bang-theory-er-arets-komiserie/>

Annet

- se <http://www.forskning.no/artikler/2003/mars/1046685364.28>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Holographic_principle
- <http://www.filmweb.no/skolekino/tvdrama/?page=9&part=2>
- http://no.wikipedia.org/wiki/Ateisme#Agnostisk_ateisme_og_gnostisk_ateisme
- <http://snl.no/kreasjonisme>

Vedlegg 1: Beskrivelse av aktuelle rollefigurer i *The Big Bang Theory* (på engelsk)

Vedlegg 2: Sangtekst fra temasangen *The Big Bang Theory Theme*

Vedlegg 3: Presentasjon av sentrale livssynstradisjoner og livssynstrender

Vedlegg 1 Beskrivelse av aktuelle rollefigurer i *The Big Bang Theory* (på engelsk)¹¹⁹

Leonard Hofstadter

Dr. Leonard Leakey Hofstadter (Johnny Galecki) is an experimental physicist with an IQ of 173 who is originally from New Jersey and received his PhD at age 24, spending at least some of his time at Princeton University. He shares an apartment in Pasadena with colleague and friend Dr. Sheldon Cooper. Unlike his equally geeky friends, Leonard is interested and quite adept in building interpersonal and social relationships with others. Compared to his friends he is relatively successful with women. The writers have toyed with a romance between him and next-door neighbor Penny since the pilot, with their unresolved sexual tension being a major force for drama. Leonard dated Penny for most of Season 3, although they had dated briefly at the end of Season 1. Aside from Penny, Leonard has had romantic relationships with coworker Leslie Winkle, physician Stephanie Barnett, an unnamed French literature PhD, and North Korean spy Joyce Kim. Following his breakup with Penny, Leonard began a relationship with Raj's sister Priya in Season 4, and it is implied they had a brief sexual encounter before the start of the series on an occasion when Priya visited Raj. The two attempted a long-distance relationship after Priya moved back to India, but Leonard eventually broke up with her in Season 5 after she admitted to cheating on him with her former boyfriend. In Season 5's "The Beta Test Initiation", Leonard and Penny start dating anew though their relationship is rocky. Over the next two years they talk of marriage and each have unsuccessful proposals until the end of season seven when they become engaged. Leonard's family includes other accomplished scientists: his mother, Dr. Beverly Hofstadter, is a world-renowned psychiatrist, his sister is a biologist and his father an anthropologist. Also, his brother Michael is a Harvard law professor. It is mentioned in the season 2 episode "The Maternal Capacitance" that Leonard is the least successful member of his family. He is also known to be lactose intolerant and cannot process corn, as Sheldon states in "Pilot". Leonard also plays the cello. The cause of the elevator not working is also due in part to Leonard (and Sheldon) as the experimental rocket fuel he was developing was improperly mixed within their apartment and Sheldon threw the canister into the elevator shaft right before the explosion.

Sheldon Cooper

Dr. Sheldon Lee Cooper (Jim Parsons) is a theoretical physicist, possessing a Bachelor of Science, Master of Science, PhD, an ScD, and an IQ of 187. Originally from East Texas, he was a child prodigy, starting college at the age of 11, and receiving his PhD at age 16. He is cold and calculating, and refrains from any form of physical contact if possible. Sheldon exhibits a strict adherence to routine to the point of exhibiting obsessive-compulsive disorder, performing specific activities on specific days and specific times, such as doing the laundry on Saturday night at 8:15. Any disruption to this routine distresses him enormously. A running gag has him always knocking on doors or other surfaces in a pattern of three knocks and one call repeated three times, which he has to complete no matter what. He has forced Leonard into signing an absurdly exhaustive "Roommate Agreement", and later enters a similar "Relationship Agreement" with Amy Farrah Fowler. Sheldon has great difficulty identifying sarcasm and irony and responding in kind, and a recurring topic is his efforts to acquire these skills. He has also enormous difficulties lying or even keeping a secret, giving himself away with wild facial tics and implausible statements. He is however fond of occasionally playing a prank, which he typically punctuates with his trademark exclamation "Bazinga!". Sheldon has a superiority complex and makes no effort to hide his contempt for other people's intellects, often making highly inappropriate comments. A common joke is his inability to drive, although he did receive a learner's permit. Sheldon loves comic books and science fiction like his friends, but to the point of being obsessed about them, and is a fan of Spock, a fictional character of the Star Trek franchise. Unlike Leonard and Raj who come from intellectual families, Sheldon stands out from his own relatives. His father, George, whose death pre-dates the series, was described as a stereotypical Texan who liked football, skeet shooting, and heavy drinking, his mother, Mary, is a devout Evangelical Christian, who does not possess anything near Sheldon's intellect (though she displays a great deal of common sense); his twin sister, Missy, and as-yet unseen brother, George Jr., were both described by Mary as being "dumb as soup". His fraternal twin sister who later has a baby boy makes Sheldon an uncle. He meets Amy Farrah Fowler in the Season 3 finale and starts a highly unusual and very slowly evolving relationship with her and by season 7 they having started kissing each other. Previous to this, he has also exhibited some affinities with Leonard's equally unemotional mother.

¹¹⁹ Hentet fra Wikipedia: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_The_Big_Bang_Theory_characters

Penny

Penny (Her surname has not yet been revealed.) (Kaley Cuoco), is Leonard and Sheldon's neighbor across the hallway. Originally from a small town outside Omaha, Nebraska, she was a waitress and occasional bartender at the local Cheesecake Factory until season 7 and is an aspiring actress. Her educational qualifications (she had dropped out of community college) are a constant source of disparaging comments from Sheldon. She has dated several men during the course of the series, including Kurt, Stuart, and Zack, but her recurring romantic interest is Leonard. Leonard pursued Penny during season 1; they dated briefly at the start of season 2 which led to some awkwardness; they began dating again and were a couple for most of season 3, but she broke up with him after he told Penny he loved her and she was not ready to reciprocate. Penny and Leonard begin to date again "slowly" during the fifth season, though he does upset her by impulsively asking her to marry him during intercourse at the end of season five. After several unsuccessful proposals from both sides, Penny realizes that her happiness is derived from her relationship with Leonard and they become engaged. She has a tense relationship with Sheldon, whose nerdy and obstinate personality often exasperates her, but they are ultimately good friends, helping each other out in various situations. By season four, Penny also begins to socialize more with Bernadette and Amy, who frequently hang out in Penny's apartment, go out together and comfort each other. Bernadette and Amy are both shown to be simultaneously envious of and threatened by Penny's more outgoing personality. Not much is known about Penny's family, but it is mentioned in the series that her father, Wyatt (portrayed by Keith Carradin), raised her like a boy, her mother smoked marijuana while she was pregnant with her, her sister shot her husband while they were intoxicated and her brother is a meth dealer. Cuoco began being credited as Kaley Cuoco-Sweeting, starting with the season seven episode, "The Convention Conundrum".

Howard Wolowitz

Howard Joel Wolowitz (Simon Helberg) is an aerospace engineer at Caltech's Department of Applied Physics with a Masters in Engineering who often hangs out at Leonard and Sheldon's apartment. Unlike Sheldon, Leonard, and Raj, Howard has no doctorate, and often gets disparaged as a result, especially by Sheldon. He defends this by pointing out that he has a master's degree in Engineering from MIT and that the equipment he designs is launched into space, unlike the theoretical work of his friends. In the season 5 finale, Howard goes to the International Space Station on Expedition 31. Howard lives in Altadena with his domineering, belittling and unseen mother who treats him like a child. While he sometimes expresses irritation at this treatment, for the most part he appears to prefer it. Howard dotes on his mother and participates in many of her daily routines. A recurring gimmick in the series is Howard and his mother communicating with each other from different rooms by yelling, a habit which Bernadette also adopts in later episodes. His father left them when he was eleven, and Howard gets visibly distressed when the subject comes up. Howard fancies himself a ladies' man and attempts pick-up lines whenever a woman is present, which often come off as inappropriate and disgusting, although he has dropped this habit since he started going out with Bernadette. He is Jewish, but he is not very serious about his faith, and does not keep kosher. For example, when the group's favorite Chinese restaurant raised the price of pork, Howard remarked, "It's getting tougher and tougher to be a bad Jew." However, he does observe Sabbath and the Jewish holidays. In the pilot episode, it is shown that he is a polyglot and can speak English, French, Mandarin, Russian, Arabic, and Farsi, along with fictional languages like Klingon and Sindarin. He is asthmatic, allergic to peanuts, almonds, and walnuts, prone to canker sores and pink eye, succumbs to seasickness, has an incredibly high genetic risk of heart illness, and has transient idiopathic arrhythmia. In Season 5 episode 4, it is shown that he knows American Sign Language. Howard dated Bernadette briefly in season 3. After some difficulties, they resumed their relationship in season 4, which culminated in their engagement. In the season 5 finale, Howard and Bernadette are married on the roof of the apartment building shortly before he has to leave for Kazakhstan where he is to be sent to the International Space Station. In season 6, he finally leaves his mother's house and moves into Bernadette apartment.

Rajesh Koothrappali

Dr. Rajesh Ramayan "Raj" Koothrappali (Kunal Nayyar) is Howard Wolowitz's best friend, and yet another genius of the group; his name is usually shortened to "Raj". He is originally from New Delhi, India, and he works in the Physics department at Caltech, where his area of expertise is particle astrophysics. He lives in an apartment in Pasadena. As with his friends, he is mutually involved with and obsessed with science fiction and comic books in general, and is usually the one to propose various real-life questions derived from such works, such as the functions of the tails of the Na'vi in the film *Avatar*. He is also a fan of Harry Potter. Raj dislikes India, Indian food, and Indian music, he also appreciates the Indian lullabies his mother sang to him and the catchiness of Hindi phrases. Raj is a Hindu and believes in karma (reincarnation), but eats beef. Raj is very shy

around women, and finds himself unable to speak to or while in the presence of them unless he drinks alcoholic beverages, or he believes he has done so. When Penny or Bernadette is around, Raj usually whispers what he wants to say to Howard or Leonard, who then repeats or responds to what Raj says out loud, although at times Howard will embarrass him by saying something completely different and inappropriate. Despite this, Raj has sometimes ended up in bed with women, leaving the other guys perplexed. Unlike his friends however, Raj has many quite feminine interests such as reading Archie Comics and Twilight and watching chick flicks such as *Bridget Jones's Diary*. A recurring joke in the series has people, including his parents and Leonard's mother, speculating that Raj might be gay due to his feminine interests and his close friendship with Howard, with whom he has arguments similar to those of a married couple. However, Raj has always stated that he is straight, but metrosexual. He has had an infatuation with Penny, and secretly wrote love poems about Bernadette. Raj comes from a very wealthy family in India, and often communicates with his parents, Dr. and Mrs. Koothrappali, via webcam. He has a younger sister, Priya, who is mentioned to have dated Leonard briefly before the series timeline began and dates him again in Season 4, breaking up with him in Season 5. After making a brave speech about not being embarrassed to be single, Raj started seeing a shy and sweet woman named Lucy. Lucy has many things in common with Raj including her fear of being in large crowds. In the season 6 finale, Raj finds he can now talk to women without alcohol, however he never stops talking. In season 7, Raj begins to interact with women ending the season with a cute, yet scary red-headed girlfriend named Emily.

Vedlegg 2

THE BIG BANG THEORY THEME – av The Barenaked Ladies

Our Whole Universe Was In A Hot Dense State,
Then nearly fourteen billion years ago expansion started. Wait...
The Earth began to cool,
The autotrophs began to drool,
Neanderthals developed tools,
We built a wall (we built the pyramids),
Math, science, history, unraveling the mysteries,
That all started with the big bang!

"Since the dawn of man" is really not that long,
As every galaxy was formed in less time than it takes to sing this song.
A fraction of a second and the elements were made.
The bipeds stood up straight,
The dinosaurs all met their fate,
They tried to leap but they were late
And they all died (they froze their asses off)
The oceans and pangea
See ya, wouldn't wanna be ya
Set in motion by the same big bang!

It all started with the big BANG!

It's expanding ever outward but one day
It will pause and start to go the other way,
Collapsing ever inward, we won't be here, it won't be heard
Our best and brightest figure that it'll make an even bigger bang!

Australopithecus would really have been sick of us
Debating how were here they're catching deer (we're catching viruses)
Religion or astronomy, Descartes or Deuteronomy
It all started with the big bang!

Music and mythology, Einstein and astrology
It all started with the big bang!
It all started with the big BANG!!!

Songwriters
ED ROBERTSON

Published by
Lyrics © Universal Music Publishing Group

Vedlegg 3

Presentasjon av sentrale livssynstradisjoner og livssynstrender

Sekulærhumanisme: Humanisme er en bred og vanskelig avgrensbar betegnelse som spenner over en rekke og ofte innbyrdes motstridende tankesystemer. Blant fellestrekkene er som regel en etisk filosofisk tilnærming som vil hegne om menneskeslektens iboende verdighet, og som legger stor vekt på de kvaliteter som kjennetegner mennesket som har en verdi i seg selv, og med evnen til fornuftig tenkning. Sekulær humanisme er den strømning av humanismen som avviser teistisk religiøs tro, eller enhver religiøs tro, og derfor også eksistensen av noe overnaturlig. Den assosieres ofte med akademikere og vitenskapsfolk. Sekulære humanister er ofte av den oppfatning at humanistiske prinsipper naturlig leder til sekularisme, på grunn av sin overbevisning om at religiøse tilnærminger ikke kan underbygges rasjonelt.

Eksistensialisme: er en filosofisk bevegelse som omhandler individualisme, individuell frihet og subjektivitet. Dette er en tankeretning som er opptatt av menneskets liv med vekt på ansvar, frihet og valgmuligheter. Eksistensialismen legger vekt på idéen om at eksistens går forut for essens, dvs. at man må være i livet for å kunne skape mening, og at hvert individ derfor er belastet med nødvendigheten av å ta individuelle valg. (<http://no.wikipedia.org/wiki/Eksistensialisme>)

Postmodernisme: ”går lenger enn det ”moderne” vitenskapelig baserte synet på verden ved å blande en skeptisk holdning til teknologi, objektivitet, absolutter og totalforklaringer med vekt på image og utseende, personlige tolkninger, gleder og utforskningen av ethvert åndelig og materielt perspektiv.” (Cook 1999:18)

Naturalisme: Naturalisme er en fellesbetegnelse på livsanskuelser som avviser troen på en overnaturlig virkelighet. Man mener at alt kan forklares ut fra naturlige årsaker. Naturen er et system av årsaker og virkninger som også mennesket er en del av. Naturalismen er gjennomført empirisk. Det vil si at oppfatningen av virkeligheten må være bygget på det som kan oppfattes gjennom de ytre sanser og kontrolleres gjennom vitenskapelig forskning. Naturalismen er også ateistisk. Alle ideer om en oversanselig virkelighet må avvises som ren spekulasjon. Universets og livets opprinnelse blir forklart vitenskapelig ("The Big Bang", utviklingsteorien). Naturalismen oppfatter mennesket som en del av naturen. Det er ingen prinsipiell forskjell mellom mennesker og dyr, bare en gradforskjell, ettersom mennesket har utviklet en høyere intelligens enn dyrene. Mennesket er underlagt de samme kjemiske, fysiske og biologiske lover som dyrene. Mennesket sammenlignes ofte med en komplisert maskin, en computer. All menneskelig aktivitet er et resultat av det som puttes inn i maskinen (arv, miljø). Når man slår av strømmen, opphører all aktivitet. Det er ingen bevissthet etter døden. (<http://www.brekkeby.vgs.no/religion/rell1b6.htm>)

Materialisme: er en monistisk filosofisk retning som hevder at virkeligheten er virkelig, og eksisterer objektivt og uavhengig av hva menneskene subjektivt måtte tro og mene om den. Materien, som menneskene erfarer gjennom sine sanser og utforsker gjennom vitenskapelige undersøkelser, er ifølge materialismen det eneste som eksisterer. Materialismen avviser dermed at det kan eksistere noe «overnaturlig», og hevder at ethvert fenomen grunnleggende sett lar seg forklare vitenskapelig. (<http://no.wikipedia.org/wiki/Materialisme>)

Narsissisme: innebærer en holdning av ekstrem opptatthet av og kjærlighet til seg selv som innebærer en manglende evne til kjærlighet overfor andre mennesker.

Hedonisme: her siktes det til en filosofisk etisk strømning som betrakter vellyst/nyttelse som det øverste gode og som en betingelse for lykke og «det gode liv». I motsetning til Epikurs forståelse av hva lyst innebærer, tenker hedonistene i sin alminnelighet utelukkende på den lyst som er innrettet mot de materielle og kjødelige nytelser, og dermed på en livsinnstilling som er grunnleggende egoistisk orientert mot fysisk nytelse. (<http://no.wikipedia.org/wiki/Hedonisme>)

Monoteisme: er et livssyn/en religion som tror på én Gud (<http://no.wikipedia.org/wiki/Monoteisme>)

Panteisme: er en metafysisk filosofi og religiøs lære som hevder at *Gud er alt* og *Alt er Gud*. Den vil dermed også hevde at alt er en enhet, dvs. uendelig, altomfattende samt evigvarende, og på en eller annen måte guddommelig selv om guddommen er immanent. (<http://no.wikipedia.org/wiki/Panteisme>)